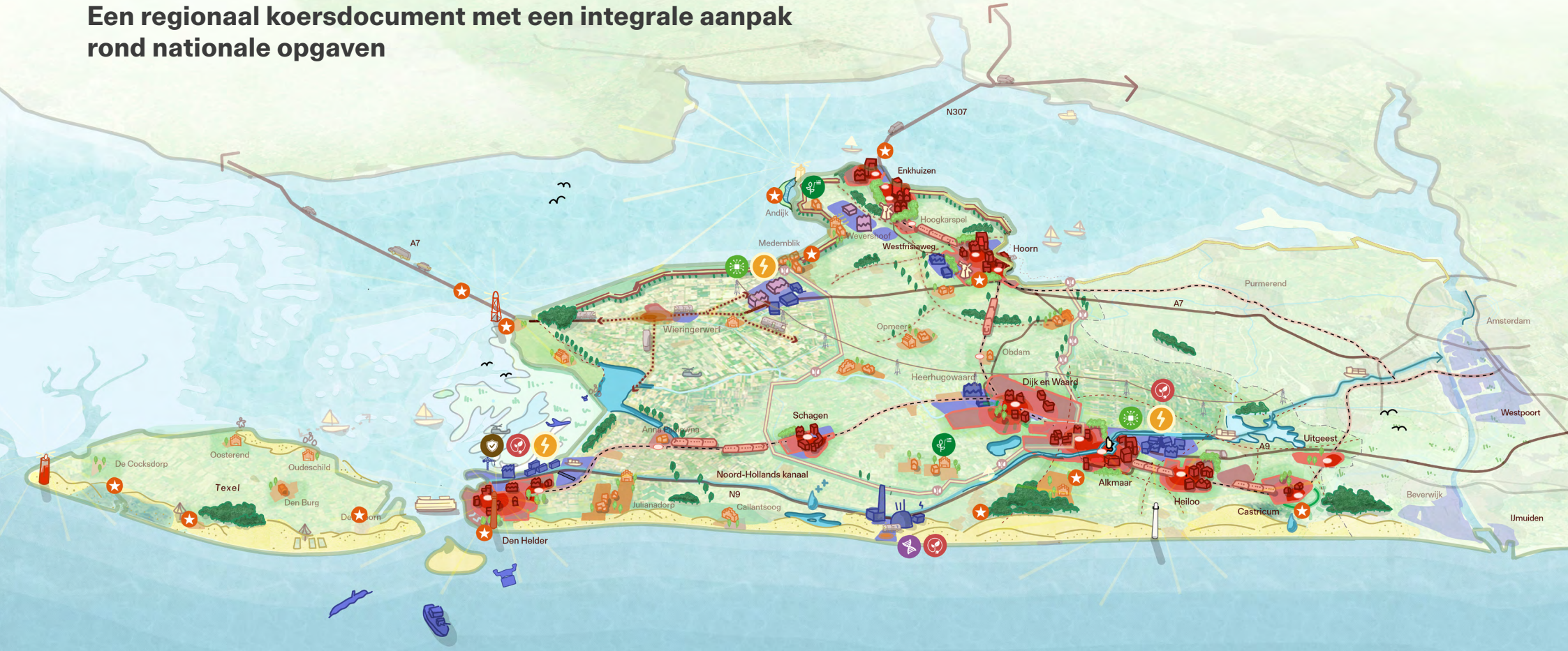
CONCEPT

Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord

Een regionaal koersdocument met een integrale aanpak rond nationale opgaven

NOORD-HOLLAND NOORD

Versie 4 september 2026
Vrijgegeven door Stuurgroep OPNHN voor oordeelsvorming

Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord

Dit ontwikkelperspectief wordt onderschreven als leidraad voor toekomstig beleid door:

- Gemeente Alkmaar
- Gemeente Bergen
- Gemeente Castricum
- Gemeente Den Helder
- Gemeente Dijk en Waard
- Gemeente Drechterland
- Gemeente Enkhuizen
- Gemeente Heiloo
- Gemeente Hollands Kroon
- Gemeente Hoorn
- Gemeente Koggenland
- Gemeente Medemblik
- Gemeente Opmeer
- Gemeente Schagen
- Gemeente Stede Broec
- Gemeente Texel
- Gemeente Uitgeest
- Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
- Provincie Noord-Holland

Dit ontwikkelperspectief van de regio NHN wordt ondersteund door het Rijk.[1]

NOORD-HOLLAND
NOORD

REGIO
ALKMAAR

Provincie
Noord-Holland

Regio Kop van NH

hoogheemraadschap
Hollands
Noorderkwartier

WESTFRIESLAND

alcmaria victrix
gemeente ALKMAAR

gemeente BERGEN

gemeente
DEN HELDER

Gemeente
Drechterland

GEMEENTE
Enkhuizen

gemeente
Hollands
Kroon

GEMEENTE
HOORN

Koggenland

gemeente
CASTRICUM

DIJK EN
WAARD

GEMEENTE
Schagen

GEMEENTE
Medemblik

gemeente
opmeer

GEMEENTE
HEILOO

gemeente
UITGEEST

Gemeente Texel
.txl

Gemeente
Stede Broec

Inhoudsopgave

Ten geleide 5
Samenvatting 9

H1 Inleiding **12**

H2 Integrale ambities **17**
2.1 Aantrekkelijke leefmilieus voor jong en oud 18
2.2 Economie ontwikkelen vanuit eigen regionale kracht 20
2.3 Gezonde leefomgeving voor mens en natuur 22
2.4 Voorbereid op de gevolgen van de klimaatverandering 24
2.5 Regionale cultuur als ontwikkelkracht 26

"Welke regio wil NHN worden?"

H3 Regionale agenda **27**
3.1 Inzetten op complete knopen en kernen 28
3.2 Inzetten op werkgelegenheidsgroei 33
3.3 Completer netwerk aan verbindingen 40
3.4 Toekomstbestendig en productief landschap 46
3.5 Ontwikkelen met identiteit 52

"Waar moeten wij aan werken om deze richting in te slaan?"

H4 Integrale aanpak voor nationale opgaven **58**
4.1 Nationale opgaven in de regio 59
4.2 Maritiem Cluster Den Helder en omgeving 61
4.3 Wieringermeer Agriport A7 67
4.4 Verstedelijkingsas Regio Alkmaar 72
4.5 Verstedelijkingsas Westfriesland 78
4.6 Aanpak landelijk gebied 82

"Wat kan NHN bieden voor nationale belangen?"

H5 Koers houden en uitvoeren **86**

"Hoe kan NHN de koers houden en uitvoeren?

Bijlagen 89
Colofon 94

Ten geleide

De ruimtelijke uitdagingen in Noord-Holland Noord worden steeds groter. De komende decennia is voor veel opgaven ruimte nodig, met name voor woningbouw, mobiliteit, landbouw, natuur, recreatie, bedrijven, het watersysteem, het energiesysteem en defensie. Veel van deze opgaven vereisen bovendien een gezonde, klimaatbestendige en aantrekkelijke leefomgeving, en ze doen een beroep op andere hulpbronnen die nu of in de toekomst schaars zijn, zoals energie, zoetwater en arbeid.

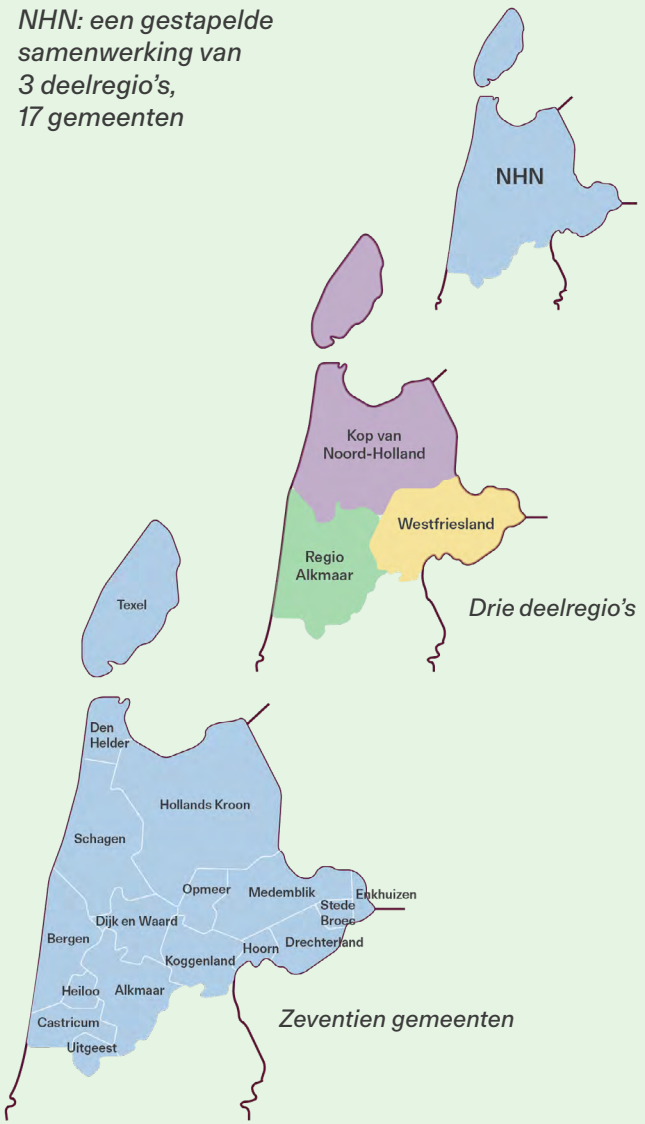
Deze uitdagingen stoppen niet bij de grenzen van gemeenten of regio's. Ze vragen om een samenhangende aanpak. Daarom is het belangrijk om samen te werken en oplossingen te zoeken op het schaalniveau van de regio als geheel: de regio Noord-Holland Noord.

In Noord-Holland Noord wordt al intensief samengewerkt op thema's als woningbouw, mobiliteit, economie en energie. Om als regio zichtbaarder te worden richting het Rijk en regionale samenwerking actief en in alle breedte te versterken, hebben 19 regionale partijen – te weten de 17 gemeenten van de 'basisregio's' Regio Alkmaar, Kop van Noord-Holland en Westfriesland samen met het hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en de provincie Noord-Holland – eind 2024 gezamenlijk opdracht gegeven voor het opstellen van een Ontwikkelperspectief voor Noord-Holland Noord.

Dit proces hebben wij aangepakt als een NOVEX-aanpak. Een NOVEX-aanpak wordt toegepast door het Rijk in gebieden waar veel nationale opgaven samenkomen en waar versnelling in de uitvoering wenselijk is. Het gaat uit van een samenwerking tussen Rijk en decentrale partijen, met een gezamenlijk Ontwikkelperspectief, gevolgd door een gezamenlijke Uitvoeringsagenda.

Hoewel het Rijk Noord-Holland Noord (nog) niet heeft aangewezen als NOVEX-gebied, is het wel een gebied waar veel nationale opgaven samenkomen en waar een integrale aanpak kan bijdragen aan draagvlak, balans en samenhang. Op basis van afspraken tussen Rijk en provincie in het Ruimtelijk Arrangement hebben alle betrokken ministeries zich inmiddels aangesloten bij ons proces. Door hun betrokkenheid en inbreng is dit Ontwikkelperspectief NHN een koers die door het Rijk ondersteund wordt.[2]

NHN: een gestapelde samenwerking van 3 deelregio's, 17 gemeenten

Overzichtskaart NHN

Eén gemeenschappelijk verhaal

Het Ontwikkelperspectief NHN is het gezamenlijke koersdocument van de 17 gemeenten, de provincie, het hoogheemraadschap voor de ruimtelijke ontwikkeling in deze regio. Met één gezamenlijk verhaal zet de regio een koers voor de fysieke leefomgeving uit en zet zij een stip op de horizon. Alle betrokken partijen – zowel de opdrachtgevende overheidspartijen als andere organisaties – dragen daar vanuit de eigen rol en bevoegdheden aan bij.

Het Ontwikkelperspectief NHN is een regionaal koersdocument en legt daarnaast een stevige basis voor samenwerking met het Rijk. In de Ontwerp-Nota Ruimte zegt het Rijk dat 'elke regio telt' en nodigt het regio's uit voor het opstellen van een integraal perspectief. Met het opstellen van een Ontwikkelperspectief heeft de regio NHN deze uitnodiging opgepakt en de regio op de kaart gezet bij het Rijk. Het Ontwikkelperspectief beschrijft voor welke nationale opgaven Noord-Holland Noord van betekenis kan zijn en welke randvoorwaarden daar dan bij horen. Met het Ontwikkelperspectief als gezamenlijke basis werkt de regio samen met het Rijk in vier gebieden waar deze grote nationale opgaven samenkomen en in een aanpak voor het landelijk gebied, vanuit een gezamenlijke integrale benadering. Nationale opgaven en regionale behoeften worden daardoor aan elkaar verbonden.

Hoe werkt een Ontwikkelperspectief?

Een Ontwikkelperspectief is een koers die door meerdere partijen gezamenlijk wordt ingezet en beperkt zich tot de ontwikkelopgaven waarop samenwerking directe toegevoegde waarde heeft. In het perspectief worden geen definitieve ruimtelijke keuzes gemaakt. Dat gebeurt daarna, als het Ontwikkelperspectief wordt uitgewerkt in omgevingsvisies, programma's én in concrete meer gedetailleerde ruimtelijke besluiten, bijvoorbeeld over woningbouw, infrastructuur, economie, energie en landschap. Gemeenteraden, het college van hoofdingelanden van het hoogheemraadschap en Provinciale Staten hebben in deze vervolgstappen het laatste woord, want zij zijn bevoegd voor het maken van keuzes. Daarom is deze koers, voordat de regio die inzet, ter bespreking aangeboden aan deze gremia.

Proces voorbereiding

In het proces naar dit concept hebben wij de volgende stappen gezet:

Medio 2024 hebben gemeenten, provincie en waterschap een stuurgroep gevormd en gingen zij van start met een gezamenlijk Opgavendocument NHN. Hierin zijn de belangrijkste ruimtelijke opgaven voor Noord-Holland Noord samengebracht. In januari 2025 was dit gereed. Vanuit deze basis zijn in 2025 bestuurders van de 19 samenwerkende regionale partijen tijdens drie bestuurlijke ateliers in gesprek gegaan met een aantal sleutelspelers in de regio en met elkaar. Van deze drie bestuurlijke ateliers is een grafische samenvatting gemaakt. Deze hebben wij toegevoegd als bijlage 1, 2 en 3. Om het gesprek over de ruimtelijke opgaven breder te voeren zijn bestuurders, volksvertegenwoordigers, maatschappelijke organisaties, ondernemers en belangenorganisaties op 14 november bijeengekomen in Den Helder op het congres 'Krachtig Noord-Holland Noord: samenwerken, ruimte maken, aanpoten'. Een kort verslag van ons congres is te vinden in bijlage 4.

Dat proces heeft begin 2026 geresulteerd in een overdrachts- en gespreksdocument 'Op weg naar een Ontwikkelperspectief NHN'. Kort nadien heeft ook het Rijk zich formeel aangesloten bij de samenwerking. Op dit document hebben wij voorstellen voor verbetering ontvangen van alle deelnemende rijks- en regiopartijen en maatschappelijke organisaties. Dat heeft geresulteerd in het concept-Ontwikkelperspectief (versie september) dat nu voor u ligt.

Proces richting afronding

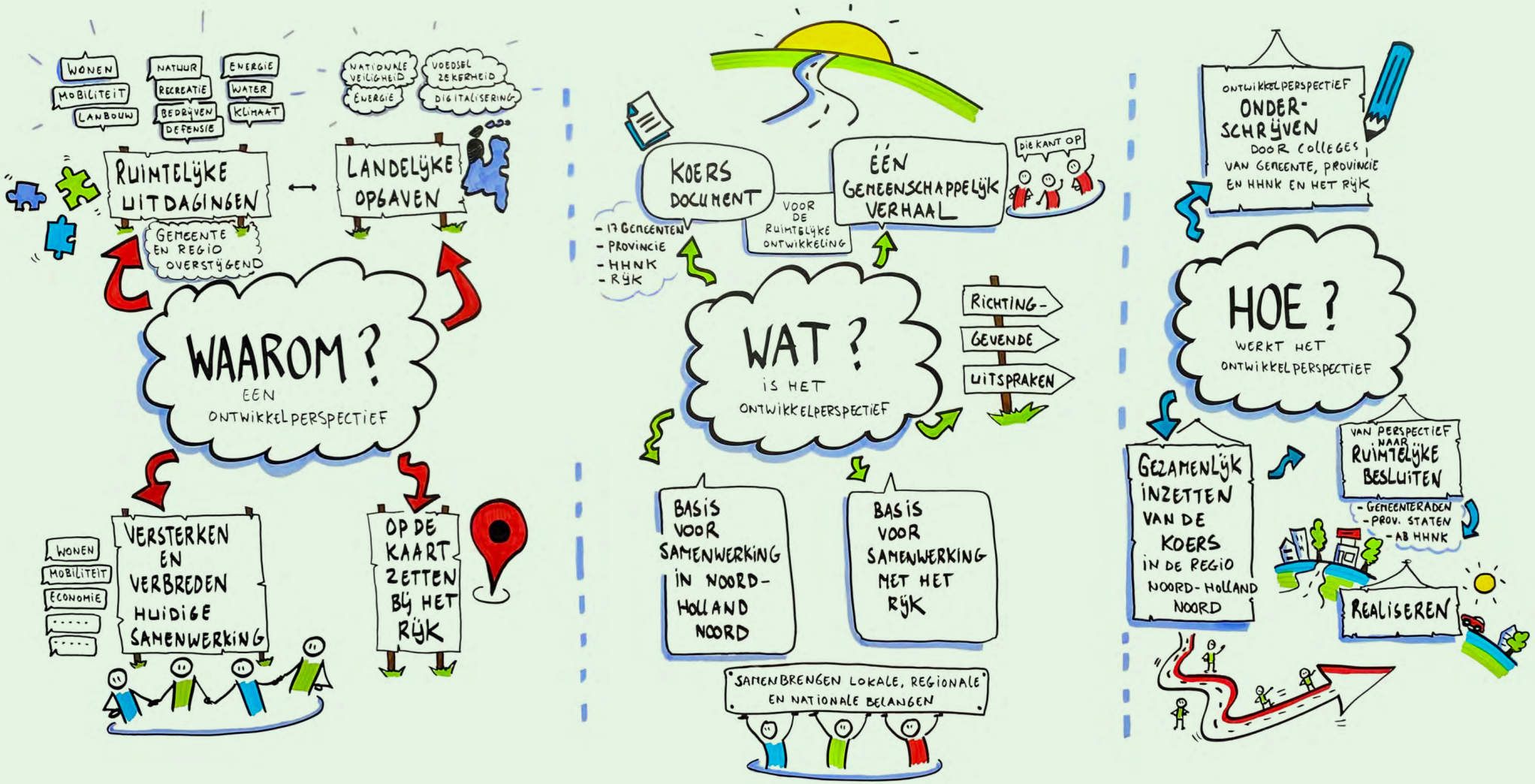
Het Ontwikkelperspectief NHN wordt naar verwachting in februari 2027 onderschreven door de colleges van B&W van alle 17 gemeenten, het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland, het college van Dijkgraaf en Hoogheemraden van het hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en het Rijk. Op 5 maart 2027 volgt de symbolische ondertekening in aanwezigheid van alle partners.

In de aanloop daarnaartoe draagt de stuurgroep dit concept-Ontwikkelperspectief NHN (versie september) voor ter oordeelsvorming in de colleges in de basisregio's, provincie en hoogheemraadschap. Via de colleges kan het worden aangeboden aan raden, staten en hoofdingelanden. De drie bestuurlijke afspraken die voortvloeien uit dit Ontwikkelperspectief (opgenomen in hoofdstuk 5) zullen aan het Rijk worden voorgelegd in het BO-Leefomgeving op 9 september 2026. Op 30 oktober 2026 wordt dit koersdocument besproken op het congres voor Noord-Holland Noord. Bestuurders, raadsleden en maatschappelijke partijen worden nadrukkelijk uitgenodigd om hieraan deel te nemen.

In november 2026 is het vervolgens aan raads- en statenleden en hoofdingelanden om hun wensen en bedenkingen te delen over dit koersdocument. Deze wensen en bedenkingen zijn cruciaal voor de uitvoering van de koers en worden daarom toegevoegd als bijlage bij het koersdocument. De stuurgroep beslist of wensen en opvattingen in het definitieve Ontwikkelperspectief worden verwerkt. Nadat alle wensen en bedenkingen van colleges, regio's, raden, staten, hoofdingelanden en rijkspartijen zijn gehoord, is het aan de opdrachtgevende partijen samen met het Rijk om het Ontwikkelperspectief te onderschrijven. Voordat dit document in februari 2027 wordt onderschreven, komen deze partijen in januari nog één keer bij elkaar om te besluiten over de definitieve tekst.

ONTWIKKELPERSPECTIEF
NOORD-HOLLAND NOORD

Samenvatting

1. Het Ontwikkelperspectief NHN is **een gezamenlijk koersdocument van negentien regionale partijen. Deze koers wordt ondersteund door het Rijk.** Dit koersdocument legt een basis voor toekomstige samenwerking binnen de regio NHN en legt de basis voor integrale aanpak rond nationale opgaven.

2. Deze koers wordt de komende jaren uitgevoerd in een **context van schaarste**. De fysieke ruimte en de financiële middelen zijn beperkt. De stikstofproblematiek en de beschikbaarheid van voldoende energie en zoetwater vertragen kansen voor ruimtelijke ontwikkelingen. Dat dwingt nu en in de toekomst tot keuzes: niet alles kan en niet alles kan meteen. Deze context benadrukt de noodzaak van samenwerking tussen Rijk en regio, met begrip voor de onderlinge tempoverschillen.

3. De regio NHN benadert alle ruimtelijke opgaven vanuit **het perspectief van de brede welvaart.** De brede welvaart in de regio is nu gemiddeld hoog, maar ongelijk verdeeld. Om die reden is de Kop van Noord-Holland aangewezen als NVPR-regio (Nationaal Programma Vitale Regio's). Overkoepelende ambities in Noord-Holland Noord zijn aantrekkelijke woonmilieus voor jong en oud, sociaal-economisch perspectief, een gezonde leefomgeving voor mens en natuur, een klimaatadapatieve omgeving en uitgaan van de regionale cultuur als ontwikkelkracht.

4. De Woondeal tussen regio, provincie en Rijk (2022) geeft een enorme stimulans aan Noord-Holland Noord. In de periode 2022 tot en met 2030 zijn er **42.500 woningen** geprogrammeerd. Na 2030 stopt de ambitie niet. Dit biedt kans om te bouwen voor de groepen waarvoor de grootste tekorten op de woningmarkt bestaan, zoals senioren en starters. We clusteren een groot deel van de woningbouw in twee verstedelijkingsassen (in de regio Alkmaar, door te zetten naar de Kop van Noord-Holland, en in de regio Westfriesland) en benutten het potentieel van de ov-knooppunten optimaal. Ook is een deel van de woningbouw nodig om kleinere steden, dorpen en kernen leefbaar te houden. De Woondeal wordt geactualiseerd en uitgewerkt in een programmering tot en met 2036.

5. We werken tegelijk aan **meer werkgelegenheid**. Met grote ambities voor woningbouw moet werkgelegenheid volgen, in segmenten van de arbeidsmarkt waar bij defensie en de meest kansrijke economische sectoren behoefte aan bestaat. Wij willen de economische kracht van Noord-Holland Noord de komende jaren beter tot ontwikkeling brengen. De regio creëert via ruimtelijk beleid meer ruimte voor economische ontwikkeling op kansrijke plekken t.b.v. innovatieve clusters, nationale opgaven die passen bij deze regio en bedrijventerreinen, en stimuleert de groei van stedelijke economie via gebiedsontwikkeling met gemengde woon-werkmilieus.

6. Meer werkgelegenheid in Noord-Holland Noord zorgt voor **een betere regionale woon-werkbalans.** We streven ernaar dat meer inwoners in de regio zelf passend werk vinden, de uitgaande pendel niet toeneemt en de vervoersstromen van en naar de MRA meer in evenwicht te krijgen. Dit draagt bij aan een vitale regio.

7. Noord-Holland Noord is belangrijk voor de **weerbaarheid, strategische autonomie en toekomstige welvaart** van Nederland en Europa. Sectoren die al sterk zijn in de regio, worden daardoor nog belangrijker: agrifood, maritieme veiligheid, energie, gezondheid en digitalisering.

8. De **arbeidsmarkt is een kritieke factor** voor de ontwikkeling van deze sectoren. We bouwen niet alleen voor de eigen

demografische behoefte, maar ook voor de groei van de regionale arbeidsmarkt. We stimuleren de vestiging van bedrijven uit andere regio's als ze aansluiten bij het economisch profiel van Noord-Holland Noord.

9. We helpen het bedrijfsleven zichzelf te organiseren en bevorderen de **groei van economische ecosystemen.** Onderdeel daarvan zijn onderwijsinstellingen bij ov-knooppunten, innovatiemilieus, onderscheidende bedrijventerreinen en samenwerking op bedrijventerreinen (bijvoorbeeld via Bedrijven Investeringszones).

10. **Weerbare en veerkrachtige mobiliteitsnetwerken** zijn een voorwaarde voor de ontwikkeling van de regio. Ook als inkomende en uitgaande pendel meer in balans raken, leidt de groei van aantallen woningen en arbeidsplaatsen tot meer verkeersbewegingen. Een aantal belangrijke weg- en spoorverbindingen heeft echter weinig restcapaciteit. Met de toenemende strategische betekenis van Noord-Holland Noord voor bijvoorbeeld Defensie en de energievoorziening, moet de infrastructuur ook bij ontwrichtende gebeurtenissen betrouwbaar zijn. Voortbouwend op de regionale bereikbaarheidsvisie en onderzoek naar de weerbaarheid van de infrastructuur, richten wij ons op verbetering van de multimodale bereikbaarheid en de robuustheid. Wij weten dat komende jaren de middelen bij het Rijk voor infrastructuur zeer beperkt zijn. Daarom werken Rijk en regio samen voor de langere termijn.

11. De **landbouw wordt geconfronteerd met nieuwe condities** volgend uit onder meer de klimaatverandering, het watersysteem, ecologische versterking en de bodemkwaliteit. Met de aanwezige kennis en innovatiekracht, en de sterke samenwerking in de ketens en tussen sectoren zijn er gunstige uitgangspunten om te voldoen aan de nieuwe condities. Individuele ondernemers of collectieven met veelbelovende innovaties verdienen daarom duidelijkheid, ruimte binnen bestaande kaders en waar mogelijk ondersteuning.

12. Een **goede 'basiskwaliteit natuur' en een groen-blauw netwerk dat tot diep in de steden doordringt** zijn goed voor de biodiversiteit en bevorderlijk voor de gezondheid van de inwoners. Dat vraagt niet alleen om natuurbeheer en -ontwikkeling, maar ook om aandacht voor alle factoren die de natuurkwaliteit onder druk zetten.

13. Om Noord-Holland Noord ook op termijn leefbaar te houden zijn **aanpassingen rond het watersysteem** nodig. Om de gevolgen van wateroverlast op te vangen, te bufferen voor tijden van droogte, gebruik en vervuiling van water sterk te verminderen, en overstromingsbestendig te ontwikkelen. Daarbij zitten er grenzen aan de maakbaarheid (en betaalbaarheid) van het waterbeheer. Door op voorhand rekening houden met de kwetsbaarheid van locaties, kunnen ongewenste effecten worden vermeden.

14. We versterken de **toeristisch-recreatieve netwerken** in het buitengebied. Wandel-, fiets- en vaarroutes in het landschap moeten goed aansluiten op de groen- en waterstructuur in stedelijke gebieden. Zo bevorderen we de leefbaarheid voor onze inwoners, maken wij ruimte voor vrijetijdseconomie en verlichten we de toeristische druk op gebieden waar de natuur overbelast dreigt te raken.

15. We koesteren wat waardevol is en creëren kwaliteit door **nieuwe ontwikkelingen te verbinden met het bestaande.** Drie opgaven verdienen vanuit dit oogpunt bijzondere aandacht, omdat ze gemeentegrenzen overschrijden en beeldbepalend zijn (of de potentie daarvoor hebben): economische

clusters als trots (verweven met het landschap), de stadsrand als verbinder (stad-landrelaties) en de kusten als troef (toekomstbestendige kustzones).

16. Onze regio zet zo koers naar een **groeiende betekenis voor meerdere nationale opgaven,** bijvoorbeeld voor veiligheid, energie, voedselzekerheid en digitalisering. Op basis van dit Ontwikkelperspectief NHN werken Rijk en regio vanuit een integrale aanpak samen in gebieden waar grote nationale opgaven samenkomen.

17. Deze **integrale aanpak van Rijk en regio** wordt gericht op vier gebieden waar nationale en regionale opgaven samenkomen: het Maritiem Cluster Den Helder e.o., Agriport A7 / Wieringermeer, de Verstedelijkingsas Alkmaar en de Verstedelijkingsas Westfriesland. Daarnaast heeft de provincie Noord-Holland het voortouw in de integrale aanpak voor het landelijk gebied. Met de integrale aanpak in deze gebieden worden nationale opgaven en regionale behoeften met elkaar verbonden en blijft de brede welvaart in Noord-Holland Noord hoog.

18. Deze koers in het Ontwikkelperspectief NHN vraagt om inrichting van een **integraal bestuurlijk platform.** De basisregio's, het hoogheemraadschap en de provincie kunnen hierin samen met de trekkers van de thematische platforms in NHN de ontwikkelingen en de gezamenlijke koers bespreken, en waar nodig bijsturen. Voorgesteld wordt om ook het Rijk (namens het Rijk het coördinerende ministerie van BZK/VRO) uit te nodigen voor het Integraal Bestuurlijk Platform NHN.

19. Met dit Ontwikkelperspectief NHN heeft de regio een gezamenlijke koers voor ruimtelijke ontwikkeling. Met een integraal bestuurlijk platform als bestuurlijke opdrachtgever wordt deze koersrichting uitgewerkt in een concrete **Uitvoeringsagenda NHN.**

Hoofdstuk 1

Inleiding

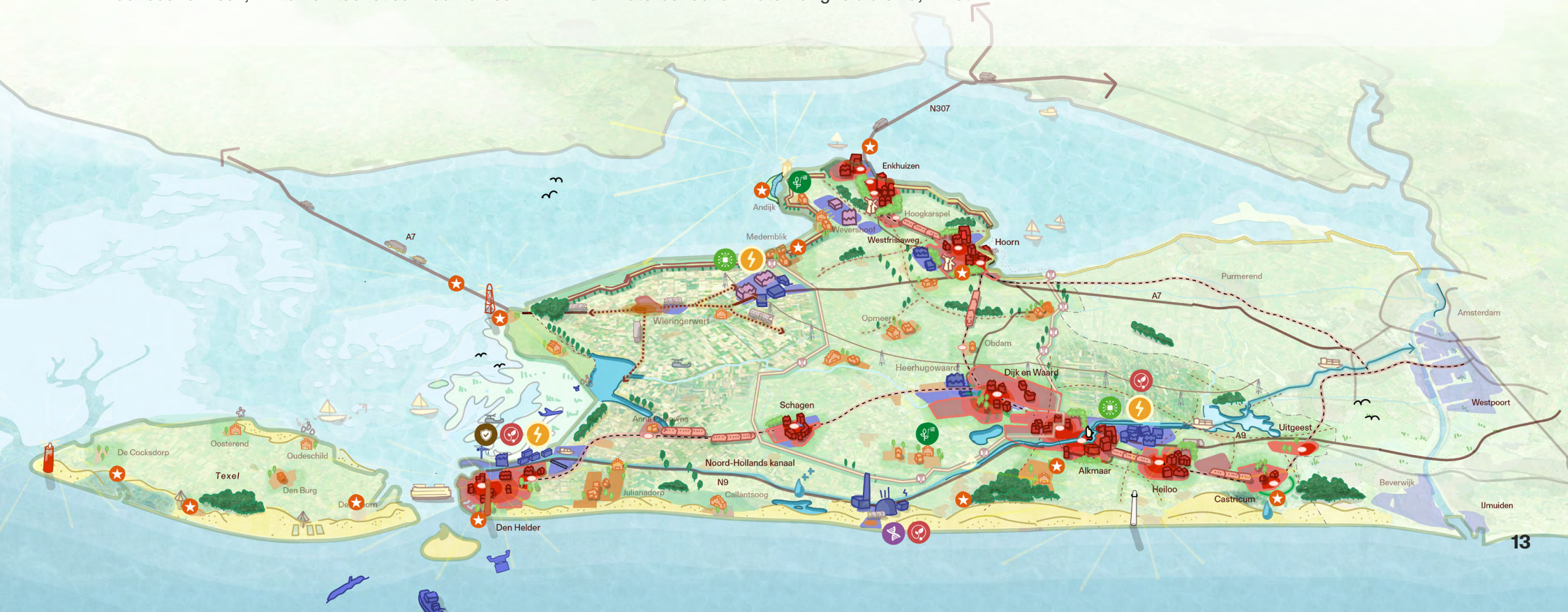
Noord-Holland Noord is een regio van samenwerken, ruimte maken en aanpoten. Een pionierende regio die over de grenzen heen kijkt en gewend is om uitdagingen aan te gaan. Dat is altijd zo geweest en zo is het nog steeds. Ook nu zich weer nieuwe vraagstukken aandienen. Dit inleidende hoofdstuk benoemt de belangrijkste karakteristieken, kwaliteiten en opgaven van Noord-Holland Noord, in hun regionale én nationale betekenis. Het introduceert het Ontwikkelperspectief NHN, waarin de deelnemende partijen de basis leggen onder een nieuwe samenwerking binnen de regio en tussen Rijk en regio.

Aan alle kanten verbonden

Vanaf de wegen en paden in Noord-Holland Noord kijk je uit over het uitgestrekte landschap, beschermd door duinen, dammen en dijken. Je ziet historische steden en dorpen, groene woonwijken en moderne economische centra.

Vanuit de lucht zie je een regio die aan alle kanten verbonden is. Uitgaande van de lands- en zeegrenzen, ligt de regio midden in het Europese deel van het koninkrijk. Noord-Holland Noord is daarmee een strategische draaischijf tussen stad en land. Dijken verbinden de regio met het noorden en oosten van Nederland, havens ontsluiten de regio voor economisch, militair en toeristisch vaarverkeer en vanuit zee komen datakabels en, in de toekomst, energiekabels aan land. In het zuiden ligt een dicht netwerk aan weg-, water- en spoorverbindingen met de buurregio, de Metropoolregio Amsterdam (MRA).

Dit unieke laaggelegen gebied heeft in de loop van de eeuwen een geheel eigen profiel opgebouwd dat terug te voeren is op twee karakteristieken: handelsgeest en ingenieurskunst. De harde strijd om het land weerbaar en productief te maken heeft geresulteerd in een agrarisch complex dat miljoenen monden voedt, miljoenen huizen opfleurt en landbouwbedrijven over de hele wereld vooruithelpt met zijn innovaties. Het heeft geresulteerd in kennis van waterbeheer en waterveiligheid die nu, in het licht van de klimaatverandering, weer hard nodig is. Bewoners en ondernemers van Noord-Holland Noord hebben al eeuwenlang het vermogen om zich aan te passen aan de situatie en te vernieuwen waar dat nodig is. Dat vraagt om aanpoten en samen optrekken. De regio kent een sterke gemeenschapszin en een grote veerkracht. Hoewel omringd door waardevolle wateren als Noordzee, Waddenzee, IJsselmeer en Markermeer, is deze regio nooit een geïsoleerd schiereiland geweest. Noord-Holland Noord ligt centraal en wordt de komende jaren alleen maar belangrijker als cruciale schakel in de autonomie, weerbaarheid en welvaart van Nederland en Europa.

Regio in balans

In Noord-Holland Noord wonen in 2026 700.000 mensen. Daarmee heeft de regio meer inwoners dan de provincies Zeeland en Drenthe en ongeveer hetzelfde aantal als de provincie Friesland. De regio heeft een sterke economie, is internationaal koploper op het gebied van agri & food, zaadveredeling, energie, medische isotopen en maritieme industrie. Dankzij de Woondeal, getekend door regio, provincie en Rijk, om 42.500 woningen in de periode 2022 tot en met 2030 te bouwen neemt het aantal inwoners toe. De beroepsbevolking groeit mee, maar vanwege de vergrijzing in een wat trager tempo. Dit vraagt om een evenwichtige ontwikkeling, waarbij de groeikansen tussen stedelijke en meer landelijke gebieden verschillen.

Voor de ontwikkeling van de regio is het van vitaal belang dat een belangrijk deel van deze nieuwe bewoners werk vindt in Noord-Holland Noord zelf. Het regionale bedrijfsleven heeft behoefte aan talent en arbeidskracht. Alleen dan kan het doorgroeien en de betekenis voor Nederland en Europa voluit waarmaken en alleen dan kan de regio zich in balans ontwikkelen.[3]

Het verbeteren van de balans tussen wonen en werken is daarom een belangrijke keuze die in dit Ontwikkelperspectief wordt voorgedragen. Als deze balans door beleid en hard werken op termijn verbetert, ontstaan voorwaarden voor verdere ontwikkeling en daarmee ruimte voor toekomstige keuzes. Dan wordt een regio in balans ook een completere regio, met een evenwichtige mix van wonen, werken en voorzieningen, met voldoende agglomeratiekracht, een vitaal platteland en een aantrekkelijk groen en blauw netwerk.

Het water als bondgenoot

De relatie met het water heeft de regio gevormd en gehard. Deze relatie gaat een volgende fase in. Opnieuw staat Noord-Holland Noord voor de vraag hoe het de spreekwoordelijke strijd tegen het water om kan buigen in een productief partnerschap met het water. Dat heeft alles te maken met de verandering van het klimaat. Stijging van de zeespiegel maakt versterking van de kustwering noodzakelijk. Bij hevige neerslag kan het water soms niet meer tijdig worden weggepompt. En voor deze regio, sterk in agri & food, wordt omgaan met zoetwater een belangrijk vraagstuk. Periodes met droogte en tekorten aan zoetwater gaan vaker voorkomen. We kunnen niet meer alleen op technische oplossingen vertrouwen. Door onze ingenieurskunst en het sterk ontwikkelde ondernemerschap ook in te zetten voor oplossingen die juist het natuurlijke watersysteem versterken en benutten, kunnen wij onze regio tijdig voorbereiden, en ontwikkelt deze regio als tuin van innovatie[4] kennis en technieken waar ook in andere gebieden behoefte aan is.

Sterk op brede welvaart

Het is goed wonen in Noord-Holland Noord. Dat blijkt uit de Brede Welvaartsindicator van RaboResearch en Universiteit Utrecht.[5] De brede welvaart ligt boven het Nederlandse gemiddelde. Dat is een belangrijke constatering, omdat ‘brede welvaart’ alle aspecten bestrijkt van de kwaliteit van leven. Het gaat om veel meer dan ‘welvaart’ in de traditionele economische zin. Brede welvaart omvat ook elementen als gezondheid, onderwijs, gelijkheid, sociale cohesie, duurzaamheid en de leefomgeving. Deze hoge positie in brede welvaart willen we in de toekomst vasthouden.

Maar de brede welvaart in onze regio is wel ongelijk verdeeld. In de Kop van Noord-Holland is de vergrijzing en ontgroening sterker dan het landelijke en regionale gemiddelde. De brede welvaart blijft achter op inkomen, voorzieningenaanbod, kansen voor jongeren, huisvesting, baanzekerheid, sociale contacten en maatschappelijke betrokkenheid. Het Rijk erkent deze achterstand en heeft de Kop van Noord-Holland daarom aangewezen als één van de regio’s in het Nationaal Programma Vitale Regio’s (NPVR). Het NPVR Het is een langjarige samenwerking tussen het Rijk en de Kop van Noord-Holland, identificeert opgaven op het gebied van de brede welvaart en brengt die tot een gemeenschappelijke aanpak. Deze invalshoek sluit goed aan op ons ruimtelijke Ontwikkelperspectief.

Ervaringen die we opdoen in de Kop van Noord-Holland, kunnen ook in de andere deelregio's worden benut.

Nationale belangen

Door de verbindingen in alle richtingen en de strategische ligging aan zee kan Noord-Holland Noord substantieel bijdragen aan nationale opgaven. We hebben een belangrijke rol voor heel Nederland in ten minste zes 'nationale belangen' die de Ontwerp-Nota Ruimte onderscheidt:

- woningbouw, resulterend in 'een woningvoorraad die aansluit op de woonbehoeften' met een 'goede en gezonde leefomgevingskwaliteit';
- een 'toekomstbestendige (circulaire) economie' in een 'aantrekkelijk ruimtelijk-economisch vestigingsklimaat';
- 'nationale veiligheid en ruimte voor militaire activiteiten',
- 'een betrouwbare, betaalbare en veilige energievoorziening en bijbehorende energiehoofdinfrastructuur',
- 'een kwalitatief hoogwaardige digitale connectiviteit',
- 'voedselzekerheid en een duurzame voedsel- en agroproductie'.

Een deel van de nationale opgaven richt zich specifiek op het verbeteren van de weerbaarheid en de strategische autonomie van Nederland en Europa. Deze behoefte is de afgelopen jaren groter geworden als gevolg van geopolitieke ontwikkelingen en internationale dreigingen. Noord-Holland Noord kan als regio, met sterke troeven op het gebied van voedselproductie, maritieme veiligheid, energie, gezondheid en digitalisering een belangrijke bijdrage leveren aan onze nationale weerbaarheid en strategische autonomie.[6]

Voor deze nationale opgaven is Noord-Holland Noord nu al van grote waarde, maar er liggen zeker kansen om meer maatschappelijke waarde toe te voegen. Om deze kansen waar te maken, zijn vaak investeringen nodig in ruimtelijke randvoorwaarden, zoals bereikbaarheid, energie, klimaatadaptatie, ruimte voor bedrijvigheid en woningbouw. Door tegelijk te investeren in nationale opgaven en de randvoorwaarden, verbinden we nationale opgaven aan regionale behoeften.

In dit Ontwikkelperspectief geven wij, Rijk en regio, aan hoe we onze inspanningen zodanig afstemmen dat we nationale opgaven en regionale behoeften in samenhang tot ontwikkeling kunnen brengen. We leggen hiermee een basis voor toekomstige investeringen, maatregelen én prioriteiten. Onze koers krijgt gestalte in een context van schaarste. De fysieke ruimte is beperkt. Hetzelfde geldt voor de financiële middelen, bijvoorbeeld voor nieuwe infrastructuur. Er ontstaan verdeelvraagstukken voor zoetwater en drinkwater. De stikstofproblematiek en de beschikbaarheid van voldoende energie beperken de kansen voor ruimtelijke ontwikkelingen. Dat dwingt nu en in de toekomst tot keuzes: niet alles kan en niet alles kan meteen. Deze context benadrukt de noodzaak van samenwerking tussen Rijk en regio, met begrip voor verschillen in tempo. Alleen door te werken vanuit samenhang blijft de regio in balans en kunnen we het draagvlak creëren voor de ruimtelijke ontwikkelingen die nodig zijn.

Leeswijzer
Dit Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord is als volgt opgebouwd:

- Hoofdstuk 2 gaat over de integrale ambities van deze regio. Welke regio wil Noord-Holland Noord worden? Wat is onze gezamenlijke stip op de horizon?

- In hoofdstuk 3 worden deze ambities nader uitgewerkt in acties. Waar moeten wij aan werken om deze richting in te slaan? Voor een groot deel is deze regio daar al mee bezig:
  - Voor woningbouw komt de koers overeen met de afspraken tussen Rijk en regio, en met regionale planontwikkeling.
  - Voor mobiliteit wordt een langetermijnperspectief geschetst waar Rijk en regio incrementeel, stap voor stap, naar toe kunnen werken op basis van urgentie, toekomstige ontwikkelingen en reële behoefte aan mobiliteit.
  - Om de woon-werkbalans te verbeteren wordt voorgesteld om de ontwikkelkansen van de belangrijkste economische innovatieve clusters te vergroten en te benutten, met als gezamenlijke doel te komen tot structurele groei van werkgelegenheid.
  - Voor het landelijk gebied wordt extra aandacht gevraagd om de regio met betrokken partijen voor te bereiden op nieuwe condities, onder meer als gevolg van de klimaatverandering, voor een productief en gezond landschap.
  - In de brede opgave van omgevingskwaliteit vragen drie opgaven om bijzondere aandacht: de economische clusters als onderdeel van de regionale identiteit, de randen van steden en dorpen waar de ruimtelijke druk en dynamiek hoog is en de aaneenschakeling van verschillende kusten, elk met een eigen karakter.

- Hoofdstuk 4 agendeert een gezamenlijke integrale aanpak rond nationale opgaven. Door deze te groeperen in vier gebieden (het Maritiem Cluster Den Helder e.o., de omgeving Agriport A7 – Wieringermeer en de verstedelijkingsassen Alkmaar en Westfriesland), kunnen nationale opgaven worden verbonden met regionale behoeften. Hierdoor kan de Noord-Holland Noord een grote bijdrage leveren aan nationale opgaven, zonder dat dit ten koste gaat van de brede welvaart. Daarnaast gaat dit hoofdstuk in op de integrale aanpak voor het landelijk gebied, waarin de provincie Noord-Holland het voortouw heeft.

- Hoofdstuk 5 agendeert dat werken met een integraal ontwikkelperspectief ook vraagt om het inrichten van regionale samenwerking op het schaalniveau van NHN en het opstellen van een Uitvoeringsagenda NHN om de koers met verschillende partijen gecoördineerd te realiseren.

Hoofdstuk 2

Integrale ambities

Dit hoofdstuk gaat over de integrale ambities van de regio. Welke regio wil Noord-Holland Noord worden? Welke gezamenlijke stip op de horizon hoort daarbij? We zetten koers naar een blijvende brede welvaart voor iedereen, gelijk verdeeld over de regio. Daarbij horen vijf integrale ambities. 'Integraal' omdat ze van elkaar afhankelijk zijn – de een kan niet zonder de ander. En 'integraal' omdat één enkele ruimtelijke ingreep aan meerdere ambities tegelijk kan bijdragen.

Noord-Holland Noord werkt toe naar een regio:

- **met aantrekkelijke leefmilieus voor jong en oud,**
- **die haar economie ontwikkelt vanuit eigen kracht,**
- **met een gezonde leefomgeving voor mens en natuur,**
- **die is voorbereid op de gevolgen van klimaatverandering,**
- **die haar regionale cultuur inzet als ontwikkelkracht.**

De regio staat voor veel gebiedsontwikkelingen, in zowel stedelijk als landelijk gebied en in de economische clusters. De drivers, oftewel de aanjagers, verschillen. Maar deze integrale ambities tellen overal. Ons uitgangspunt is dat de in dit Ontwikkelperspectief voorgestelde ruimtelijke ontwikkelingen samen resulteren in een regio die op al deze punten stappen zet.

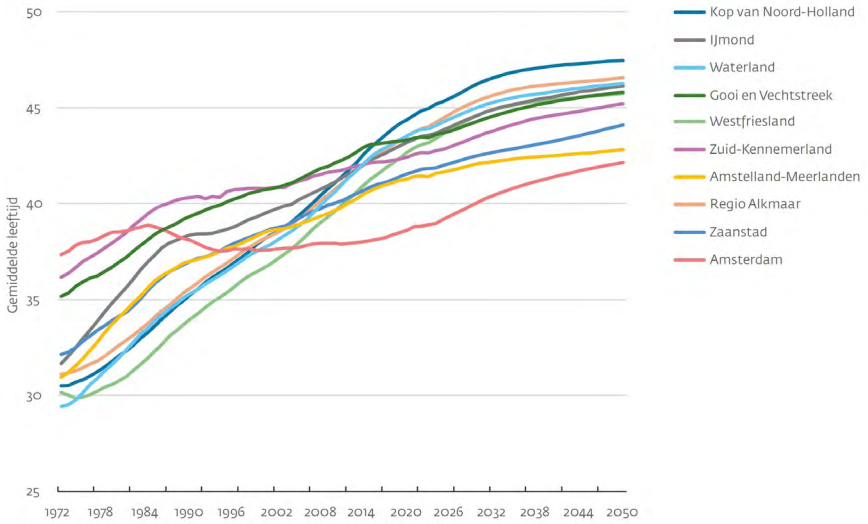
2.1 Aantrekkelijke leefmilieus voor jong en oud

Rond het jaar 2000 had Westfriesland de jongste bevolking van Noord-Holland. Ook in de Regio Alkmaar en de Kop van Noord-Holland was de gemiddelde leeftijd laag. Dat beeld is drastisch omgeslagen. Op dit moment is de bevolking in Noord-Holland Noord relatief oud. De verwachting is dat die ontwikkeling zich tot 2050 voortzet, tenzij we actie ondernemen om jongeren meer perspectief te bieden. Met name in de Kop van Noord-Holland, maar niet alleen daar, vormen jongeren de sleutel om de leefbaarheid op peil te houden. Om zich aan de regio te kunnen binden, hebben jongeren ten minste zicht nodig op een woning, een opleidingsplek en een baan.

Het vasthouden van jongeren is belangrijk voor de sociale structuur in de regio en voor de arbeidsmarkt. Alle talent is nodig. Inherent aan de vergrijzing is een toenemende zorgbehoefte. Daar is personeel voor nodig.

Daarnaast kent de regio een aantal clusters met uitstekende ontwikkelingskansen die het regionale belang ver te boven gaan, maar ook die zijn afhankelijk van voldoende arbeidskrachten. Om de arbeidsmarkt op peil te houden volstaat het niet om onze jongeren perspectief in de regio zelf te bieden. Er is ook talent van buiten nodig.

We geven in Noord-Holland Noord prioriteit aan het bouwen voor senioren, voor starters en voor de groei van de arbeidsmarkt. De woningbouwopgave zetten we in om leefmilieus te ontwikkelen die juist deze groepen aanspreekt, in aanvulling op de groene woonmilieus voor gezinnen die in de regio al rijkelijk beschikbaar zijn.

Bevolkingsprognose 2024-2050, Provincie Noord-Holland (CBS, PNH)

Bedrijventerrein Hoorn80 in Westfriesland. Bron: Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO)

2.2 Economie ontwikkelen vanuit eigen regionale kracht

Rijk en regio vinden het belangrijk om de economie in Noord-Holland Noord te versterken en zo naast de woningbouw- en mobiliteitsopgave ook voldoende ruimte te bieden voor economie. Versterken van de regionale economie kan drie doelen dienen. Ten eerste kunnen de innovatieclusters in de regio belangrijk bijdragen aan het verdienvermogen dat nodig is om het huidige welvaartsniveau van Nederland te behouden. Het rapport van Wennink (2025)[7] vraagt daar aandacht voor. Onze regio heeft innovatieve clusters op veel onderdelen waar Nederland volgens Wennink meer op moet inzetten. Ten tweede is het economisch ecosysteem in deze regio nauw verbonden met de weerbaarheid en veiligheid op land en zee, waaronder de toenemende activiteiten van Defensie. Nationale en Europese overwegingen rond de strategische autonomie wegen steeds zwaarder. Ten derde draagt uitbouw van de eigen economische kracht bij aan meer balans tussen wonen en werken. Structurele werkgelegenheidsgroei kan voorkómen dat er nieuwe grote investeringen nodig zijn in de verkeersverbindingen met de MRA, met name rond het Noordzeekanaal.

Sterke, innovatieve clusters en knooppunten in Noord-Holland Noord die op verschillende manieren bijdragen aan de nationale weerbaarheid en veiligheid, zijn het agri & foodcomplex (met onder meer Seed Valley en Greenport NHN), Agriport A7, de maritieme bedrijvigheid en defensie in Den Helder, de Energy & Health Campus in Petten, het Energy Innovation Park Alkmaar en het ICT-cluster rond Alkmaar.

Het bedrijfsleven heeft diverse platforms en netwerken opgericht om samen met kennisinstellingen pionierende ondernemers te ondersteunen en stappen verder te brengen. Mede daardoor is deze regionale cultuur van innovatie ook wijdverbreid bij ons midden- en kleinbedrijf, dat onze economie schraagt en zo een basis legt voor onze innovatiekracht[8]. Agrarische ondernemers bewijzen dit, als zij - soms tegen de klippen op - innoveren en technieken toepassen die een hoge productiviteit combineren met een optimaal gebruik van kunstmest, gewasbeschermingsmiddelen en zoetwater. Ze dragen bij aan bodemherstel, sterkere planten en een toekomstbestendig watersysteem zonder in te leveren op voedselzekerheid. Met deze innovaties en ontwikkelkracht ontwikkelt Noord-Holland Noord de kennis voor toekomstige businessmodellen en teeltsystemen die later elders grootschaliger worden uitgerold.

We willen ruimte creëren voor een economische groei die aansluit bij deze eigen regionale kracht. Dat betekent dat we groei en nieuwvestiging van bedrijven ruimtelijk mogelijk maken als deze passen bij het economische profiel van de regio en dit bedrijf aansluit bij de regionale arbeidsmarkt en het regionale MKB.

Hoogspanningslijnen en natuur. Bron: Theo Baart

2.3 Gezonde leefomgeving voor mens en natuur

Om aantrekkelijke leefmilieus te realiseren en een economische structuur te ontwikkelen die ook op lange termijn vitaal en concurrerend is, is een gezonde leefomgeving een eerste vereiste. Zowel voor de mens als voor de natuur – zonder gezonde natuur is een gezonde leefomgeving voor de mens ondenkbaar.

De leefomgeving heeft een grote invloed op onze gezondheid en ons welzijn. In positieve zin als de omgeving uitnodigt om te bewegen, gezond te eten en sociale contacten te onderhouden. Groen, schone lucht, recreatieve mogelijkheden, veilige fiets-, vaar- en wandelroutes en toegankelijke voorzieningen dragen hier direct aan bij. Tegelijkertijd kan de leefomgeving ook een negatieve invloed hebben. Onder meer luchtverontreiniging, geluid- of geurhinder en klimaatrisico's kunnen onze gezondheid onder druk zetten, net als een gebrek aan veilige of prettige plekken om te sporten, te bewegen, mensen te ontmoeten of anderszins te vertoeven.

Het RIVM heeft onderzocht hoe de condities voor een gezonde leefomgeving zijn voor de inwoners van de verschillende delen van Noord-Holland Noord.[9] Uit de analyse komen sterke verschillen naar voren.[10] Kort gezegd stapelen in het zuidelijke deel van de regio de negatieve invloeden zich op, maar scoren ook de positieve invloeden het hoogst.

De belangrijkste graadmeter voor de gezondheid van de natuur is de biodiversiteit. Die loopt in heel Noord-Holland Noord terug. We staan voor een opgave om een robuuster en veerkrachtiger ecosysteem te realiseren, binnen en buiten natuurgebieden. Water is daarvoor een belangrijk sturingsmiddel, zowel het peil als de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater.

Schoon water, schone lucht en een schone bodem bevorderen de gezondheid van mens en natuur. Dat vraagt samenwerking tussen verschillende partijen en toepassing van schone technieken en technologieën in alle economische sectoren, de bouw, de mobiliteit en de energievoorziening. Een goede 'basiskwaliteit natuur' en een groenblauw netwerk met voldoende recreatiemogelijkheden dat tot diep in de steden doordringt, verbonden aan het Natuurnetwerk Nederland, zijn goed voor de biodiversiteit én bevorderlijk voor de gezondheid van de inwoners. Dat vraagt niet alleen om natuurbeheer en -ontwikkeling, maar ook om aandacht voor alle factoren die de natuurkwaliteit onder druk zetten.

We wegen een gezonde leefomgeving steeds volwaardig mee bij onze ruimtelijke keuzes, zowel in stedelijk als in landelijk gebied. Dat maakt de ambitie van een gezonde leefomgeving tot een integrale opgave.

Gemaal Lely in de Wieringermeer. Bron: Theo Baart

2.4 Voorbereid op de gevolgen van de klimaatverandering

Omgaan met de gevolgen van de klimaatverandering is een bestaansvoorwaarde, in heel Nederland maar zeker in Noord-Holland Noord. Weersextremen nemen toe. Tegelijk stijgt de zeespiegel. De combinatie van groot water aan bijna alle kanten, de lage ligging, bodemdaling van veengebieden en de afstand tot de Nederlandse rivieren (als belangrijke zoetwaterbron) stelt de regio voor flinke uitdagingen.

Op steeds meer plekken loopt het watersysteem tegen zijn grenzen aan. Nu al is overlast niet volledig te voorkomen; het huidige systeem heeft bijvoorbeeld moeite om zeer intense clusterbuien te verwerken.

De regio heeft de spreekwoordelijke strijd tegen het water altijd weten om te buigen in een bondgenootschap met het water. Dat is nu opnieuw nodig. Klimaatverandering vraagt om aanpassingen én om acceptatie van nieuwe realiteiten. Het gaat om behoud van waterveiligheid, beperken van wateroverlast, de beschikbaarheid en verdeling, transport en opslag van zoetwater en het omgaan met toenemende verzilting. Niet alles is nog technisch oplosbaar. Het watersysteem bepaalt dan ook in toenemende mate het ruimtegebruik, bijvoorbeeld door opvang en berging van hemelwater, opslag van zoetwater voor droge perioden en beperkingen aan het gebruik van zoetwater. Dat kan vaak worden gekoppeld aan natuurherstel en biodiversiteitsverbetering. In een stedelijke omgeving levert open water een belangrijke bijdrage aan het beperken van zomerse hitte.

Tegelijk heeft de demografische en economische groei consequenties. Ten eerste voor de beschikbaarheid van water: terwijl de schaarste toeneemt, stijgt het aantal watervragers. Maar ook voor de waterveiligheid. Door stedelijke en economische ontwikkelingen worden het potentiële aantal slachtoffers en de (economische) schade bij een overstroming vergroot. Deze toename van het risico moet voorafgaand aan nieuwe ontwikkelingen worden meegewogen.

De klimaatverandering brengt met zich mee dat we bij alle investeringen een horizon van vijftig tot honderd jaar in acht nemen. Door onze keuzes nu in het licht van de lange termijn te zetten, voorkomen we desinvesteringen. We volgen daarvoor een tweesporenaanpak.

- Primair gaat het om waar we ontwikkelen: nieuwe ontwikkelingen krijgen bij voorkeur een plek in gebieden die minder kwetsbaar zijn en beter passen bij de natuurlijke kenmerken van water en bodem, zoals maaiveldhoogte en grondsoort.
- Als een weloverwogen besluit wordt genomen om toch te ontwikkelen op locaties die vanuit water- en bodemperspectief relatief kwetsbaar zijn, gaat het om de vraag hoe we ontwikkelen. In dat geval moeten plannen zo worden ingericht dat zij op lange termijn houdbaar zijn en anticiperen op toekomstige water- en klimaatomstandigheden.

Daarbij is het belangrijk afwenteling te voorkomen: niet naar volgende generaties, niet van regionaal naar nationaal en niet van privaat naar publiek.

Waal en Burgerdijk op Texel. Bron: Theo Baart

2.5 Regionale cultuur als ontwikkelkracht

Het landschap van Noord-Holland Noord is het resultaat van voortdurende aanpassing. De omgang met water en de uitdagende natuurlijke omstandigheden hebben geleid tot een cultuur waarin samenwerken, ontwikkelen en pragmatisch handelen centraal staan. De vroegste gebiedsontwikkelingen werden al planmatig en zorgvuldig ingericht. De beste landmeters, tekenaars en denkers gaven vorm aan structuren en objecten die tot op de dag van vandaag herkenbaar zijn. Dit heeft een rijkgeschakeerd landschap opgeleverd. Van de grote openheid en rechte lijnen in de Kop van Noord-Holland tot de kronkelende dijken en lintdorpen in Westfriesland, bosrijke duinen en open standvlakken in combinatie met de hechte relatie tussen stad, dorp en buitengebied in de regio Alkmaar.

Ook nu biedt deze sterke regionale cultuur een basis om ruimtelijke opgaven te verbinden met landschappelijke kwaliteiten en de leefbaarheid van dorpen en steden. Juist door voort te bouwen op bestaande structuren, verhalen en kwaliteiten dragen nieuwe ontwikkelingen bij aan een samenhangende leefomgeving met identiteit. Dit vraagt om een ontwerpende benadering, We willen niet alleen ruimte bieden aan de actuele opgaven in Noord-Holland Noord, maar ook werken aan een omgeving die herkenbaar, bruikbaar en aantrekkelijk is voor bewoners, ondernemers en bezoekers.

Het koesteren en benutten van bestaande kwaliteiten staat aan de basis van het werken aan een hoge omgevingskwaliteit. Dit sluit aan bij de Omgevingswet, waarin omgevingskwaliteit – naast veiligheid en gezondheid – een centrale maatschappelijke doelstelling is.

In sommige gevallen ligt de sleutel voor een hoge omgevingskwaliteit niet alleen binnen het projectgebied zelf, maar juist ook in het versterken van de omgeving. Wanneer een ontwikkeling minder goed aansluit op bestaande kwaliteiten, kan een zorgvuldig ontwerp bijdragen aan het toevoegen van nieuwe omgevingskwaliteit. Recente voorbeelden van zulke ‘nieuwe iconen’ zijn de Hondsbossche Duinen (tussen Camperduin en Petten) en de Prins Hendrik Zanddijk op Texel. Hier is de bescherming van de kust gecombineerd met natuur, recreatie en behoud van erfgoed. Uit een verder verleden stammen iconen als de gemalen aan het toenmalige Wieringermeer en de verschillende watertorens in de regio.

Op deze manier blijft de regionale identiteit niet alleen behouden, maar wordt deze ook actief ingezet als ontwikkelkracht. Een kracht die richting geeft aan verandering en zorgt voor een leefomgeving die herkenbaar blijft en zich blijft vernieuwen.

Hoofdstuk 3

Regionale agenda

In het vorige hoofdstuk zetten we vijf integrale ambities neer. Die werken door in alle ontwikkelingen in de regio. Dit hoofdstuk maakt die ambities concreter. Dat gebeurt achtereenvolgens voor het bebouwd gebied van steden en dorpen, economische zones, infrastructuur, het landelijk gebied en de regionale identiteit. Al deze vijf zijn op hun beurt uitgewerkt in drie paragrafen met samenhangende acties.

Zo brengen we in beeld wat er nodig is voor een integrale, regionale aanpak. Voor een deel is de regio daar al hard mee bezig. Vooral over woningbouw en mobiliteit zijn afspraken gemaakt. Voor de economie, het landelijk gebied en de regionale identiteit wordt in deze koers om meer gevraagd.

3.1 Inzetten op complete knopen en kernen

Tot en met 2030 is onze ambitie om 42.500 nieuwe woningen te bouwen. We dragen daarmee maximaal bij aan het oplossen van het woningtekort in Nederland. Na 2030 stopt deze ambitie niet. Woningbouw gaat dan gelijk op met de economische groei. Er is voldoende plancapaciteit van in totaal 68.000 woningen om extra woningbouw te realiseren. En wij blijven monitoren of nieuwe ontwikkellocaties nodig zijn.

We zetten deze bouwopgave strategisch in. We spelen in op de demografische ontwikkeling met meer woningen voor starters en senioren, bevorderen een efficiënt gebruik van de infrastructuur en geven een impuls aan de regionale arbeidsmarkt.

Door hoofdzakelijk binnenstedelijk te bouwen, in knopen en kernen, beperken we bovendien de aanspraak op ruimte voor verstedelijking in het landelijk gebied. Zo blijft daar ruimte voor landbouw, waterberging, natuur, recreatie en landschappelijke waarden.

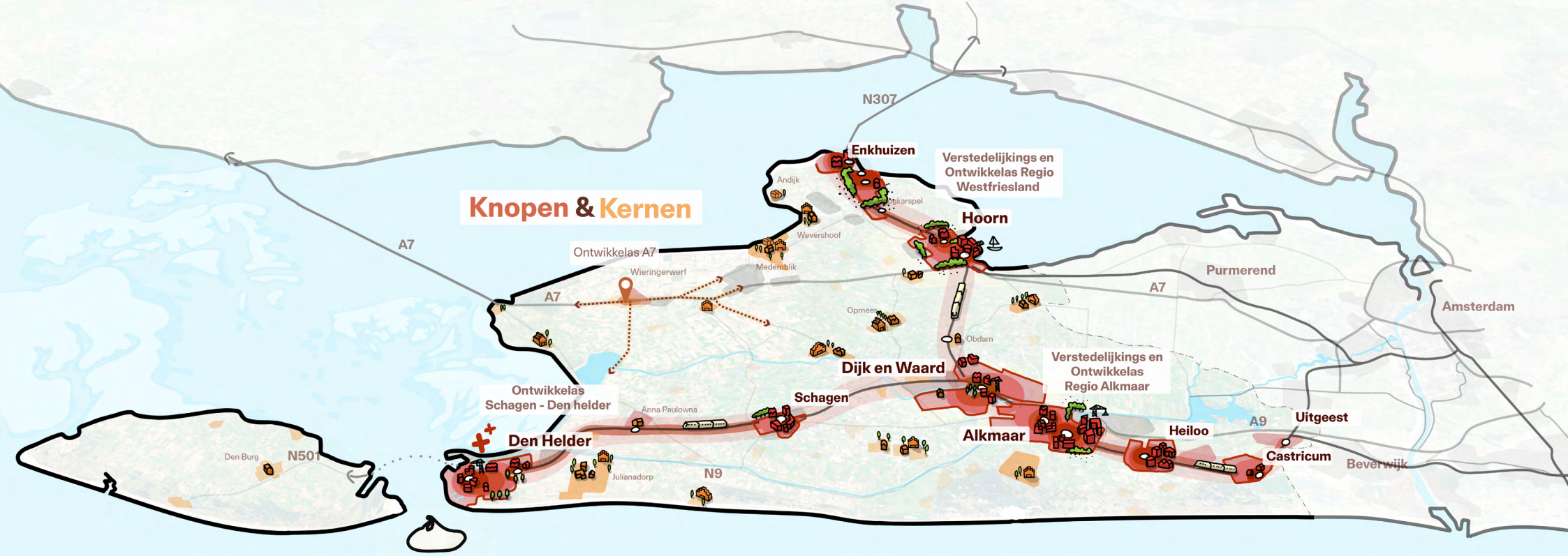
We clusteren een groot deel van de woningbouw in twee verstedelijkingsassen: in de regio Alkmaar en de regio Westfriesland. Een ander deel van de woningbouw is nodig om kleinere steden, dorpen en kernen leefbaar te houden. We bouwen daarvoor in of aan bestaande kernen, onder meer langs de Ontwikkelas A7. We bouwen klimaatadaptief, met aandacht voor de natuur, recreatie, erfgoed en landschap. In alle kernen, stads en dorps, realiseren we een leefomgeving die in elk opzicht veilig, schoon en gezond is.

Ook de energievoorziening is onderdeel van gebiedsontwikkeling, nu een aansluiting op het stroomnet niet altijd meer direct te realiseren is. We ontwikkelen netbewust, met aandacht voor de mogelijkheden en grenzen van een (deels) decentraal energiesysteem.

Onder meer in de regio Alkmaar, Westfriesland en Agriport functioneren warmtenetten. Er liggen kansen voor uitbouw, waarbij een grotere rol is weggelegd voor geothermie (naast industriële restwarmte en warmtekrachtkoppelingen).

Met grote plannen voor stedelijke en economische ontwikkeling zal de regio ook aandacht moeten geven aan het afvalwatersysteem. Als uitbreiding van het afvalwatersysteem nodig is als gevolg van plannen voor woningbouw en economische ontwikkeling, moet dit vanaf de start worden meegenomen in de planvorming, zodat tijdig voldoende ruimte beschikbaar kan komen om het afvalwater te kunnen blijven zuiveren.

Overzichtskaart Inzetten op complete knopen en kernen

3.1.1 Ontwikkelen van knooppunten

Mobiliteitsknopen zijn in Noord-Holland Noord het toneel van grootschalige gebiedsontwikkelingen. Een groot deel van de woningen in de verstedelijkingsassen van Westfriesland en de Regio Alkmaar en in de Kop van Noord-Holland wordt gebouwd op en rond knopen. Actuele voorbeelden zijn de stationsgebieden van Hoorn, Schagen, Alkmaar en Dijk en Waard. Het zijn goed bereikbare plekken in een stedelijke omgeving. Dat maakt hoge dichtheden mogelijk, zoals in de nabijheid van ov-knoop in het stationsgebied Dijk en Waard waar zo'n 8.750 woningen worden toegevoegd in het hart van de gemeente. Rondom het station wordt een nieuw kerngebied ontwikkeld met een mix van woningen, werken, voorzieningen, onderwijsinstellingen, winkels en recreatie.

We benutten het ontwikkelpotentieel van de knopen optimaal, zeker waar nog onderbenutte ruimte is. Een aantal knopen in de verstedelijkingsassen is tot nu toe nog onderbenut gebleven. Zo gaan wij woningen bouwen rond stations in Hoogkarspel in de gemeente Drechterland, Bovenkarspel in de gemeente Stede Broec en Obdam in de gemeente Koggenland. We bouwen op knopen meer dan alleen woningen. Afhankelijk van de positie in het stedelijk netwerk en het mobiliteitsnetwerk, creëren we er ook ruimte voor werk en voorzieningen.

Een groeiende bevolking vraagt bovendien om vestiging van onderwijsinstellingen. Daarmee binden we jongeren aan de regio. De kantorenmarkt in Noord-Holland Noord is beperkt, maar voor zover er marktvraag is, sturen we die zoveel mogelijk naar de knopen.

We maken de verzameling knopen compleet. Om de kansen van Den Helder als economische groeipool waar te maken en de bereikbaarheid van Texel beter te organiseren, groeit ook langs de mobiliteitscorridor in de Kop een verstedelijkingsas van knopen. Met name rond de stations Schagen en Den Helder is ruimte voor groei, maar ook in Anna Paulowna en Den Helder Zuid liggen er mogelijkheden voor extra woningbouw en ontwikkeling van voorzieningen.

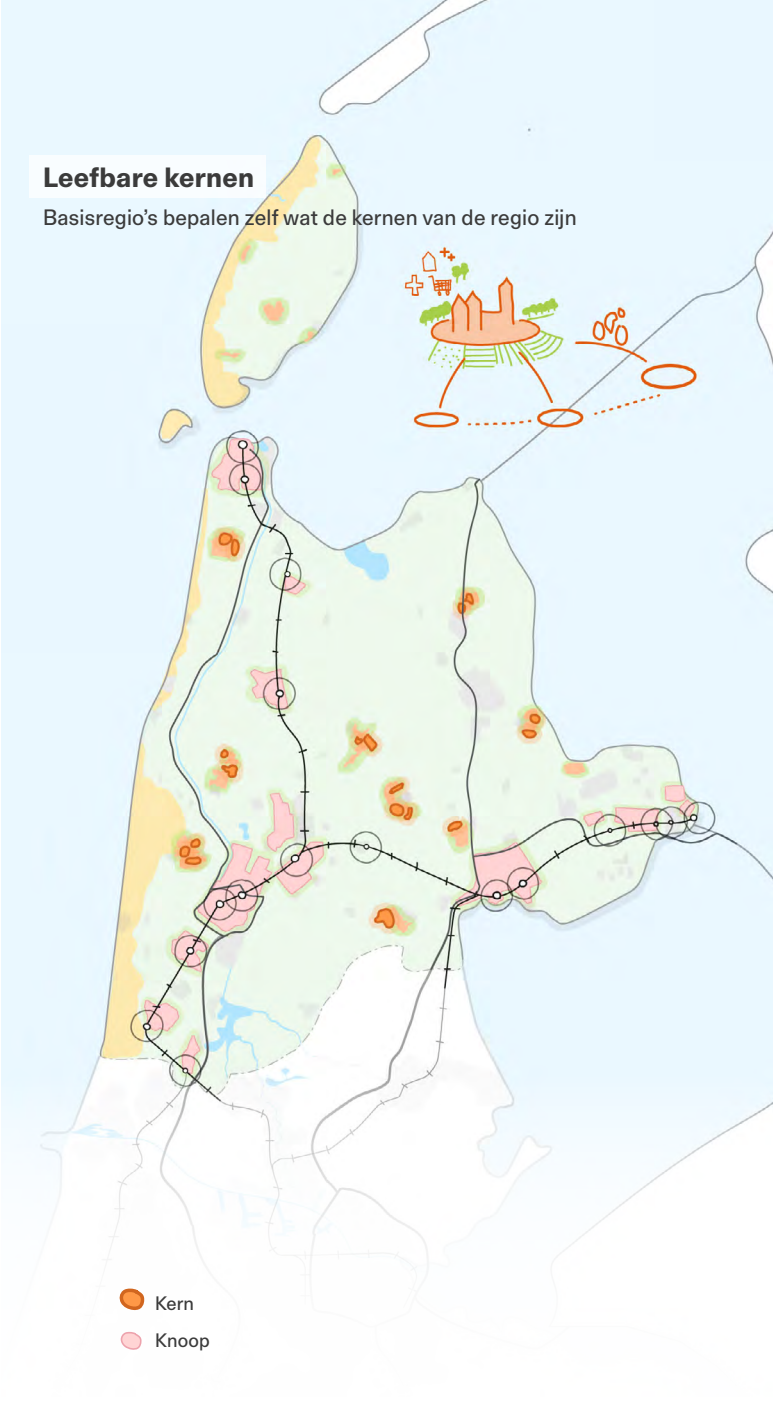

3.1.2 Leefbare kernen

Woningbouw buiten de verstedelijkingsassen is vooral bedoeld om de leefbaarheid in het landelijk gebied op peil te houden. Alle verschillende typen kernen leveren een bijdrage aan het diverse aanbod aan woningen in Noord-Holland Noord. Niet elke kern beschikt over hetzelfde voorzieningenaanbod en de grote diversiteit aan kleinere dorpen en kernen maakt dat zij een eigen opgave hebben voor de leefbaarheid. Dit voorzieningenaanbod heeft ook een functie voor kleinere dorpen in de omgeving en bewoners van het landelijk gebied. Ze helpen om de leefbaarheid in het landelijk gebied als geheel op peil te houden. Voorzieningen in de nabijheid beperken niet alleen de noodzakelijke reisbewegingen, ze functioneren in veel gevallen ook als ontmoetingsplaats. Ze bevorderen daarmee de sociale cohesie.

Perspectief op een passende woning is een belangrijke component van brede welvaart. Het biedt jongeren de kans om in de eigen omgeving een eerste zelfstandige woning te vinden en senioren om desgewenst kleiner of aangepast te gaan wonen. Voor sommige kernen betekent dit het vasthouden van het dorpse karakter, waarbinnen het toevoegen van woningen bijdraagt aan het behoud van de leefbaarheid en doorstroming naar passende woningen. Dit doen we in het belang van de sociale cohesie en zelfredzaamheid binnen deze dorpen.

Eerder (in hoofdstuk 2) signaleerden we dat het goed wonen is in de regio, maar dat de brede welvaart ongelijk verdeeld is. We grijpen ontwikkelingen in de kernen aan om de brede welvaart te vergroten. De combinatie van economisch perspectief en het sociale bindmiddel van de voorzieningen draagt bij aan een gezondere leefomgeving en daarmee aan de brede welvaart. Vooral in de Kop kunnen we daar grote stappen in zetten, zeker met steun van het Nationaal Programma Vitale Regio's (NPVR).

3.1.3 Regio in balans

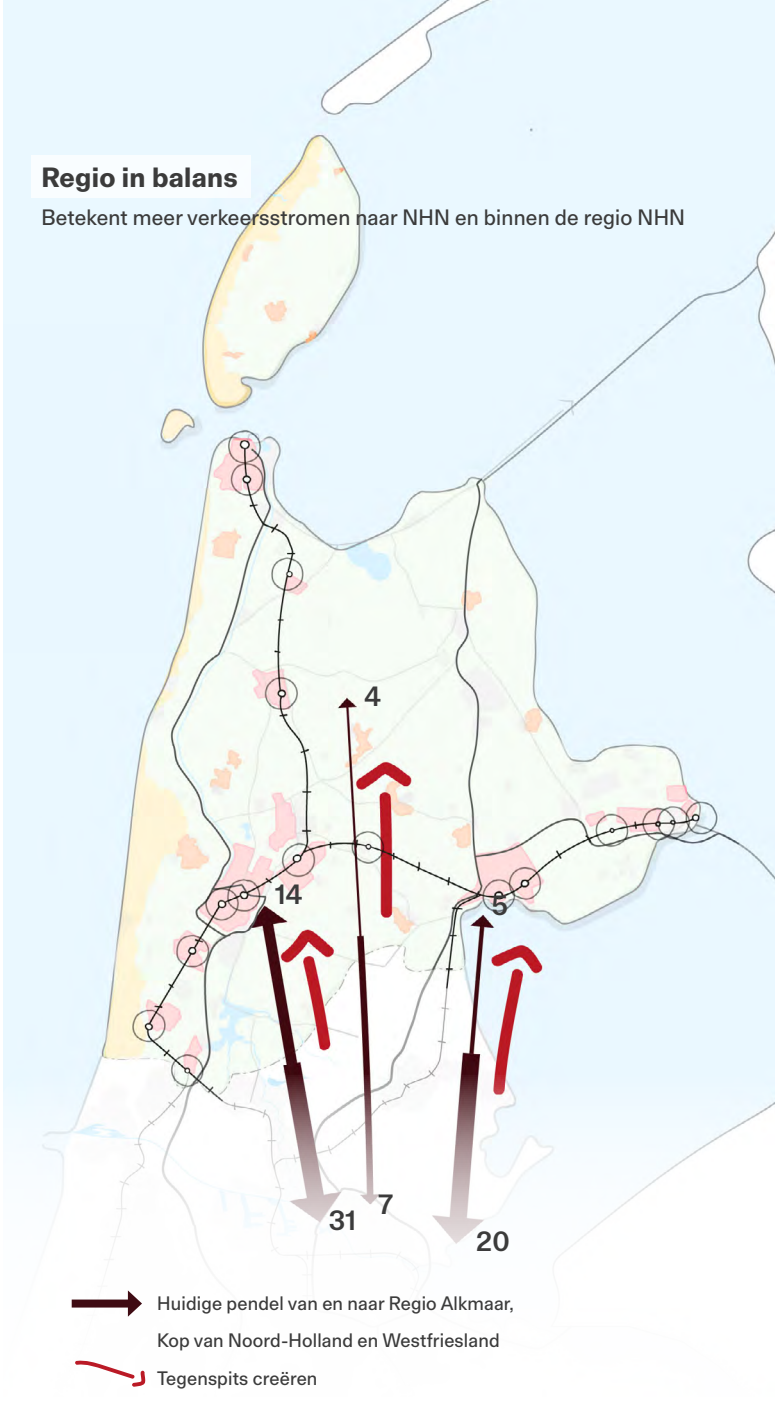
Complete knopen en kernen scheppen de voorwaarden voor een evenwichtig stedelijk netwerk in Noord-Holland Noord. Zowel tussen dicht- en dunbebouwd gebied als tussen stedelijke centra onderling, zowel binnen de regio als in de verbindingen met de Metropoolregio Amsterdam (MRA).

Veel inwoners van Noord-Holland Noord werken in de MRA en dan met name in de agglomeratie van Amsterdam. Het woonwerkverkeer in omgekeerde richting is veel beperkter. Dat maakt de druk op de infrastructuur groot, zowel in de ochtend- als in de avondspits, maar vooral in één richting.

Het verschil tussen ochtend- en avondspits in de bezetting van de treinen is groot.[11] Er is in één richting dus nog veel capaciteit op het spoorwegnet. Het Rijk kan stimuleren dat onderwijsinstellingen en andere voorzieningen waarvoor elders geen vervoerscapaciteit meer beschikbaar is, zich vestigen in Noord-Holland Noord. Ook op de snelwegen is die disbalans goed te merken. Om die reden is het belangrijk dat er niet alleen woningen worden gebouwd, maar ook het aantal arbeidsplaatsen toeneemt.

Onze inzet op verstedelijkingsassen is een voorwaarde voor de ontwikkeling van de eigen economische complexen in Noord-Holland Noord. Met meer banen en opleidingsplekken in Noord-Holland Noord maken we ons minder afhankelijk van de capaciteit op de infrastructuur naar het zuiden. Door de Alkmaarse verstedelijkingsas door te zetten naar Den Helder, de Hoornse Lijn te versterken en de Ontwikkelas A7 beter te benutten, vergroten we de ontwikkelingskansen in de Kop van Noord-Holland en Westfriesland. Binnen Noord-Holland Noord functioneren Alkmaar, Dijk en Waard en Hoorn als scharnierpunten. Dat zijn de verdeelpunten voor het interregionale verkeer, waar de corridors elkaar ontmoeten.

Delen van Noord-Holland Noord, met name het noordoosten dat niet per spoor is ontsloten, zijn voor bovenregionale openbaarvervoersverbindingen afhankelijk van het busnetwerk. Een regio in balans vraagt ook om een betere benutting van de verbinding over de Houtribdijk en goede ov-verbindingen binnen de Kop van Noord-Holland.

Bron: Economische verkenningen MRA (2025).
Pendel x 1000 personen, <1000 is niet meegenomen

3.2 Inzetten op werkgelegenheidsgroei

Een regio in balans, vraagt naast woningbouw ook aandacht voor voldoende werkgelegenheid in de regio. Deze ambitie wordt gedeeld door ondernemende partijen in Noord-Holland Noord. Het Economisch Forum Holland boven Amsterdam heeft een ruimtelijk-economische agenda opgesteld, de 'Voorzet' (2026), bedoeld om de economische kansen in deze regio gezamenlijk in te koppen[12]. Deze voorzet inspireert om samen met ondernemende partijen en het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord uitvoering te geven aan de gezamenlijke ambitie voor het stimuleren van werkgelegenheid in de regio.

Deze gezamenlijke ambitie vraagt om een aanpak van regionale overheden en ondernemende partijen om de regionale economie op meerdere lagen tegelijk te stimuleren en te faciliteren[13], te weten door:

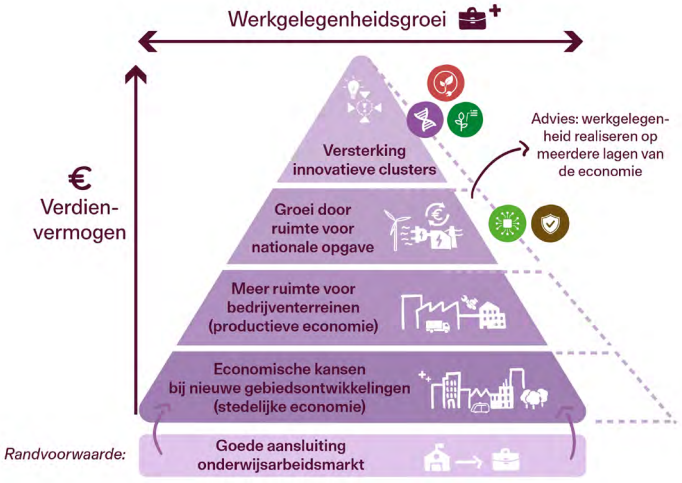
- kansen benutten rond innovatieclusters, waarmee het verdienvermogen toeneemt;
- het verzilveren van kansen door ruimte te bieden voor passende nationale opgaven;
- het realiseren van fysieke ruimte ten behoeve van meer bedrijventerreinen;
- het versterken van de stedelijke economie, bestaande uit consumptieve en een verzorgende bedrijvigheid en deze te stimuleren via gebiedsontwikkelingen en de ontwikkeling van meer gemengde woon-werkmilieus.

Door kansen en groei te stimuleren op deze vier economische lagen kunnen overheden en bedrijfsleven gezamenlijk werken richting werkgelegenheid in deze regio. Dit vraagt om een integrale, langjarige strategie waaraan veel partijen een actieve bijdrage leveren. In Noord-Holland Noord zijn al partijen actief die het bedrijfsleven daarin ondersteunen. Denk bijvoorbeeld aan het Ontwikkelingsbedrijf NHN en de ontwikkelingsmaatschappij ROM InWest. Zij zijn goed georganiseerd en staan klaar om samen met de regio een belangrijke impuls te geven aan de economie van Noord-Holland Noord.

Een cruciale randvoorwaarde voor deze aanpak is een sterke regionale arbeidsmarkt. Het mbo- en hbo-beroepsonderwijs in de regio – met instellingen als Vonk, Talland en Inholland – leidt een beroepsbevolking op die berekend is op de nieuwe opgaven en transities. De Regio Deal NHN met het Rijk ondersteunt dit met programmalijnen gericht op beter leren, beter leven, beter werken. Het is daarbij essentieel dat onderwijsprogramma's continu anticiperen op de veranderende vraag van het bedrijfsleven naar kennis en vaardigheden. Dit vraagt om goede regionale afstemming. Deze vindt plaats binnen het Regionaal Platform Arbeidsmarktbeleid NHN (RPAnhn). Samenwerking en beleidscoördinatie met deze partijen is een essentiële randvoorwaarde voor een sterke regionale economie in Noord-Holland Noord.

Gebiedsontwikkelingen in de steden is een van de lagen in onze aanpak. Met meer aandacht voor functiemenging kunnen we vitale woon-werkmilieus ontwikkelen waarmee stedelijke economie verder tot ontwikkeling gebracht kan worden. Sommige woonwijken kunnen zich zo doorontwikkelen tot creatieve wijken met ruimte voor zzp'ers of andere vormen van gemengde woon-werkmilieus.[14] Meer focus op menging binnen gebiedsontwikkeling legt zo een sterke ruimtelijke basis voor een vitale stedelijke economie.

In volgende paragrafen worden aanvullende lagen verder uitgewerkt: innovatieve clusters (3.2.1), bedrijventerreinen (3.2.2), energieknopen waar kansen liggen voor nationale opgaven (3.2.3).

Strategie voor structurele werkgelegenheidsgroei in Noord-Holland Noord

Overzichtskaart Regionale strategie voor werkgelegenheidsgroei

3.2.1 Versterken innovatieve clusters

Een structurele strategie voor het stimuleren van werkgelegenheid in de regio gaat uit van versterking van innovatieve clusters. Noord-Holland Noord beschikt over sterke innovatieve clusters en knooppunten die kunnen bijdragen aan het toekomstige verdienvermogen. Regionale innovatieplatforms, overheidspartijen en onderwijsinstellingen hebben samen het initiatief ‘Samen Sterk’ opgezet. Dit initiatief richt zich op het gezamenlijk positioneren van de innovatiehubs in Noord-Holland Noord.

Het rapport van Wennink (2025) ‘Route naar toekomstige welvaart’ roept op om meer te investeren in innovatieve clusters op vijf domeinen: Digitalisering & AI, Veiligheid & Weerbaarheid, Energietechnologie, Life Sciences en Biotechnologie. Al deze innovatieve clusters zijn in Noord-Holland Noord aanwezig.

Voor biotechnologie heeft Noord-Holland Noord onder meer het innovatieve cluster Seed Valley. Dit cluster loopt wereldwijd voorop in plantenveredeling en zaadtechnologie. Zaden van bijna de helft van alle groenten wereldwijd vinden hier hun oorsprong. De belangrijkste concentraties bevinden zich rond grote bedrijven in Enkhuizen/ Grootslag en Warmenhuizen. De glastuinbouw en de vollegrondsgroenteteelt in Noord-Holland Noord en daarbuiten zijn verbonden met dit cluster.

In Noord-Holland Noord wordt op verschillende plekken gewerkt aan innovatie op het gebied van energietransitie: de Boekelermeer in Alkmaar/ Heiloo, de Energy & Health Campus (EHC) in Petten, het Maritiem Cluster in Den Helder en Agriport A7 in de Wieringermeer. Hier wordt een basis gelegd voor integratie van verschillende energiedragers zoals elektriciteit, warmte, waterstof én groen gas. Een mogelijke aansluiting op het Waterstofnetwerk Nederland biedt nieuwe kansen voor deze regio. De Europese Commissie erkent Noord-Holland Noord en het Noordzeekanaalgebied met het predicaat ‘Hydrogen Valley’ als toekomstige plek voor een waterstof-ecosysteem.

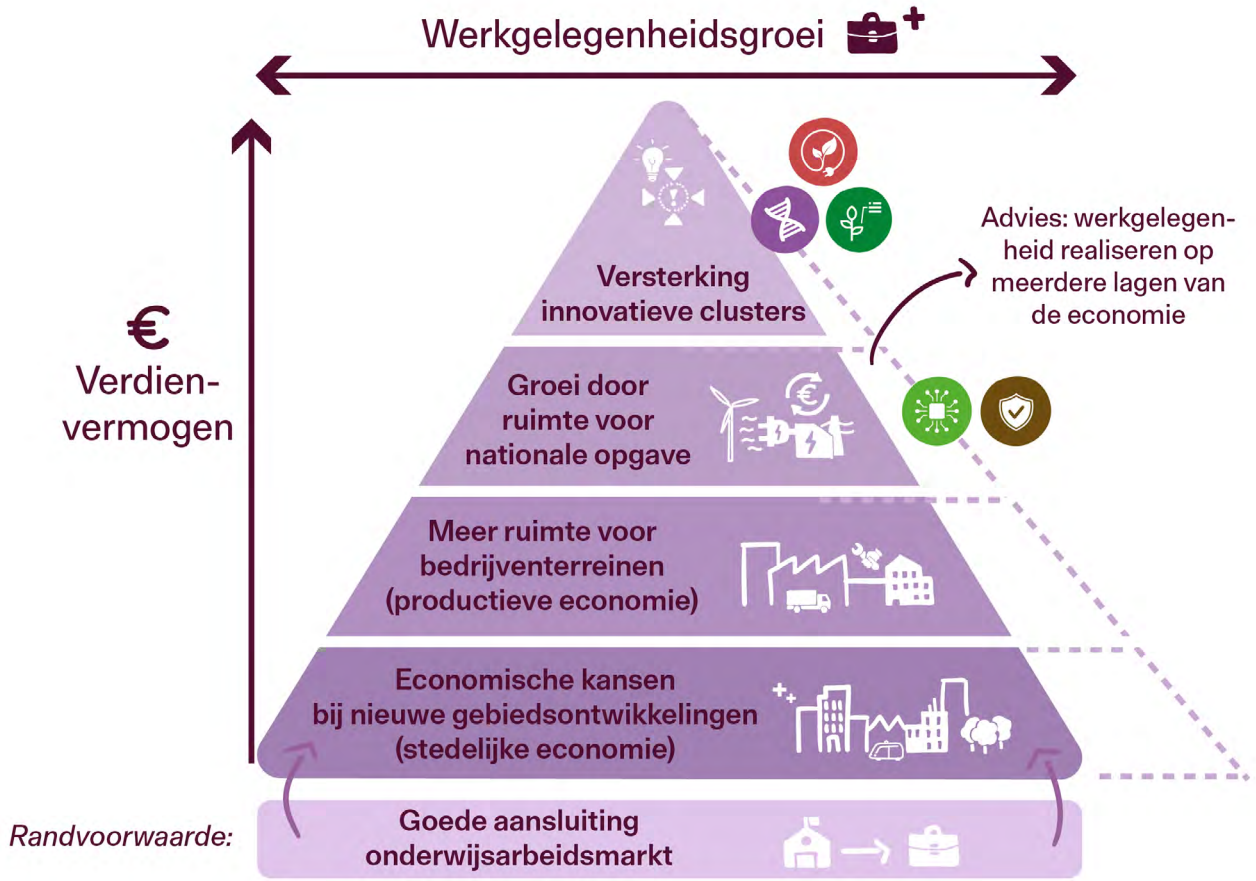
Innovatieclusters NHN + energienetwerken

In elk van bovenstaande clusters is de energie-innovatie verbonden aan een eigen economisch ecosysteem. In de Boekelermeer krijgt de industriële biotechnologie, die biomassa en reststromen omzet in biobased energie en grondstoffen, een plek. EHC innoveert op het gebied van Life Sciences. Hier worden nieuwe technologieën voor met name nucleaire toepassingen ontwikkeld. Bedrijven op EHC Petten zijn internationaal marktleider voor de productie van medische isotopen.

Het Maritiem Cluster verbindt energie-innovatie aan kansen voor maritieme innovatie, zowel op het gebied van defensie als op het gebied van veiligheid en onderhoud van de energiecentrale op de Noordzee. Agriport A7 focust zich op agri, data & digitale technologie en energie. Het is op dit moment één van de twee gebieden voor hyperscales in Nederland, cruciaal voor de digitalisering en AI.

Al deze innovatieve clusters bieden kansen voor hoogwaardige werkgelegenheid op het gebied van research & development. Ze hebben een grote behoefte aan opgeleid talent. Extra woningbouw in aantrekkelijke leefmilieus biedt kansen om meer talent aan te trekken. Talent waar ook het regionaal beroepsonderwijs een grote bijdrage aan levert.

Strategie voor structurele werkgelegenheidsgroei in Noord-Holland Noord

3.2.2 Meer ruimte voor en meer diversiteit aan bedrijventerreinen

Een innovatieve economie kan alleen floreren wanneer de economische basis stevig is. Die basis wordt gevormd door het regionale MKB, dat ongeveer 95% van alle bedrijven in de regio omvat. Het gaat hierbij onder andere om de maakindustrie, agrarische bedrijven, ICT-bedrijven en zakelijke en productieve dienstverleners. Deze bedrijven vormen toeleveringsketens voor voorzieningen voor steden en dorpen als voor innovatieve clusters. Veel MKB-bedrijven beschikken bovendien zelf over een sterke innovatiekracht en bieden de plekken waar veel jongeren hun eerste werkervaring opdoen.

Bij een groeistrategie die uitgaat van regionale kracht, hoort daarom ook ruimte op bedrijventerreinen voor lokaal ondernemerschap. Veel MKB-bedrijven zijn gevestigd op regionale bedrijventerreinen. In de Noord-Holland Noord is ruimte voor bedrijventerreinen al jaren schaars, terwijl bedrijventerreinen nieuwe uitdagingen kennen waar meer ruimte voor nodig is zoals voor circulair ondernemen, klimaatadaptatie en energietransitie.

Een recente behoefteraming voor Noord-Holland Noord[15] bevestigt dat de vraag naar bedrijventerreinen de komende jaren groter is dan het beschikbare aanbod. Door de woningbouwafspraken in de Woondeal neemt de behoefte aan ruimte verder toe, in lijn met het WLO-scenario Hoog. Noord-Holland Noord heeft een groot aantal bedrijventerreinen waar uitbreiding de komende jaren kansrijk is of besproken kan worden (zie suggesties op kaartbeeld).[16]

Meer ruimte voor bedrijventerreinen, én werken aan herstructurering, vraagt om samenwerking en afstemming van besluitvorming en beleid tussen gemeenten en de provincie Noord-Holland, op het niveau van Noord-Holland Noord. Daarnaast is samenwerking wenselijk tussen overheden, kennisinstellingen en georganiseerd bedrijfsleven, de zogenaamde 'triple helix'. Vanuit het Platform Economie van de Regio Noord-Holland Noord wordt deze beleidsambitie gecoördineerd.

Ondernemers en gemeenten kunnen een stevige basis leggen, bijvoorbeeld door het instellen van een Ondernemersfonds of een Bedrijven Investeringszone (BIZ). Samen werken gemeenten en bedrijven aan onderscheidende en toekomstbestendige bedrijventerreinen, ieder met zijn eigen economische profiel. Met inzicht en steun van ondernemers kunnen overheden samen op de goede plekken tijdig ruimte maken voor de toekomstige behoefte.

3.2.3 Energieplanologie en ontwikkeling voor energieknooppunten

Tot voor kort werd aangenomen dat elektriciteit overal en altijd beschikbaar was, maar vanwege de netcongestie is dat niet langer vanzelfsprekend. Dat heeft consequenties voor de woningbouw en de economische ontwikkeling. Randvoorwaarden voor de ontwikkeling zijn het slim en flexibel omgaan met de beschikbare elektriciteit, decentrale opwek en opslag en het gebruik van alternatieve energiebronnen (zoals geothermie en waterstof). We werken langs twee sporen: de ontwikkeling van energieknooppunten (locaties waar grootschalige vraag en grootschalig aanbod van energie samenkomen) en van decentrale energiesystemen met lokale en regionale opwek en opslag.

Netbeheerders TenneT en Liander werken hard om de capaciteit van het regionale en nationale elektriciteitsnet te vergroten. In Noord-Holland Noord wordt het 380 kV-hoogspanningsnet uitgebreid naar Noord-Holland Noord. Als het Regioadvies wordt gevolgd – onderschreven door alle regionale partijen met uitzondering van HHNK en de gemeente Alkmaar, en de gemeente Hollands Kroon voor wat betreft één passage – loopt die uitbreiding van Assendelft richting Agriport (Middenmeer). Vanaf Oterleek naar het noorden zijn er twee varianten richting Agriport A7. In het ontwerp-programma VAWOZ is op Agriport A7 ook een elektrische aanlanding van een kabel (2GW) vanuit een windpark op zee voorzien.

Extra onderstations vragen in bijna elke gemeente om ruimte en zijn nodig om capaciteit op het net verder uit te breiden. Gemeenten en provincie werken daarom proactief mee bij het zoeken en aanbieden van geschikte locaties voor deze nieuwe onderstations.

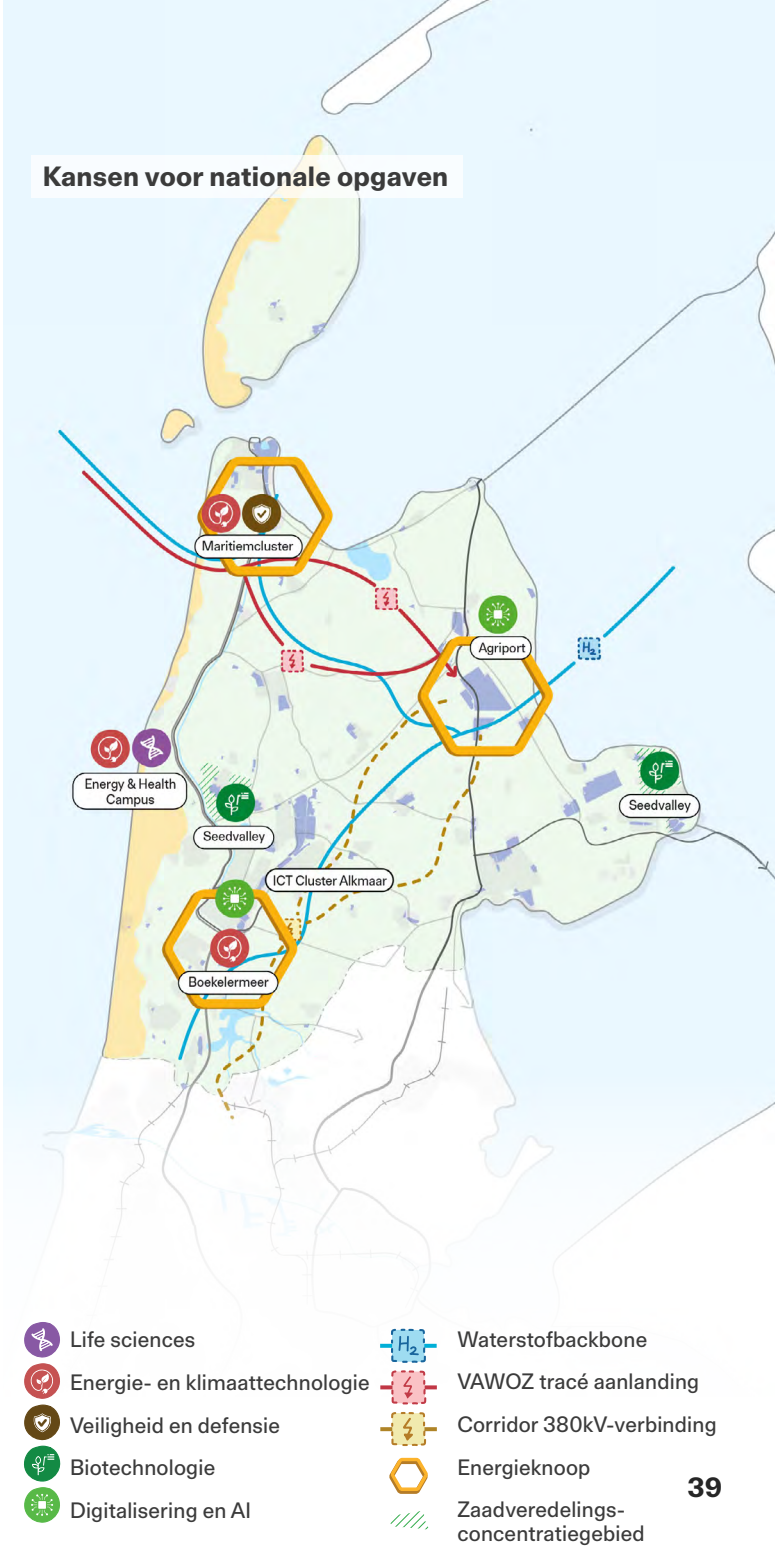
Onder meer door verduurzaming groeit de vraag naar elektriciteit en blijft aanbod de komende jaren schaars, ondanks alle uitbreidingen en investeringen. Gemeenten en provincie hebben aangegeven ook op lange termijn geen dubbele mastenrij te willen in Noord-Holland. Dat betekent dat de regio binnen de capaciteit van het toekomstige netwerk (uitgaande van één mastenrij) moet blijven, zowel in aanbod als in vraag.

Waterstof zal een steeds grotere rol spelen in het energiesysteem. De Kop van Noord-Holland ligt gunstig om te ontwikkelen tot waterstofknooppunt. Den Helder ligt gunstig voor toekomstige aanlanding van op zee geproduceerde waterstof en er is een aansluiting op het Waterstofnetwerk Nederland gepland. Waterstofproductie aan de kust biedt de mogelijkheid om zout water te gebruiken, zodat het zoetwatersysteem niet verder wordt belast.

Netbeheerders en de provincie Noord-Holland geven aan dat er in Noord-Holland Noord vijf locaties zijn waar we in de toekomst ruimte op het elektriciteitsnet verwachten voor nieuwe energie-intensieve bedrijven. Dat zijn de energieknooppunten bij Grootslag, Hoorn, Boekelermeer, het Maritiem Cluster Den Helder en Agriport A7. Door de nabijheid van vraag en aanbod op energieknooppunten, wordt het hoogspanningsnetwerk niet onnodig belast. Tegelijkertijd krijgen bedrijven steeds vaker een rol als zowel afnemer als leverancier van energie. Kansen voor ontwikkeling van meer nationale opgaven liggen met name bij de laatste drie knooppunten.

Ruimtelijke keuzes rond deze locaties overstijgen het lokale en regionale belang, zeker omdat voor de energie-infrastructuur grote nationale investeringen nodig zijn. Samenwerking tussen Rijk, provincie en regio is belangrijk om samen weloverwogen keuzes te kunnen maken, vooral bij de komst van nieuwe energie-intensieve bedrijven. Deze situatie vraagt om beleidscoördinatie in de vorm van energieplanologie en een strategie voor de toewijzing van schaarse elektriciteit en andere energievormen aan verschillende belangen en opgaven, in relatie tot de kansen voor decentrale energiesystemen.

Kansen voor nationale opgaven

3.3 Completer netwerk aan verbindingen

Voor twee belangrijke ambities in Noord-Holland Noord – de bouw van 42.500 woningen en het stimuleren van werkgelegenheid (ongeveer één extra baan per extra woning) – is een robuuste infrastructuur voor mobiliteit essentieel. In november 2025 heeft de regio haar Bereikbaarheidsvisie vastgesteld, waarin acht opgaven met concrete maatregelen zijn geïdentificeerd. Een aantal maatregelen richt zich specifiek op het verbeteren van de bereikbaarheid van voorzieningen, werkgelegenheid en woningbouw bij ov-knooppunten. Dit draagt bij aan het beperken van de mobiliteitsgroei en het creëren van meer balans in het spitsverkeer.

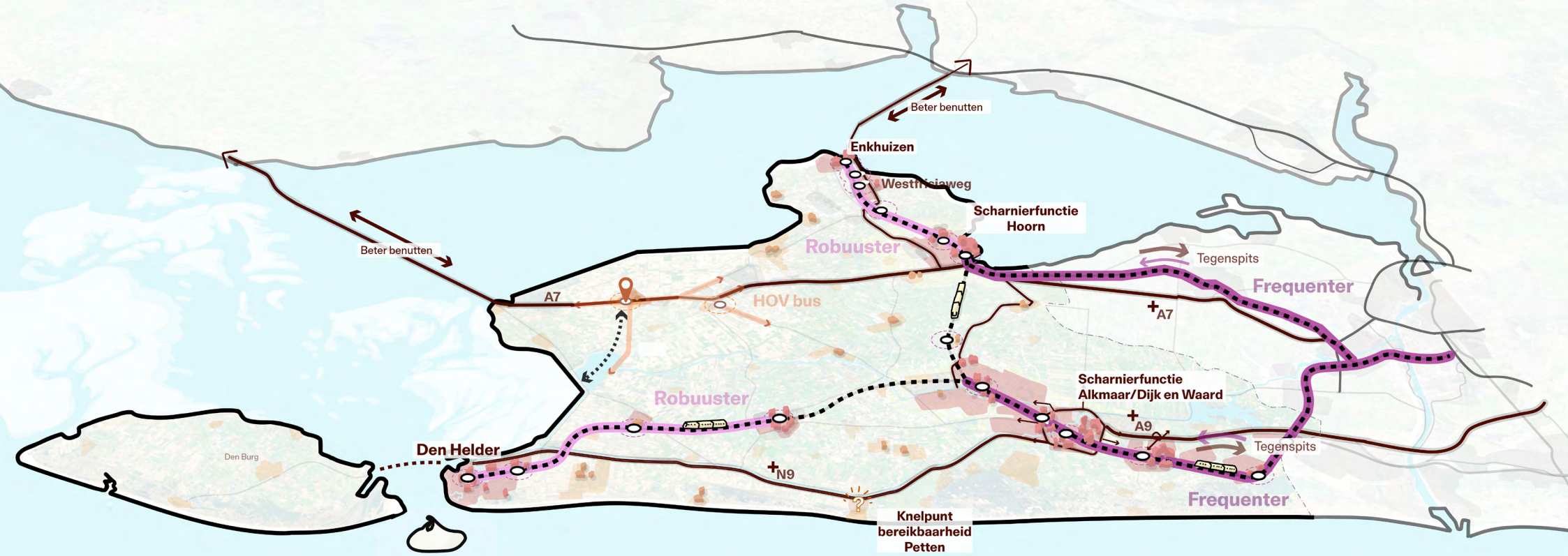
De andere opgaven in de Bereikbaarheidsvisie zijn: optimaliseren van spoorcorridors, aanpak van vervoersarmoede in landelijke gebieden, verbeteren van oost-westverbindingen, versterken van stationsomgevingen, verbeteren van verkeersveiligheid en doorstroming, en waarborgen van de veerkracht en weerbaarheid van netwerken van wegen, spoor en water. Met de toename van regionale en nationale belangen in deze regio moet de infrastructuur moet ook in crisissituaties en bij calamiteiten blijven functioneren.

Door vanuit brede welvaart naar de bereikbaarheidsopgaven te kijken ontstaat een beeld dat verder reikt dan enkel economische belangen. Ook een gezonde leefomgeving, duurzaamheid, weerbaarheid en inclusiviteit staan centraal. Met de verwachte groei van inwoners en economie nemen reizigers- en goederenstromen toe, waardoor het goed benutten van de bestaande infrastructuur en slim investeren van belang zijn.

Op diverse weg- en spoortracés in Noord-Holland Noord is de verkeersdruk hoog. Het netwerk is op een aantal tracés en locaties kwetsbaar bij ontwrichtende gebeurtenissen. Bereikbaarheid en verkeersveiligheid staan in delen van de regio onder druk. Met name in landelijke gebieden neemt de vervoersarmoede toe doordat regulier openbaar vervoer afneemt. Dat maakt (betaalbare) maatwerkoplossingen noodzakelijk.

Regio en Rijk zijn de komende jaren beide beperkt in hun financiële mogelijkheden. Een groot deel van het infrastructuurbudget gaat op aan beheer, onderhoud en vervanging. Mede door intensiever gebruik en strengere veiligheids- en klimaateisen is dit een hoge kostenpost. Met dit realisme kijken Rijk en regio de komende jaren kritisch naar de benodigdheden voor wegen, bruggen, stations en spoor voor een toekomstbestendig en bereikbaar Noord-Holland Noord. Dit vraagt ook om een goede afstemming tussen investeringen in infrastructuur en andere maatschappelijke opgaven, zoals de uitbreiding van het energienet, woningbouw en klimaatadaptatie. In tijden van krapte is het belangrijk om beschikbare middelen zo effectief mogelijk in te zetten. Door opgaven en investeringen in samenhang te bekijken, kunnen middelen doelmatiger worden ingezet en kunnen verschillende beleidsdoelen tegelijkertijd worden gerealiseerd.

Overzichtskaart Completer netwerk aan verbindingen

3.3.1 Versterken van het wegennet

Twee rijkswegen vormen de ruggengraat van het wegennet in Noord-Holland Noord: de A9/N9 (Den Helder – Alkmaar - Amsterdam) en de A7 (van de Afsluitdijk via Hoorn naar Amsterdam). Beide kennen flinke spitsdrukte: 's ochtends richting de Metropoolregio Amsterdam en 's avonds terug. De strategie in het Ontwikkelperspectief NHN richt zich op het beheersen van dit spitsverkeer door de balans tussen wonen en werken in de regio te verbeteren. Met de bouw van 42.500 woningen en een groeiende beroepsbevolking is het versterken van het wegennet van belang voor de bereikbaarheid en verkeersveiligheid van Noord-Holland Noord. Tegelijk is uit de analyse van de regio en het rijk gebleken dat het wegennet op meerdere plekken weinig robuust is bij ontwrichtende gebeurtenissen, vooral doordat veel wegen nu al druk zijn in normale situaties, alternatieve routes beperkt zijn of onvoldoende capaciteit hebben en bepaalde verbindingen *single points of failure* vormen (het hele systeem is afhankelijk van het functioneren van deze corridors en de tunnels, bruggen en kruispunten).[17] Het is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van Regio en Rijk om het mobiliteitssysteem draaiende te houden.

Het zwaartepunt van de woningbouw zit in de regio Alkmaar, met ruim 20.000 extra woningen met focus op ov-knooppunten zoals Dijk en Waard en Alkmaar. Dat vereist aanvullende maatregelen. Om de verkeersveiligheid en doorstroming in de toekomst te waarborgen zijn gedragsmaatregelen én verbetering van de infrastructuur nodig. De verbeteringen in de infrastructuur zitten met name in Regio Alkmaar (de multimodale ring Alkmaar, N242 en aansluiting A9 bij Heiloo). Het vastlopen van deze draaischijf heeft niet alleen negatieve effecten voor Regio Alkmaar, maar ook voor de Kop van Noord-Holland en Westfriesland.

In de verstedelijkingsas Westfriesland, waar ongeveer 15.000 woningen worden toegevoegd, is Hoorn het verkeersscharnierpunt voor weg en openbaar vervoer. De A7 kent weinig restcapaciteit en is daardoor een kwetsbare schakel. Het MIRT-project A7-A8 is aangemerkt als een rijksproject om maatregelen te nemen voor betere doorstroming. Voor de gehele regio blijft dit een essentiële verbinding met de MRA. Met de Westfrisiaweg (N307) is de bereikbaarheid richting Enkhuizen sterk verbeterd, maar extra woningbouw vraagt om verdere ontwikkeling van de multimodale bereikbaarheid richting Enkhuizen en de Houtribdijk. De Westfriese Bedrijvengroep heeft een ambitieus plan ingediend om de Westfrisiaweg beter op de Houtribdijk aan te sluiten.[18] Gelet op de groeimogelijkheden voor bedrijvigheid in Westfriesland is een betere benutting van de verbinding over de Houtribdijk een optie voor de langere termijn; deze zou de regio beter ontsluiten voor de toename van het autoverkeer.

In de Kop van Noord-Holland is de auto vaak het enige reële vervoersalternatief. Dat maakt een robuust wegennet cruciaal voor de verdere ontwikkeling. Doorstroming en verkeersveiligheid en daarmee de betrouwbaarheid, op de N9, N99 en N250 staan hoog op de agenda, mede door groei in de offshoresector en ontwikkelingen rond Defensie. Daarnaast zijn de aanlandingen van de veerhaven onmisbaar voor de bereikbaarheid van Texel. Omdat noord-zuidverbindingen op termijn ontoereikend zijn worden interne oost-west verbindingen belangrijker. De regio heeft de ambitie om de oostwestverbindingen in de Kop van Noord-Holland te versterken, om zo de A7 en de N9 beter met elkaar te kunnen verbinden. De verwachting is dat dit het verkeersnetwerk in de regio robuuster maakt.

3.3.2 Een compleet hoogwaardig ov-systeem

In Noord-Holland Noord vervult het openbaar vervoer vooral een rol op langere afstanden tussen stedelijke gebieden. Tussen Hoorn en Amsterdam en tussen Alkmaar en Amsterdam reist ruim een derde van de reizigers met het openbaar vervoer. Tussen Den Helder en Amsterdam is dat ongeveer 40 procent. Het busnetwerk sluit aan op de treinstations. Op verbindingen met kleinere steden en dorpen wordt vooral de auto gebruikt, of op korte afstanden de fiets.[19]

Om de treinverbinding voor inwoners een waardig alternatief te laten zijn voor de auto is het belangrijk dat de trein vaak, snel en betrouwbaar rijdt. Uitval van een station als Anna Paulowna, is slechts één stop die vervalt, maar wel cruciaal in de ontsluiting (voor inwoners, scholieren/ studenten, woon-werk, kortom treingebruikers).

De Zaancorridor (Heerhugowaard-Zaandam-Amsterdam) valt onder het Programma Hoogfrequent Spoorvervoer (PHS) van ProRail. De eerst aanpassingen aan de spoorweginfrastructuur volgens dit programma zijn in aanleg, zoals het realiseren van het opstelterrein bij Heerhugowaard. In het regio-rapport Handelingsperspectief Westfriesland Bereikbaar wordt een hogere frequentie op het traject Enkhuizen – Hoorn – Amsterdam geagendeerd als prioritaire opgave. De regio NHN ambieert ook voor de Helderse lijn en Westfriese lijn (Hoorn-Alkmaar) een hogere frequentie.

Een hogere frequentie kan op een aantal enkelspoortracé's spoorverdubbeling noodzakelijk maken. Momenteel zijn de lijnen tussen Schagen en Den Helder en tussen Heerhugowaard en Enkhuizen enkelspoor. Deze twee spoortrajecten vragen om aandacht, om de verbindingen robuuster te maken en goed te laten aansluiten bij de woningbouw en de vervoersvraag.

De ontwikkeling van complete knopen (par. 3.1.1) ondersteunt het werk aan een compleet ov-systeem. Door ontwikkeling in de directe omgeving van het station, zoals woningen, werklocaties, voorzieningen, recreatieve bestemmingen en routes, groeit het reizigersaanbod en benutten we onderbenutte treincapaciteit. De ontwikkeling van stationsgebieden biedt bovendien kans om de aantrekkelijkheid en sociale veiligheid van de stations te verhogen.

3.3.3 Fijnmazige aanvullingen op het mobiliteitssysteem

Het systeem van publieke mobiliteit dat we nastreven steunt zoals gezegd op een sterk openbaar-vervoersysteem van trein en bus. Daarmee kunnen mensen, in combinatie met een dekkend netwerk van doorfietsroutes, eenvoudig van deur tot deur reizen met diverse vervoermiddelen zoals lopen, fietsen, openbaar vervoer, (deel)voertuigen en auto's. Mobiliteitshubs en stations faciliteren de overstap op andere vervoermiddelen en vangen autoverkeer af. Met een dekkend doorfietsroutenetwerk stimuleren we het gebruik van de (e)-fietsen voor verplaatsingen tot 15 kilometer, als alternatief voor autogebruik. Dat vraagt om een aanpak waar verschillende overheidslagen in samenwerken. De Bereikbaarheidsvisie Noord-Holland Noord (2025) biedt de basis voor die samenwerking.

Veel banen, opleidingsplekken en voorzieningen in het landelijk gebied zijn vanuit dorpskernen vooral met de auto goed bereikbaar. Voor bewoners zonder auto zijn deze plekken vaak praktisch onbereikbaar. Vooral Texel is in dit opzicht kwetsbaar, vanwege de afhankelijkheid van een vaarverbinding met het vasteland. Dit probleem wordt groter doordat het reguliere openbaar vervoer in landelijke gebieden de afgelopen jaren is afgenomen.

Vervoersarmoede vormt daardoor een groeiende uitdaging. Om dit aan te pakken, wordt het HOV-busnetwerk versterkt. Het doel is dat een station of HOV-halte vanuit kernen met maximaal één overstap bereikbaar is. In het noordoosten van de regio betekent dit dat hoogwaardig busvervoer een grotere rol krijgt. Voor het reguliere ov-systeem kan grotendeels worden teruggevallen op bestaande buslijnen, maar vanuit de gedachte van publieke mobiliteit zijn nieuwe vormen van vervoer ook nodig, zoals vervoer op afroep. Lokale gemeenschappen en werkgevers kunnen hier een rol in spelen. De HugoHopper in Dijk en Waard is daar een bestaand voorbeeld van. Daarnaast blijven mobihubs belangrijk: plekken waar verschillende vervoersvormen samenkomen, waardoor gemakkelijk kan worden overgestapt tussen bus, trein, (deel)fiets of (deel)auto.

Dankzij de opkomst van de elektrische fiets krijgt het fietsverkeer een grotere rol in de ontsluiting van landelijke kernen. Het bereik van fietsers is aanzienlijk toegenomen en biedt kansen om mensen uit de auto te halen voor afstanden tot 15 kilometer. Daarom werken we aan regionale doorfiets- en verbindingsroutes. Dit zijn comfortabele en veilige routes met weinig kruisingen. Daarnaast ligt er een opgave voor recreatief fietsen. Elektrische fietsen en toenemende vrije tijd maken dat mensen vaker, verder en sneller fietsen. Dat vraagt om aanpassing van paden en het netwerk.

Het fietsnetwerk wordt aangesloten op de ov-knooppunten. Bij nieuwe ontwikkelingen rond de knooppunten ligt veel nadruk op de kwaliteit en veiligheid van fietsenstallingen. Omdat elektrische fietsen de norm worden, zijn voldoende stallingsruimte en laadpunten essentieel.

Fijnmazige aanvullingen op netwerk

3.4 Toekomstbestendig en productief landschap

Het landschap in Noord-Holland Noord verandert voortdurend. Dat is ook nu weer aan de orde. Met name de klimaatverandering en het biodiversiteitsherstel stellen nieuwe voorwaarden aan een toekomstbestendig en ook op lange termijn productief landschap. Belangrijke aandachtspunten voor een toekomstbestendig landelijk gebied zijn het verbeteren van de zoetwaterbeschikbaarheid en de waterkwaliteit, het versterken van de biodiversiteit, investeren in duurzame agrarische bedrijven en een betere beleefbaarheid van het landelijk gebied.

Het grootste deel van Noord-Holland Noord bestaat uit hoogwaardige landbouwgronden: van oude zeekleigebieden tot aandijkingen, droogmakerijen en veenontginningen. Dit cultuurlandschap vormt de basis voor een bloeiende agrarische sector. Tot op de dag van vandaag kent de regio een bijzonder veelzijdige landbouwproductie. Het grondgebruik richt zich voornamelijk op bloembollen, akkerbouw en agrarisch grasland, aangevuld met veehouderijen, fruitteelt en glastuinbouw. Het Noordelijk Zandgebied in de Kop van Noord-Holland is het grootste aaneengesloten bloembollengebied ter wereld.

De landbouw in Noord-Holland Noord had in 2022 een productiewaarde van 1,4 miljard euro.[20] De productiewaarde per hectare groeide tussen 2017 en 2022 in bijna alle agrarische sectoren sneller dan het Nederlandse gemiddelde. De regio kent een sterk verbonden en innoverend agri-foodcomplex. Agrarische bedrijven werken samen in teeltrotaties, mestafzet en kennisuitwisseling. Daarnaast omvat het agrarisch complex een brede keten van toeleverende, verwerkende en kennisontwikkelende bedrijven, die de innovatiekracht van de regio versterken.[21] Met Seed Valley huisvest de regio wereldspelers in zaadveredeling. Organisaties zoals Greenport NHN, Vertify en Salta versterken deze innovatiecultuur. De sterke positie van de agrarische sector is mede te danken aan de goede bodemkwaliteit en het gunstige klimaat in de regio.

Tegelijkertijd staat de land- en tuinbouw voor grote uitdagingen. De grondprijzen zijn hoog, de afhankelijkheid van seizoensarbeiders en gewasbeschermingsmiddelen is aanzienlijk, en de sector krijgt steeds meer te maken met de gevolgen van klimaatverandering, zoals extremere neerslag, langere droogteperioden, verzilting en bodemdaling. Er is meer ruimte onder en boven de grond nodig voor verschillende vormen van waterberging, om schade door droogte of extreme neerslag te beperken. Wanneer de waterkwaliteit onvoldoende verbetert en de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) niet tijdig worden gehaald, kan dit gevolgen hebben voor vergunningverlening en ruimtelijke ontwikkelingen. Daarnaast vormt ook stikstof een belangrijke randvoorwaarde voor natuurherstel, landbouwperspectief en juridisch houdbare ontwikkelruimte.

Rondom het agrarische hart liggen de belangrijkste natuurgebieden: het IJsselmeer en Markermeer, de Waddenzee en Noordzee met hun kusten, de duinen en de binnenduinrand, en in het zuiden het veengebied van de Eilandspolder. Belangrijke gebieden voor weidevogels zijn onder meer te vinden op Texel en in Wieringen, Westfriesland, de binnenduinrand, de Schermer en de Eilandspolder. Die natuur staat onder druk, niet alleen door stikstofdepositie en een onvoldoende waterkwaliteit, maar ook door andere verontreinigingen, beperkte ecologische verbindingen en toenemende verstedelijking. De natuur- en cultuurlandschappen zijn van groot belang voor de omgevingskwaliteit en zijn een drager van de regionale identiteit. Ze vormen bovendien het decor voor uiteenlopende vormen van buitenrecreatie, een behoefte die verder zal groeien door bevolkingsgroei en een tekort aan recreatieruimte.

Overzichtskaart Toekomstbestendig en productief landschap

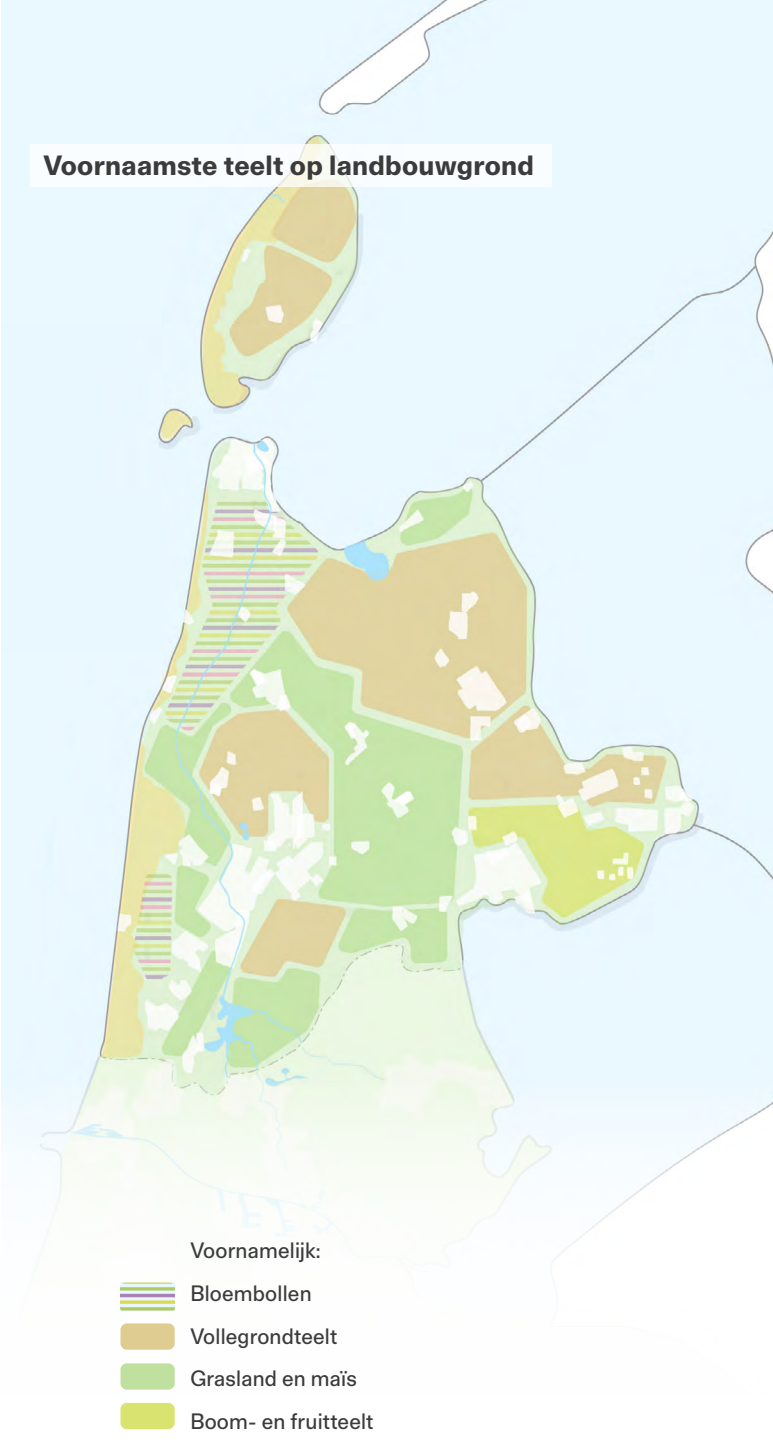

3.4.1 Landbouw en ecologie samen versterken

De agrarische sector is een van de vaandeldragers van de regionale economie, een belangrijke cultuurdrager in Noord-Holland Noord en beheerder van het karakteristieke landschap. Met toegepaste kennis, innovatie en hoogwaardige technieken realiseren agrarische ondernemers een hoge productie per hectare. Tegelijkertijd staan natuurgebieden en de biodiversiteit in heel Nederland onder druk en is er ook in Noord-Holland Noord veel nodig om onze unieke natuur door te geven aan toekomstige generaties. Wettelijke verplichtingen stellen de kaders voor natuurherstel, soortenbescherming en het voorkomen van verdere achteruitgang.[22]

Landbouw en natuur kunnen elkaar in Noord-Holland Noord versterken, maar staan op onderdelen ook onder druk door ecologische randvoorwaarden, milieudruk en concurrerende ruimteclaims. Veel agrariërs in de regio lopen voorop met vernieuwende werkwijzen. Zij werken aan schonere technieken, beter waterbeheer en vormen van agrarisch natuurbeheer. Zo slaan zoetwaterboeren water ondergronds op voor droge periodes en zoeken ondernemers in onder meer de bollenteelt naar manieren om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen terug te dringen. Texel is een belangrijke proeftuin om gewassen te vinden die om kunnen gaan met verzilte omstandigheden, en te leren om zelfredzaam te worden op het gebied van zoetwater, energie en stikstof. Met vakmanschap en innovatiekracht kunnen agrarische ondernemers bijdragen aan verduurzaming en ecologische versterking. Voor een robuust ecologisch fundament zijn daarnaast gerichte natuurherstelmaatregelen, vermindering van drukfactoren, ecologische verbindingen en basiskwaliteit natuur in het agrarische landschap nodig.

Daarnaast blijft de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) een belangrijke structurele opgave in het landschap. Het NNN vormt het samenhangende netwerk van bestaande en nieuwe natuurgebieden dat nodig is om soorten en ecosystemen duurzaam te beschermen. De Natura 2000-gebieden maken er deel van uit. Dat gaat in Noord-Holland Noord om de Waddenzee (tevens Unesco-werelderfgoed), een groot aantal zee-, kust- en duingebieden langs de Noordzee, het IJsselmeer, het Markermeer en de Eilandspolder. De opgave om het NNN te versterken gaat in deze regio om het versterken van bestaande natuurgebieden en het realiseren van ontbrekende schakels waar dat ecologisch het meeste effect heeft. Waar mogelijk worden deze natuurdoelen gekoppeld aan andere opgaven in het landelijk gebied, zoals waterbeheer, klimaatadaptatie en een toekomstbestendige landbouw. Door de aanwezige agrarische en ecologische expertise optimaal te benutten, en deze te verbinden aan concrete maatregelen voor stikstofreductie, natuurherstel en waterkwaliteit, bouwen we aan toekomstgerichte voedselsystemen in balans met een sterke, veerkrachtige natuur.

3.4.2 Gezond en toegankelijk buitengebied

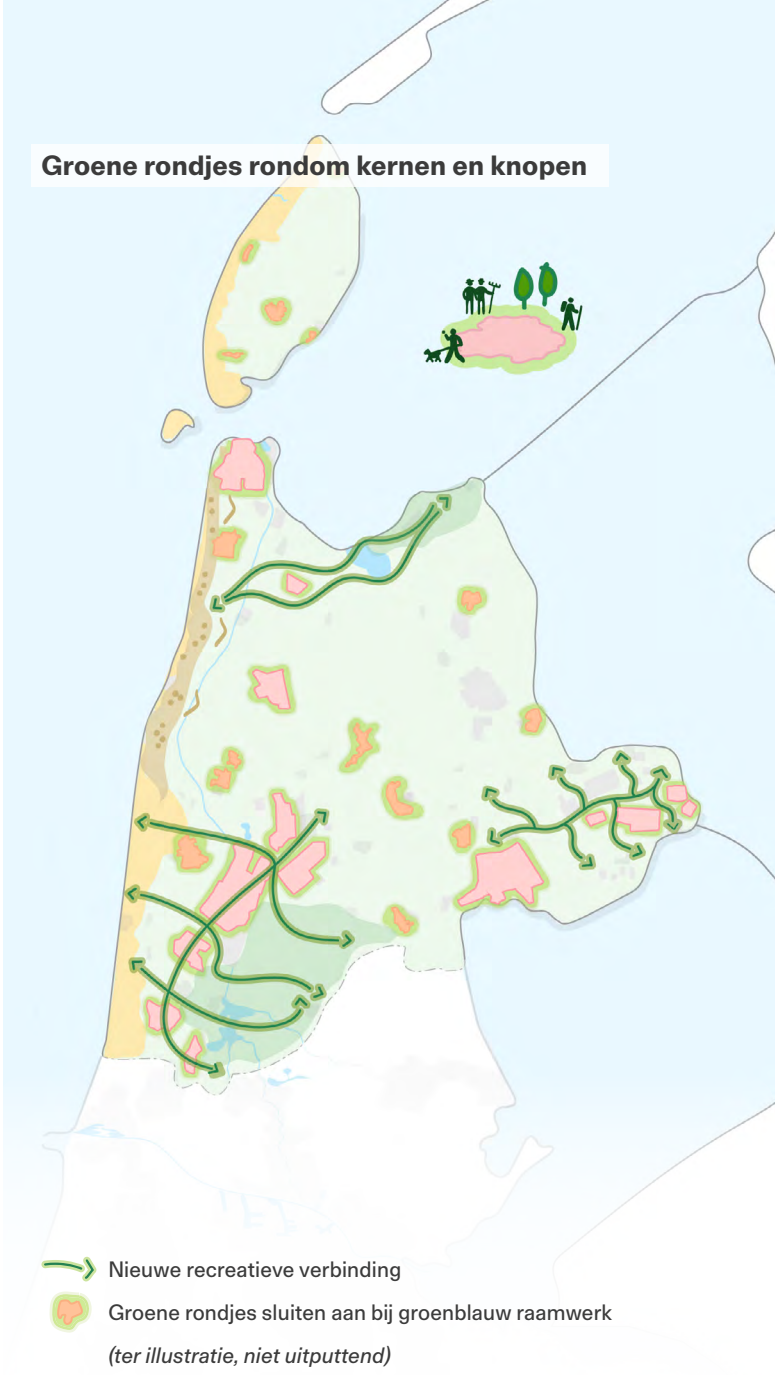
Een aantrekkelijk en toegankelijk landschap is onmisbaar voor een gezonde leefomgeving. De behoefte aan recreatielandschap neemt toe door verandering van recreatief gedrag en de toename van het aantal inwoners en bezoekers. Daarom is het belangrijk om landschap goed te ontsluiten voor recreatief gebruik.

Wandel-, fiets- en vaarroutes in het landschap moeten goed aansluiten op de groen- en waterstructuur in stedelijke gebieden. Bij verdichting van de stad, zoals de ontwikkeling van complete knopen, is een groene openbare ruimte deel van de opgave, net als de mogelijkheid van een ommetje aan stads- en dorpsranden. Groen in en om steden en dorpen leent zich bij uitstek voor functiecombinaties: recreatief gebruik gaat samen met stadsnatuur, waterberging en voedseltuinen. De agrarische sector heeft daar een groeiende rol in, bijvoorbeeld met agrotoerisme en boerenlandpaden.

Door het stedelijke groen te verbinden met regionale routes, ontsluiten we het landschap ook voor bezoekers van buiten. Zo maken wij ruimte voor vrijetijdseconomie, bevorderen we de leefbaarheid in het landelijk gebied en verlichten we de toeristische druk op gebieden waar de natuur overbelast dreigt te raken. Deze overbelasting van natuurgebieden ligt met name in de duinen en de binnenduinrand.
We zetten op regionaal niveau in op versterking van drie grote toeristisch-recreatieve structuren:

- Versterking van het recreatieve netwerk voor wandelen, fietsen en varen tussen het duingebied en de Schermer door de strandvlakten van Noord-Kennemerland en het landschap van het Oer-IJ, verbonden aan de woningbouwopgave in de regio Alkmaar;
- Versterking van het recreatieve netwerk voor wandelaars en fietsers in Westfriesland. Dit is verbonden aan de grote woningbouwopgave in deze deelregio. Het ontsluiten van het landschap voor recreatieve activiteiten geeft een belangrijke impuls aan de leefbaarheid.
- Versterking van recreatieve verbindingen langs de Noordboog van Noordzeekust naar Wieringen. Het gaat om het versterken van de bestaande groenblauwe (kreken)structuur vanaf de Noordzeekust naar de Waddenkust. Met een fietsvoetveer tussen Den Oever en Texel ontstaat een rondje Waddenbaai, waarmee het gebied ook toeristisch beter wordt ontsloten.

Groene rondjes rondom kernen en knopen

3.4.3 Ruimte voor water

Als gevolg van de klimaatverandering en de economische en demografische groei, zal het watersysteem in toenemende mate invloed hebben op het ruimtegebruik en het landschap. Ook de kwaliteit van water en bodem staat onder druk. Het risico bestaat dat die verder verslechtert door grotere fluctuaties, extremere omstandigheden en een toename van gebruik en gebruikers. Het hoogheemraadschap werkt aan een nieuwe (water)koers ('Water voor later, Toekomstvisie 2050+') die richting geeft aan een veilige en leefbare regio, ook na 2050. Ten behoeve van de veiligheid en leefbaarheid investeren we in robuuste systemen, toekomstbestendige keuzes en langdurige samenwerking.

In de toekomst kan Noord-Holland Noord minder vertrouwen op toevoer van zoetwater. Weliswaar ligt het grootste zoetwaterreservoir van Nederland direct achter de dijk: het Markermeer en IJsselmeer. Maar in tijden van droogte moet het beschikbare water uit beide meren verdeeld worden over half Nederland. Het nationale Deltaprogramma wil de beschikbare zoetwatervoorraad in de zomerperiode stapsgewijs vergroten.

Zoetwaterbeschikbaarheid wordt een steeds bepalendere randvoorwaarde voor landbouw, natuur, recreatie, drinkwater, industrie en stedelijke ontwikkeling. Dit vraagt om keuzes over vasthouden, bergen, besparen en verdelen van water, en om een landbouwperspectief dat rekening houdt met structurele schaarste en verzilting.

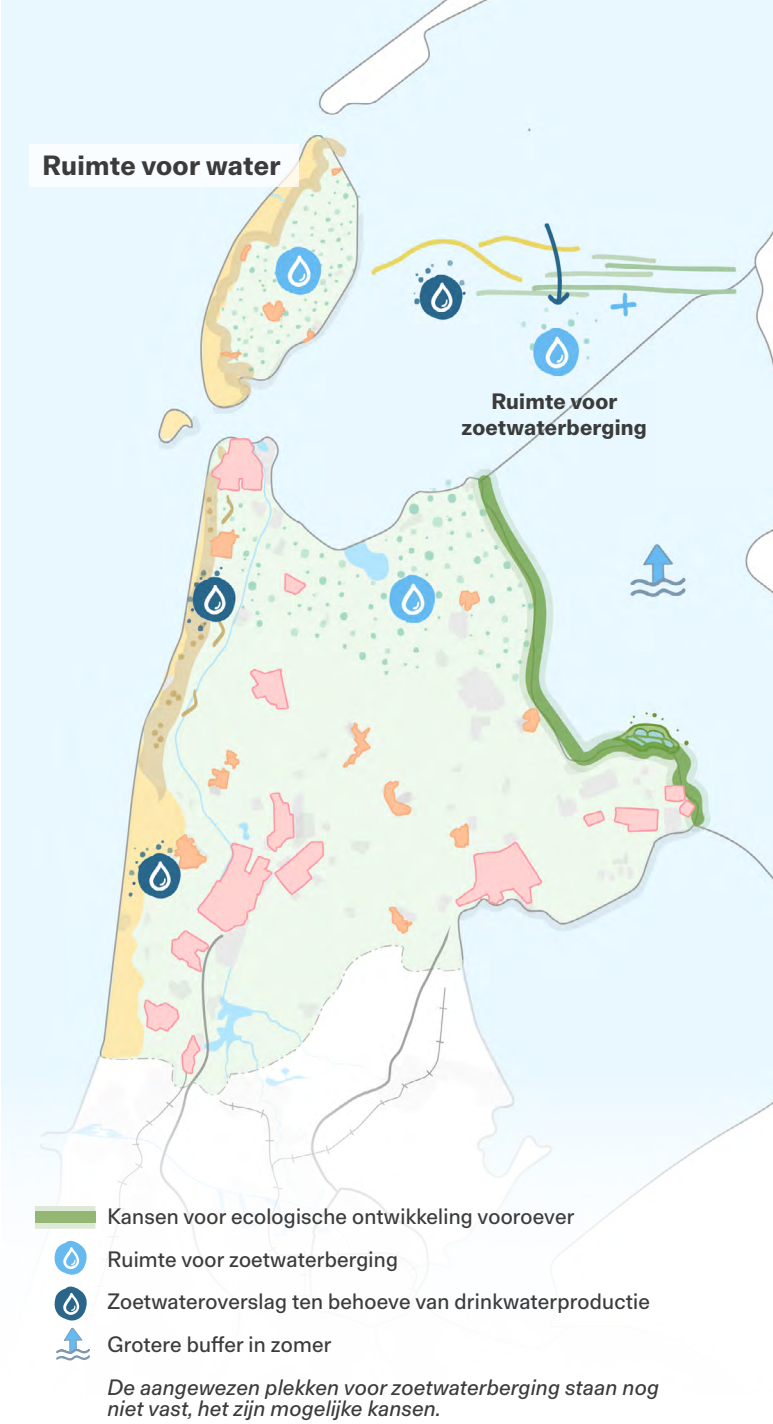
Pionierende agrarische ondernemers zijn al bezig met initiatieven als waterbesparende technieken, gewasinnovaties en ondergrondse wateropslag. Op zogenaamde zoetwaterboerderijen wordt neerslag die op de percelen valt opgevangen, gezuiverd en opgeslagen in de diepere ondergrond. Daar blijft het tot het groeiseizoen, wanneer de gewassen het nodig hebben. Ook Agriport werkt als grootverbruiker aan een eigen buffer van 500.000 m^3. Meer bedrijven zullen moeten volgen. Dat vraagt om gebiedsgerichte samenwerking tussen bedrijven, waterschap en provincie.

Texel is al zelfvoorzienend in het zoetwatergebruik. Alleen voor drinkwater is het eiland afhankelijk van het vasteland. Om in de toekomst over voldoende zoetwater te beschikken zoekt Texel naar nieuwe plekken voor berging onder en boven de grond.

Behalve met droogte, krijgt de regio ook te maken met extreme regenval. Overlast beperken we bij voorkeur door overtollige neerslag tijdelijk op te vangen in plaats van direct af te voeren. Daarvoor is in alle polders een oppervlak nodig van vijf tot tien procent en soms zelfs vijftien procent per polder.

Om in de toekomst voldoende drinkwater te kunnen garanderen, wil PWN rond 2030 een buitendijkse klimaatbuffer in het IJsselmeer aanleggen. Dit natuurgebied vangt IJsselmeerwater op en zuivert het voordat het de bestaande drinkwaterproductie bereikt. Zo'n buffer vermindert de golfslag op de dijk en creëert tegelijk nieuwe kansen voor natuurontwikkeling en buitenrecreatie. Daarnaast vraagt de drinkwatervoorziening om uitbreiding van infiltratie en -winningsgebieden en productielocaties. Vanwege de toenemende druk van zout kwelwater langs de kust wordt een verschuiving van zoetwateropslag voor drinkwaterproductie richting de binnenduinrand voorzien. Dit kan worden gecombineerd met natuurontwikkeling, recreatie en mogelijk ook landbouw.

Langs waterkeringen moeten zones worden gereserveerd voor mogelijke toekomstige versterkingen. Waar de duinenrij nu of in de toekomst kwetsbaar is, kan het nodig zijn om duinen te verhogen en te verbreden. Een bredere duinenstrook versterkt niet alleen de zeewering, maar kan ook voor een zoetwaterbel zorgen. Mogelijk kunnen we hiermee de toename van de indringing van zoute kwel verminderen. Samen met het Deltaprogramma Hollandse Kust denken we na over oplossingen.

De aangewezen plekken voor zoetwaterberging staan nog niet vast, het zijn mogelijke kansen.

3.5 Ontwikkelen met identiteit

Noord-Holland Noord kent karakteristieke landschappen, voortkomend uit sterke gemeenschappen en een lange traditie van innovatie en ondernemerschap. Vanuit deze regionale eigenheid werken we aan de omgevingskwaliteit. We sluiten daarmee ook aan op de ambitie van brede welvaart, waarin economische ontwikkeling, een gezonde en veilige leefomgeving en sociale verbondenheid in balans zijn.

De basis ligt in het herkennen en benoemen van bestaande waarden. Gebiedsanalyses geven inzicht in de ontstaansgeschiedenis en ruimtelijke structuren die kunnen dienen als vertrekpunt voor ruimtelijke keuzes.[23] Bestaand ruimtelijk beleid biedt hiervoor de kaders.[24]

We zetten in op het koesteren van wat waardevol is en het versterken, verbinden en creëren van gebiedskwaliteiten. Ontwikkelingen bouwen voort op bestaande waarden, structuren en verhalen, en sluiten zo aan op het eigene van de plek. Gebieden blijven herkenbaar en tegelijk toekomstgericht. Zo bouwen we door aan het verhaal van de regio.

Vijf principes geven richting:

- beschermen wat eigen en waardevol is,
- ontwikkelen vanuit de eigenheid van de plek,
- toevoegen van kwaliteit door ook nieuwe waarden en iconen in het landschap te introduceren,
- versterken van beleefbaarheid en toegankelijkheid van gebieden, met een zorgvuldige balans tussen privaat en publiek gebruik,
- koppelen van ontwikkelingen aan beheer.

Binnen de regio zien we drie opgaven die op regionale schaal om specifieke aandacht vragen. Dit zijn opgaven die gemeentegrenzen overstijgen en beeldbepalend zijn (of een sterke potentie daartoe hebben) voor de identiteit en de aantrekkingskracht van de regio: economische clusters als trots (verweven met het landschap), de stadsrand als verbinder (stad-land relaties); de kusten als troef (toekomstbestendige kustzones).

Overzichtskaart Regionale strategie voor identiteit

3.5.1 Economische clusters als trots

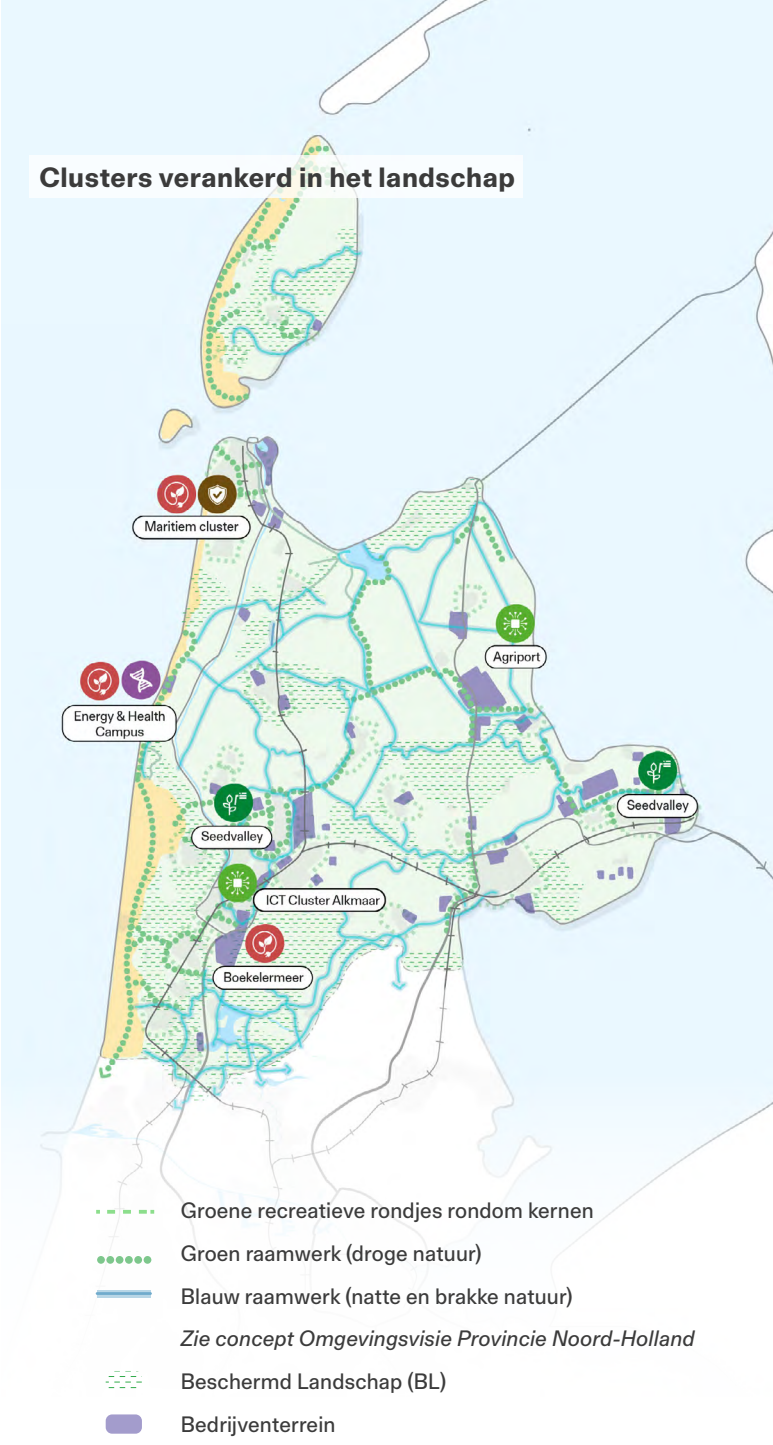
Economische clusters zijn niet alleen de motor van de regionale economie, ze zijn ook belangrijke identiteitsdragers en sterk verweven met de regionale cultuur en het landschap. Zo komen de zaadveredeling en -handel en de tuinbouw van Seed Valley voort uit landschappen van eilanden en verspreid bezit, omdat die de agrarische sector dwongen tot specialisatie. De Boekelermeer is in de zestiende eeuw drooggemalen vanwege de nabijheid van strandwallen waar de rijken woonden, en het Maritiem Cluster van Den Helder kon tot ontwikkeling komen dankzij de militair strategische ligging tussen Noordzee en Zuiderzee.

Grootschalige economische clusters kunnen hun omgeving echter ook domineren door hun zichtbaarheid en ontoegankelijkheid. In de afgelopen decennia is de band met het landschap verzwakt. Economische clusters zijn gegroeid, maar de landschappelijke kwaliteit is in veel gevallen achteruitgegaan en het groen en blauw is versnipperd geraakt. De aanleg van ecologische verbindingszones en fietsroutes bij de ontwikkeling van de Boekelermeer laat zien dat het ook anders kan. Het belang van dit raamwerk is groot, onder meer voor biodiversiteit, waterkwaliteit, klimaatadaptatie, recreatie en een gezonde leefomgeving. Dit vraagt om een ontwerpende benadering en investeringen op gebieds- of regionaal niveau, die recht doen aan de schaal en impact van ontwikkelingen in een gebied.

Daarnaast blijft de relatie met wijken, dorpen en buurtschappen belangrijk. Met de uitplaatsing van bedrijven, de afzondering van bedrijventerreinen en de toenemende internationalisering, neemt de relatie tussen lokale bedrijfsvestigingen met de omgeving in kracht af. Dat kan ten koste gaan van het draagvlak voor nieuwe ontwikkelingen, de sociale verbondenheid en de aantrekkelijkheid van het woon- en werkklimaat.

Dit vraagt niet alleen om investeringen in de fysieke omgeving, maar ook om het zichtbaar maken van economische activiteiten. Als omwonenden weten wat er in de clusters gebeurt en betrokken zijn bij verdere ontwikkelingen, kan een gevoel van trots ontstaan en blijven de clusters onderdeel van de regionale identiteit.

Clusters verankerd in het landschap

3.5.2 Stads- en dorpsrand als verbinder

Stads- en dorpsranden zijn overgangszones waar stedelijke en landelijke functies in elkaar overlopen. Ze vormen de entree van stad, dorp en landschap. Uiteenlopende en soms conflicterende opgaven komen juist hier bij elkaar: woningbouw, infrastructuur, landbouw, water, natuur, energie en recreatie. Dat kan leiden tot een grote dynamiek en ruimtedruk.

Een integrale benadering van deze gebieden is daarom van groot belang. Wanneer functies zoals wonen, natuur, recreatie, water en mobiliteit in balans worden gebracht en de gehele stadsrand en het omliggende landschap in samenhang in beschouwing worden genomen, kan verrommeling en verschraling worden voorkomen. Dan ontstaat ruimte voor evenwichtige, aantrekkelijke en toekomstbestendige overgangsgebieden.

Het is echter niet alleen de mix van functies die de kwaliteit bepaalt. De randen vormen vaak het visitekaartje van zowel het bebouwde gebied als het landschap. Het contrast tussen het vaak open landschap en meer besloten stedelijk groen en bebouwing bepalen het karakter van de randen. Het gaat om waarden als herkenbaarheid, oriëntatie, silhouetten (kerktorens, markante gebouwen), je thuis voelen. Met een integrale benadering ontwikkelen stads- en dorpsranden zich van anonieme randzones, scheidingen of grenzen tot waardevolle en verbindende leefomgevingen.

Groen-blauwe structuren vormen een belangrijk fundament onder zo'n integrale benadering. Door de functies in de stads- en dorpsranden te verbinden met ecologische en/of recreatieve netwerken, ontstaat een samenhangend systeem voor bewoners en bezoekers. Dergelijke netwerken functioneren niet alleen als ontsluiting, maar ze maken ook het landschap beleefbaar. Ze verbinden stads- en dorpscentra met natuurgebieden en recreatieve voorzieningen.

In Noord-Holland Noord, met haar weidse vergezichten, is in het verleden veel aandacht uitgegaan naar de overgangen tussen het landschap en bebouwde gebieden. Een sprekend voorbeeld is de ruilverkaveling in Wieringen (1948). Ook nu kunnen nieuwe initiatieven bijdragen aan de kwaliteit van stad en land, mits ze zorgvuldig worden ingebed en passen bij de omgeving.

Stads- en dorpsranden als groene verbinding

3.5.3 De kusten als troef

Aan de kusten van Noord-Holland Noord komen grote opgaven samen: waterveiligheid, verzilting, biodiversiteit, energietransitie, toerisme en recreatie. Tegelijk zijn de kusten, met al hun verscheidenheid en aantrekkingskracht, bepalende onderdelen van de identiteit van de regio. Ze vertegenwoordigen belangrijke erfgoedwaarden. De lange en gevarieerde kustlijn van duinen, dammen en dijken omringt, beveiligt en verbindt de veelsoortige Noord-Hollandse landschappen.

We benaderen de kusten als brede, multifunctionele landschappelijke zones. Strand, duinen, dijken, voorland en achterland beïnvloeden elkaar. Een integrale blik maakt het mogelijk om maatregelen te verbinden aan grotere gebiedsprogramma's en meerdere doelen te laten dienen. Zo hebben kustlandschappen een specifieke rol bij veel van de gebieden waarvoor in hoofdstuk 4 een integrale aanpak van Rijk en regio wordt voorgesteld.

Panorama's vanaf de duinen en de dijken maken het water tot deel van de dagelijkse leefomgeving. Dat vraagt langs delen van de kustlijn om een betere toegankelijkheid en herstel van zichtrelaties. Dit speelt met name in de zones langs de Waddenkust en de IJsselmeerkust waar de infrastructuur aan de binnenzijde van de dijk ligt. Recreanten en bewoners hebben op die plekken nauwelijks contact met het water.

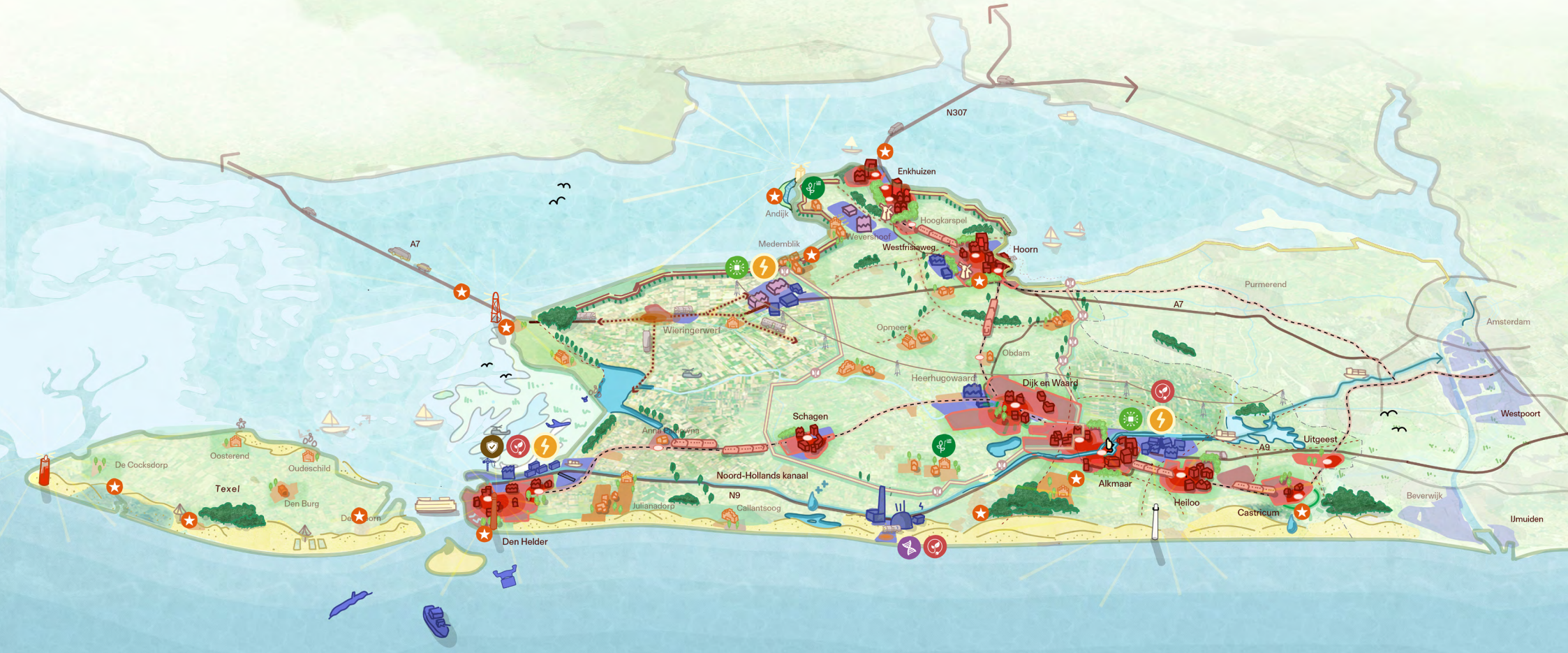
Aan de Noordzeekust komen verschillende vraagstukken samen, zoals verzilting van het grondwater, de transitie van de agrarische sector en de groei van recreatie en toerisme. Tegelijkertijd vraagt de langetermijn-waterveiligheid om aanpassing en het tijdig meebewegen van het systeem met de zeespiegelstijging. De provincie wil de optie verkennen van een landinwaartse uitbreiding van het duinsysteem tussen Callantsoog en de Donkere Duinen bij Den Helder. Dat kan aan meerdere doelen bijdragen. Het is van belang dat dit past binnen de ontwikkeling van het kustsysteem als geheel, waarbij de robuustheid en het meegroeivermogen van de kust leidend zijn. Noord-Kennemerland kent juist een zeer brede kustzone van bosrijke duinen en open strandvlakten. Berging van voldoende zoet (drink) water in combinatie met een sluimerende druk van recreatie en verstedelijking is hier een grote opgave.

Een bijzondere kustlijn tot slot is de Westfriese Omringdijk, deels een grens tussen land en water en deels tussen oud en nieuw land. Het iconische erfgoed is een ecologische verbindingszone en een ruggengraat in de recreatieve structuur. Er liggen kansen om de biodiversiteit te verbeteren en de recreatieve waarde te vergroten. De opgave is om vooral in verloren schakels te investeren, zodat de dijk als doorlopend en beleefbaar element herkenbaar blijft.

De kust als samenhangend landschap

Overzichtskaart Regionale agenda

Hoofdstuk 4

Integrale aanpak voor nationale opgaven

Noord-Holland Noord levert de komende jaren een belangrijke bijdrage aan nationale opgaven. Voor het versterken van de weerbaarheid en strategische economie biedt Noord-Holland Noord grote kansen. Tegelijk draagt Noord-Holland Noord bij aan de groei van Nederland, door woningbouw en economische ontwikkeling, en wordt de regio in toenemende mate onderdeel van het Stedelijk Netwerk Nederland. De regio kan profiteren van investeringen voor nationale opgaven, maar soms vraagt het ook om pijnlijke keuzes. Om de brede welvaart te behouden en waar mogelijk te versterken is het daarom belangrijk om nationale opgaven te verbinden aan regionale behoeften. Om draagvlak en ruimtelijke samenhang te bevorderen leggen Rijk en regio in dit ontwikkelperspectief een basis voor een integrale aanpak. Voor vijf specifieke gebieden wordt deze integrale aanpak van Rijk en regio uitgewerkt.

4.1 Nationale opgaven in de regio

Vanuit de eigen economische en demografische kansen draagt Noord-Holland Noord bij aan verschillende nationale opgaven. De innovatieve kracht van het regionale bedrijfsleven draagt bij aan (nationale) economische clusters voor digitalisering & AI, veiligheid & weerbaarheid, energietechnologie en life sciences & biotechnologie; clusters die van belang zijn voor het nationale verdienvermogen en de strategische autonomie.

Een 'open strategische autonomie' is ook in de Ontwerp-Nota Ruimte een centraal begrip. De nota verbindt die aan 'economische weerbaarheid binnen een sterke interne Europese markt. Meer strategische autonomie brengt ruimtelijke opgaven met zich mee voor economie, voedsel, water, defensie, energie en grondstoffen'. Juist op die opgaven onderscheidt Noord-Holland Noord zich met innovatieve clusters en ruimtelijke kansen.[25]

Noord-Holland Noord kan een bijdrage leveren bij ten minste vier nationale opgaven die de weerbaarheid van Nederland en Europa dienen:

- 'Voedselzekerheid en een duurzame voedsel- en agroproductie' vanwege de hoge agrarische productie en het vermogen om (zowel op het veld als in het lab) te komen tot innovatieve oplossingen als reactie op veranderende condities, met de zaadveredeling in Seed Valley als meest herkenbaar ruimtelijk cluster en daaraan verbonden innovatieve bedrijven en samenwerkingsorganisaties in de agri & food-keten;
- 'Een betrouwbare, betaalbare en veilige energievoorziening en bijbehorende energie-hoofdinfrastructuur' vanwege de ligging aan zee, de rol van de zeehaven en luchthaven Den Helder voor de offshore windparken en olie- en gaswinning op zee, en de aanwezigheid van innovatieve bedrijven in deze sector in Noord-Holland Noord;
- 'Nationale veiligheid en ruimte voor militaire activiteiten' vanwege de marinehaven in Den Helder en de mogelijkheden om zowel militaire als maritiem-industriële activiteiten verder uit te bouwen rond de luchthaven Den Helder, met laagvlieggebieden voor helikopters, schietterreinen Petten en Breezanddijk, corridors voor maritieme drones en een amfibisch oefenterrein;
- 'Een kwalitatief hoogwaardige digitale connectiviteit' (waarin cyberveiligheid een belangrijk aspect van weerbaarheid is) vanwege de datacenters in Hollands Kroon en de kansen voor aanlanding van datakabels van zee.

Daarnaast levert Noord-Holland Noord al een bijdrage aan de nationale opgave voor woningbouw en liggen in de regio, in lijn met de ambitie voor meer werkgelegenheid, kansen om meer ruimte te creëren voor een toekomstbestendige (circulaire) economie.

Andere nationale opgaven krijgen in Noord-Holland Noord een specifieke invulling, verbonden aan deze ontwikkelingskansen, het bodem- en watersysteem en het landschap in de regio. Daarbij is te denken aan nationale opgaven rond de hoofdinfrastructuur, klimaatbestendigheid, water, biodiversiteit en cultureel erfgoed. Ze dragen allemaal bij aan onze integrale ambities en de koers naar een blijvende brede welvaart voor iedereen, gelijk verdeeld over de regio.

Verbinding met regionale behoeften

Voor een deel lopen nationale opgaven samen op met regionale behoeften, bijvoorbeeld bij de gewenste groei van hoogwaardige werkgelegenheid. Bij andere nationale opgaven kunnen spanningen ontstaan op het gebied van brede welvaart, zoals bij het uitbreiden van militair oefenterrein of extra ruimte voor (Europese) datacenters. Om projecten met nationaal belang te versnellen en te realiseren, moet in een vroegtijdig stadium gewerkt worden aan bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak in de regio. Dat draagvlak ontstaat als we erin slagen om de inspanningen van Rijk en regio op een goede manier met elkaar te verbinden, oftewel om nationale opgaven te verbinden aan regionale behoeften.

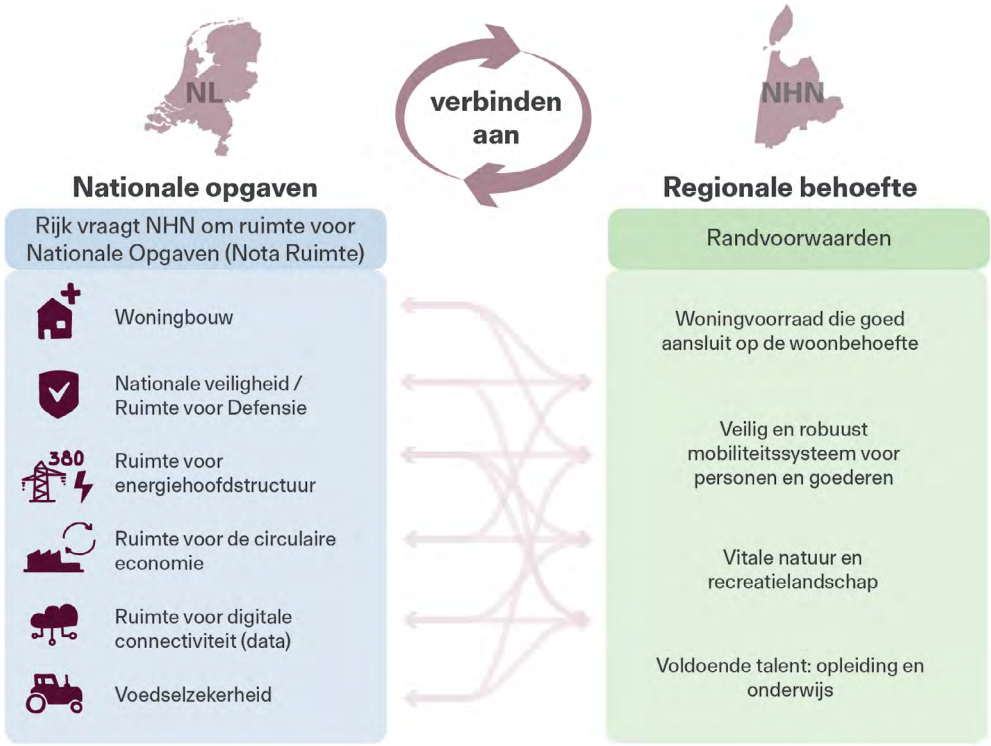
Voor een deel gaat dat om de randvoorwaarden waar ook de nationale opgaven zelf baat bij hebben: investeringen in klimaatadaptatie, arbeidsmarkt, bereikbaarheid en een gezonde leefomgeving. Voor

een deel gaat het ook om kleinschalige maatregelen zoals recreatieve routes en natuurontwikkeling. Daarmee willen we zoveel mogelijk voorkomen dat nieuwe ontwikkelingen met een nationaal doel ten koste gaan van de brede welvaart op lokaal niveau.

Maatregelen om nationale opgaven te versterken kunnen niet vanuit één enkel thema worden benaderd, maar vragen om afstemming: een samenhangende aanpak en interdepartementale samenwerking. In dit ontwikkelperspectief leggen Rijk en regio een basis voor een meerjarige integrale aanpak voor gebieden in Noord-Holland Noord waar nationale opgaven samenkomen. Deze integrale aanpak is een startpunt voor de verdere afstemming en samenwerking tussen regio en Rijk die nodig is bij de aanpak van nationale opgaven en deze te verbinden aan regionale ontwikkelingen en behoeften, bijvoorbeeld op het gebied van bereikbaarheid, natuur & recreatie en opleiding & onderwijs.

Gebieden voor nationale opgaven

In Noord-Holland Noord komen nationale opgaven met name samen in vier specifieke gebieden en regiobreed in het agrarisch productielandschap. Twee gebieden zijn gegroepeerd rond een ruimtelijk-economisch cluster: Agriport A7 in de Wieringermeer en het Maritiem Cluster in Den Helder. Om de nationale opgaven hier goed te laten landen, verbreden we de nationale opgaven hier tot integrale gebiedsopgaven voor de clusters zelf en hun omgeving. Twee andere gebieden hebben de vorm van verstedelijkingsassen: in de regio Alkmaar en Westfriesland. Deze assen dragen de ontwikkeling van woningbouw, economie en mobiliteit in hun samenhang. Om een veilige, gezonde en aantrekkelijke woon- en werkomgeving tot stand te brengen, vragen ze ook om landschappelijke investeringen in de omgeving. De wijze van samenwerken aan deze vier integrale gebiedsopgaven wordt uitgewerkt in de ultvoeringsagenda die op dit Ontwikkelperspectief zal volgen. Daarnaast vraagt het agrarisch productielandschap van Noord-Holland Noord om een integrale aanpak waarin de functie voor de landbouw in samenhang wordt benaderd met het water- en bodemsysteem, en opgaven zoals leefbare kleine kernen, de groei van recreatief gebruik en biodiversiteit. De provincie Noord-Holland is de trekker van deze opgave voor het landelijk gebied.

Dit overzicht is niet uitputtend. Het richt zich op nationale opgaven met een grote ruimtelijke impact en laat zien hoe deze kunnen worden verbonden met regionale behoeften. De genoemde regionale behoeften zijn illustratief en kunnen per gebied verschillen.

4.2 Maritiem Cluster Den Helder en omgeving

In Den Helder komen twee urgente nationale opgaven samen: ‘Een betrouwbare, betaalbare en veilige energievoorziening en bijbehorende energiehoofdinfrastructuur’ en ‘Nationale veiligheid en ruimte voor militaire activiteiten’. Het Maritiem Cluster speelt daarin een strategische rol door de combinatie van Defensie, offshore-energie, haven- en luchthaveninfrastructuur, kennis en innovatie. Daarmee is het cluster van betekenis voor Nederland en biedt het tegelijkertijd kansen voor de sociaal-economische ontwikkeling van de Kop van Noord-Holland.

Om deze ontwikkeling mogelijk te maken, moeten nationale en regionale opgaven in samenhang worden aangepakt. Groei van Defensie, energie en economie vraagt om voldoende ruimte, een robuuste bereikbaarheid en waterveiligheid, maar ook om voldoende woningen, arbeidskrachten en een aantrekkelijke woon- en leefomgeving.

Rijk en regio werken de komende jaren vanuit een integrale aanpak waarbij defensie, energie, economie, mobiliteit, woningbouw en leefomgeving in samenhang tot ontwikkeling worden gebracht. Dankzij deze aanpak worden ook regionale banden sterker: de versterking van o.a. de mobiliteitscorridor in de regio Alkmaar draagt ook bij aan het versterken van de verbindingen met Schagen, Anna Paulowna en Den Helder. Investeringen in nationale opgaven dragen zo tegelijkertijd bij aan de brede welvaart en toekomstbestendigheid van de regio.

Havens van nationaal belang

De strategische ligging van Den Helder ten opzichte van de Noordzee krijgt extra betekenis door de ontwikkeling van nationale opgaven rond onder meer energie en defensie. Van oudsher vormt die ligging het fundament onder de stad, met de thuishaven van de Koninklijke Marine en een dominante positie in onderhouds- en logistieke activiteiten ten behoeve van olie- en gasinstallaties op de gehele Noordzee. De strategische draaischijffunctie van Noord-Holland Noord tussen land en zee is hier het best zichtbaar. Dit komt duidelijk tot uiting in de drie elkaar versterkende pijlers van het Maritiem Cluster, die samen één geïntegreerd ecosysteem vormen. Kenmerk van iedere pijler is het dual use karakter. Investeringen in infrastructuur, kennis en innovatie versterken zowel militaire inzetbaarheid als civiele en economische ontwikkeling.

- **Zeehaven** – ruggengraat van marine operaties én civiele offshore logistiek. Modernisering en uitbreiding van kades en faciliteiten versterkt zowel de militaire inzetbaarheid als de civiele energie en onderhoudsketen.
- **Luchthaven** – civiel militair luchtvaartknooppunt voor kustwacht, Frontex en offshore logistiek, maritiem vliegkamp voor Defensie, en een proeftuin voor innovaties in onbemande en elektrische luchtvaart.

- **Kennishaven** – publiek private samenwerking rond opleidingen, training en innovatie, onder meer via METIP, bestaande onderwijsinstellingen, en het toekomstige opleidings- en maritiem innovatiecentrum in het Paleis.

Juist de combinatie van maritieme veiligheid, defensie, offshore logistiek en energie maakt Den Helder tot een strategisch operationeel knooppunt. De plannen van Nederland en Europa voor het ontwikkelen van een innovatieve defensie-industrie, in combinatie met de verhoging van de defensie uitgaven volgens de nieuwe NAVO-norm, biedt kansen voor het Maritiem Cluster. Met hoge R&D-uitgaven en brede dual-use toepassingen kunnen defensie-investeringen breed renderen. Het Maritiem Cluster biedt bij uitstek ruimte voor ontwikkeling van strategische innovaties, zoals de ontwikkeling van drone-ecosystemen of autonome maritieme systemen. Het Maritiem Cluster zet in op een ontwikkeling tot innovatieve groeimotor voor de regio Noord-Holland Noord én voor Nederland.

Ontwikkeling 1e fase

Om de uitbreiding van Defensie en nieuwe activiteiten rondom de energietransitie te accommoderen, heeft het Maritiem Cluster ruimte nodig. Verdere groei van de haven is niet mogelijk richting Waddenzee. Daarom zetten we in op het optimaliseren van de bestaande ruimte, onder meer door ondersteunende, niet direct zeehavengebonden activiteiten uit te plaatsen naar bedrijventerreinen in de omgeving van de zeehaven, al is de druk op die bedrijventerreinen ook fors. Met een samenhangend pakket van aanpassingen aan de infrastructuur in de haven (bruggen en wegtracés) creëren we extra kaderuimte en werken we aan een betere bereikbaarheid van haven, stad en Texel.

Ontwikkeling 2e fase

Om verdere groei te accommoderen is in de toekomst meer ruimte nodig. Hiervoor worden mogelijkheden verkend bij Kooypunt, Kooyhaven en rond Luchthaven de Kooy. Uitbreiding op deze plekken kan ruimte maken voor ontwikkeling van economische activiteiten ondersteunend aan het Maritiem Cluster, zoals maritieme industrie, energie en logistiek. Voor de ontwikkeling van Maritiem Vliegkamp De Kooy en Luchthaven Den Helder hebben Rijk, provincie en gemeente een intentieovereenkomst getekend.

Met een integrale aanpak rond het Maritiem Cluster en omgeving wordt voorkomen dat er niet alleen ruimte gemaakt wordt voor economie en nationale opgaven, maar dat ook regionale behoeften zoals leefbaarheid, versterking van (recreatie)landschap en mobiliteit deel van de ontwikkeling worden. Draagvlak voor toekomstige ontwikkeling wordt steviger wanneer concreet wordt uitgelegd hoe kwaliteit aan de omgeving wordt toegevoegd bij ontwikkelingen voor nationale opgaven. Door deze integrale aanpak in de eerste fase al goed voor te bereiden, kunnen onderdelen van de tweede fase worden versneld, omdat de integrale aanpak bijdraagt aan het draagvlak daarvoor.

Thuishaven

Deze ontwikkelingen kunnen niet zonder een sterke stad en regio: de thuishaven. Een van de belangrijkste randvoorwaarden voor het goed functioneren van het Maritiem Cluster op korte en langere termijn is de beschikbaarheid van personeel. Voldoende personeel is daarbij een cruciale randvoorwaarde, zeker gezien de vergrijzing en groeiende vraag naar arbeidskrachten. Om mensen aan de regio te binden en nieuw talent aan te trekken, is een stevige basis nodig. Deze basis vereist voldoende en passende woningen, goed onderwijs, sterke voorzieningen en een aantrekkelijker woon- en leefklimaat zodat het gevoel van gemeenschap en ‘thuiskomen’ doorslaggevend zijn. Voldoende ruimte voor bedrijvigheid in de hele regio zijn daarbij essentieel voor het bieden van ruimte aan diverse soorten bedrijvigheid om de economische structuur te versterken. Een goede economische structuur is ook versterkend voor het Maritiem Cluster.

Er ligt hier een sterke relatie met het NPVR waarin geconstateerd wordt dat de Kop van Noord-Holland een aantal parels heeft, zoals het Maritiem Cluster. Die parels kunnen alleen goed tot hun recht komen en groeien als de basis (brede welvaart) goed op orde is.

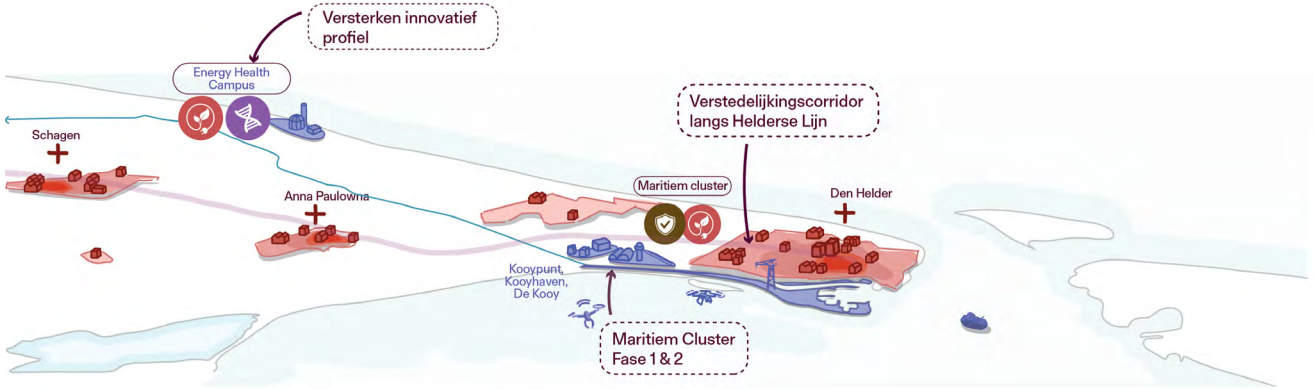
Landschap en klimaatadaptatie

De ontwikkeling van het Maritiem Cluster vraagt om een klimaatbestendige en veilige omgeving. Versterking van de zeewering is daarbij onderdeel van de opgave. Bij een stijgende zeespiegel is dat een voorwaarde voor toekomstbestendige investeringen in vitale functies (zoals energie en defensie) en een veilig en gezond leefmilieu. De kustversterking is onderdeel van de bredere landschappelijke opgave: de ontwikkeling van een aantrekkelijk landschap met zowel grotere natuur- en recreatiegebieden als groen in en rondom steden en dorpen. We sluiten daarbij aan op initiatieven voor de Noordboog en het 'Rondje Waddenbaai' (zie ook 4.5).

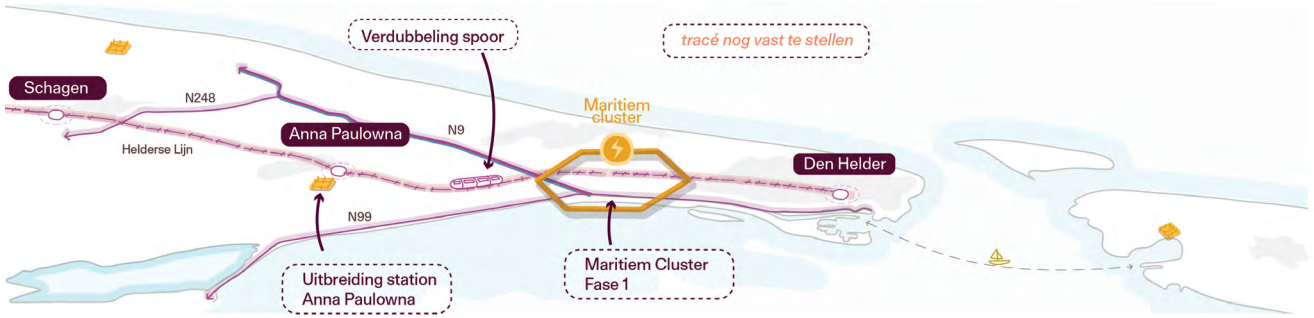
We bereiden deze landschapsopgave al tijdens de eerste fase van de ontwikkeling van het Maritiem Cluster voor als onderdeel van onze integrale aanpak. We houden daarbij rekening met water en bodem. Ook de aanpak van de verzilting is onderdeel hiervan. Een optie om de verzilting van het grondwater tegen te gaan, is het verbreden van de duinrand.

Mobiliteit voor weerbaarheid en veiligheid

Een belangrijk deel van het stedelijk programma, met name de woningbouw, wordt geconcentreerd rond knooppunten in de verkeerscorridor richting Alkmaar. De ontwikkeling van wonen, werken en economische activiteiten vraagt om een infrastructuur die meegroeit en robuuster wordt.

Verstedelijking en gezonde leefomgeving + Economie

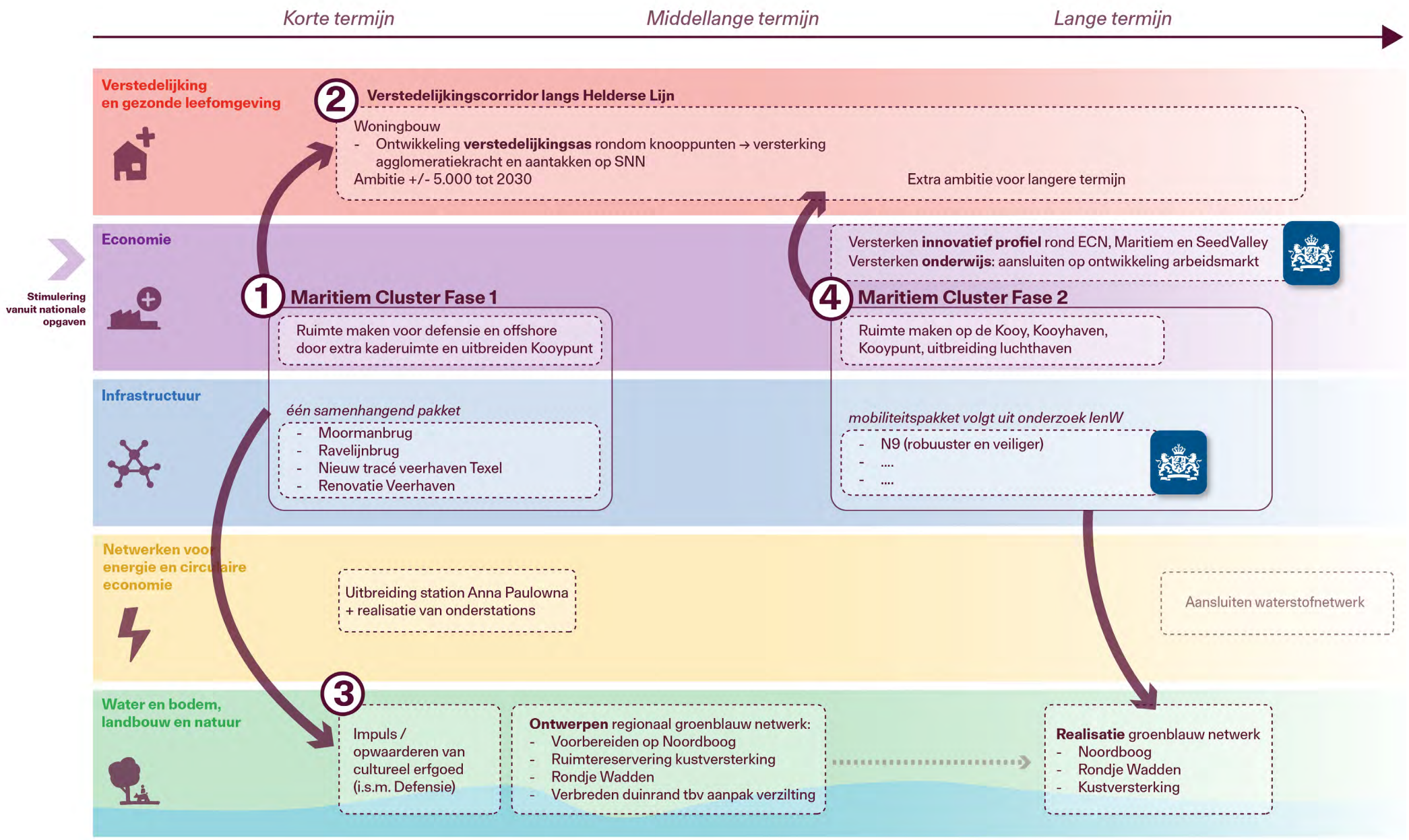

Infrastructuur + Netwerken voor energie en circulaire economie

Water en bodem + Landbouw en natuur

De ontwikkeling van Maritiem Cluster Den Helder in verschillende lagen. Disclaimer: er is uitgegaan van het regioadvies.

Korte termijn
Middellange termijn
Lange termijn
Verstedelijking en gezonde leefomgeving
2
Verstedelijkingscorridor langs Helderse Lijn
Woningbouw
- Ontwikkeling verstedelijkingsas rondom knooppunten → versterking agglomeratiekracht en aantakken op SNN
Ambitie +/- 5.000 tot 2030
Extra ambitie voor langere termijn
Economie
Stimulering vanuit nationale opgaven
Versterken innovatief profiel rond ECN, Maritiem en SeedValley
Versterken onderwijs: aansluiten op ontwikkeling arbeidsmarkt
1
Maritiem Cluster Fase 1
Ruimte maken voor defensie en offshore door extra kaderuimte en uitbreiden Kooypunt
4
Maritiem Cluster Fase 2
Ruimte maken op de Kooy, Kooyhaven, Kooypunt, uitbreiding luchthaven
Infrastructuur
één samenhangend pakket
- Moormanbrug
- Ravelijnbrug
- Nieuw tracé veerhaven Texel
- Renovatie Veerhaven
mobiliteitspakket volgt uit onderzoek IenW
- N9 (robuuster en veiliger)
- ....
- ....
Netwerken voor energie en circulaire economie
Uitbreiding station Anna Paulowna + realisatie van onderstations
Aansluiten waterstofnetwerk
Water en bodem, landbouw en natuur
3
Impuls / opwaarderen van cultureel erfgoed (i.s.m. Defensie)
Ontwerpen regionaal groenblauw netwerk:
- Voorbereiden op Noordboog
- Ruimtereservering kustversterking
- Rondje Wadden
- Verbreden duinrand tbv aanpak verzilting
Realisatie groenblauw netwerk
- Noordboog
- Rondje Wadden
- Kustversterking

Tegelijkertijd neemt het strategisch belang van de bereikbaarheid van Noord-Holland Noord toe. In de regio bevinden zich vitale functies op het gebied van onder meer energie, defensie, medische isotopen, voedselvoorziening en digitale infrastructuur. Dit zijn kritische locaties die ten alle tijden bereikbaar moeten blijven. Daarom is aanvullend/complementair op de reguliere bereikbaarheidsstudies, onderzoek naar de aanbodzijde van het mobiliteitssysteem gekeken. Wat is er nodig om deze en andere belangrijke bestemmingen (denk aan ziekenhuizen en hulpverleningsposten) altijd goed bereikbaar en toegankelijk te houden.

Uit de Analyse Weerbaarheid en Veerkracht mobiliteitssysteem Noord-Holland Noord blijkt dat de bereikbaarheid van regio op verschillende punten kwetsbaar is in ontwrichtende omstandigheden en bij calamiteiten. Met name de Ring Alkmaar, de N9, de oost-westverbindingen en de regionale hoofdverbindingen (A7, A9, Afsluitdijk en Houtribdijk) zijn van groot belang voor de bereikbaarheid en veiligheid van de regio. Verstoringen op deze schakels kunnen leiden tot aanzienlijke bereikbaarheidsproblemen en beperken de mogelijkheden voor omleiding of evacuatie. Hoewel niet alle knelpunten gelijktijdig onder druk staan, laat de analyse zien dat er een grote onderlinge afhankelijkheid is. Een meer robuust en veerkrachtig netwerk is noodzakelijk om de regio ook bij incidenten, werkzaamheden of calamiteiten bereikbaar te houden. Daarnaast is de bereikbaarheid van Noord-Holland Noord met de rest van Nederland bovendien sterk afhankelijk van bruggen, tunnels, dijken en andere kunstwerken. Hierdoor kunnen storingen, incidenten of onderhoudswerkzaamheden extra gevolgen hebben voor de bereikbaarheid van de regio.

Deze inzet is noodzakelijk omdat het mobiliteitssysteem van en naar Den Helder en omgeving op meerdere punten kwetsbaar is. De bereikbaarheid van de Kop van Noord-Holland, het Maritieme Cluster en de haven is sterk afhankelijk van een beperkt aantal infrastructuurschakels, waaronder de N9, de verbinding N9–N99 en de Kooybrug. Deze routes vervullen een belangrijke functie voor inwoners, bedrijven en Defensie, maar kennen beperkte alternatieven. Daardoor leiden incidenten, werkzaamheden of piekbelasting al snel tot capaciteitsproblemen en verminderde bereikbaarheid van onder meer de Nieuwe Haven en het Marinevliegkamp De Kooij met luchthaven Den Helder is medegebruiker. Ook de afhankelijkheid van bruggen, tunnels en dijken maakt het netwerk kwetsbaar voor incidenten en onderhoud.

Ook op netwerkniveau is sprake van beperkte robuustheid in de Kop. De belangrijkste regionale corridors (A7, N9 en onderliggende wegen) zijn al zwaar belast en hebben weinig restcapaciteit om extra verkeer op te vangen. De bestaande oost-west verbindingen zijn niet van een gewenst niveau om dit goed te regelen. Hierdoor werken verstoringen op de corridor naar Den Helder snel door in de rest van het netwerk. Daarnaast kan extra belasting vanuit groei van het Maritiem Cluster de bestaande kwetsbaarheden het totale netwerk in Noord-Holland Noord verder versterken, in het bijzonder op cruciale schakels hierin.

Deze knelpunten onderstrepen het belang van gerichte investeringen in zowel de N9-corridor als het spoor, zodat de bereikbaarheid en weerbaarheid van het Maritiem Cluster op lange termijn geborgd blijft.

Perspectief voor de lange termijn

Door nationale opgaven te koppelen aan regionale behoeften ontstaat draagvlak en een perspectief op groei, innovatie en maatschappelijke versterking. Het Maritiem Cluster fungeert als een vliegwiel voor regionale ontwikkeling en brede welvaart. Investeringen in het cluster versterken het economisch ecosysteem, het onderwijs en innovatieklimaat en dragen bij aan het behoud van voorzieningen, en bieden kans op versterking van het woon- en leefmilieu in de wijde omgeving. Den Helder en omgeving raakt zo steeds beter geïntegreerd in de ontwikkeling van Noord-Holland Noord als geheel, met de andere innovatieclusters in bijvoorbeeld de Seed Valley-gebieden, Agriport A7, EHC Petten en de Boekelermeer in Alkmaar-Heiloo.

4.3 Wieringermeer / Agriport A7

Op Agriport A7 zijn de afgelopen jaren grootschalige economische functies tot bloei gekomen: glastuinbouw, agribusiness, logistiek en datacenters. Gelijktijdig is gewerkt aan een duurzame bedrijfsvoering. Zo wordt er warmte uitgewisseld, kent Agriport een grote ondergrondse zoetwateropslag voor het gebruik van kassen en datacentra en worden er nieuwe grondstoffen gemaakt van bouwafval.

Maar de snelle en landschappelijk ingrijpende ontwikkeling stond tot nu toe op zichzelf. Er waren weinig investeringen aan verbonden buiten het terrein zelf. In dit Ontwikkelperspectief wordt voorgesteld om voor de ontwikkelingen rond Agriport A7-Wieringermeer te gaan werken vanuit een integrale aanpak, om nationale opgaven zo op een goede manier tot ontwikkeling te laten komen. Wanneer het Rijk in najaar van 2026 besluit dat Agriport de locatie wordt voor een nieuw 380 kV-transformatorstation, dan wordt deze integrale aanpak gestart. Deze zal ten minste drie onderdelen omvatten:

1. Een aanpak gericht op toevoegen van meer kwaliteit aan het landschap;
2. Een aanpak gericht op het verbeteren van de leefbaarheid in en rond de ontwikkelas A7;
3. Het ontwikkelen van een gedragen toekomstvisie op de ontwikkeling van Agriport voor de langere termijn.

Stimulans door komst nieuwe energie-infrastructuur

Agriport is in beeld als de plek voor het nieuwe noordelijke 380 kV-hoogspanningsstation, onderdeel van de 380 kV-netuitbreiding naar Noord Holland Noord. Er ligt een regio-advies aan het Rijk met twee alternatieve tracés van de 380 kV-hoogspanningsleiding.[28] Tevens is de verwachting dat op Agriport een aansluiting komt van een zeekabel van 2 GW vanuit een windpark op zee. Agriport draagt hiermee bij aan de nationale opgave van 'een betrouwbare, betaalbare en veilige energievoorziening en bijbehorende energiehoofdinfrastructuur'.

De komst van nieuwe energie-infrastructuur kan een grote impuls geven aan Agriport. Hiermee ontwikkelt Agriport zich verder als energieknoop en ontstaan er op langere termijn mogelijk synergiekansen voor ontwikkeling van meer datacenters en de productie van waterstof. Waterstof is kansrijk omdat Agriport in de nabijheid ligt van het Waterstof Netwerk Nederland. Productie van waterstof creëert het regelbaar vermogen dat nodig is om pieken van windenergie vanuit zee op te vangen, en waterstof kan als brandstof de huidige dieselgeneratoren rond datacentra vervangen.

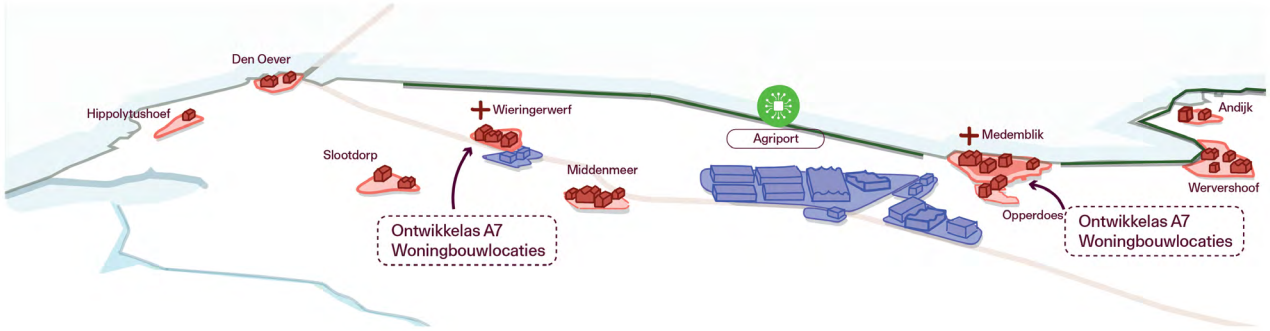

Versterken van het landschap

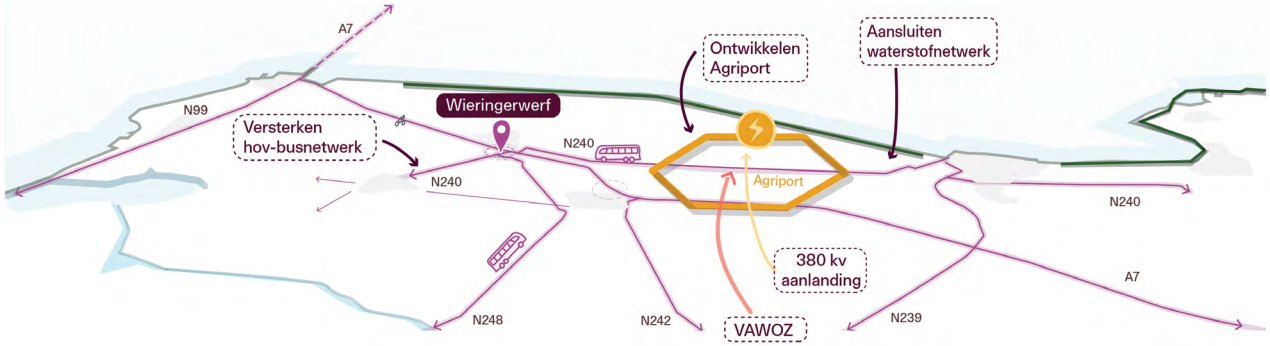
De snelle ontwikkeling van Agriport vraagt om een landschappelijke aanpak. Daarmee kan rond Agriport en elders in de Wieringermeer kwaliteit worden toegevoegd. Enerzijds is deze aanpak gericht op meer balans tussen de omgeving en de snelle groei op Agriport, anderzijds vraagt de komst van een 380 kV-netwerk om goede landschappelijke inbedding in de omgeving.

In 2025 hebben rijkspartijen en regionale partijen ontwerpend onderzoek gedaan naar de ontwikkelingskansen in de Wieringermeer, als één van de 'Mooi NL-werkplaatsen' (een initiatief van de rijksoverheid). Dit resulteerde in het 'Werkboek Wieringermeer'.[29] Dit werkboek biedt veel aanknopingspunten voor maatregelen op korte en middellange termijn én de verdere toekomst van de polder. Het biedt inspiratie voor een functioneel, aantrekkelijk én toekomstbestendig landschap en voor versterking van de leefbaarheid, onder meer via een actieve inbreng van bewoners. In dit Ontwikkelperspectief NHN volgen wij dit perspectief, en vormt het de basis voor de aanpak van Rijk en regio.

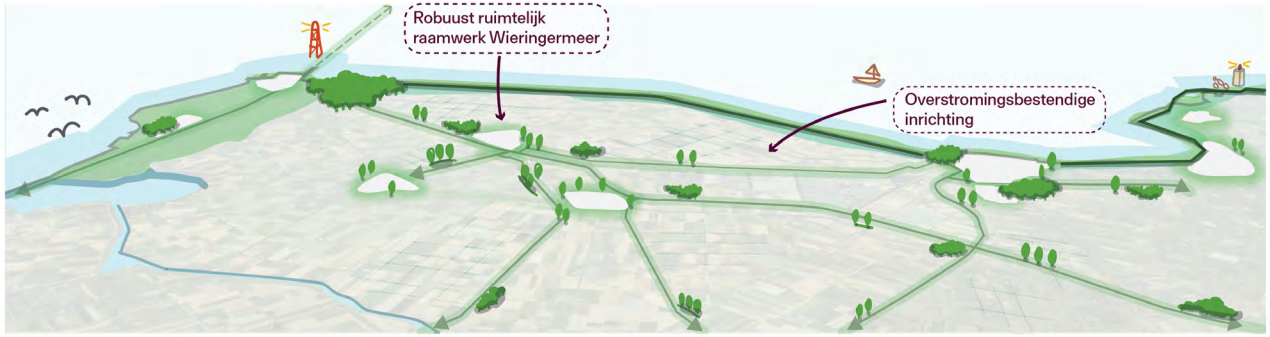
De Wieringermeer is een uniek staaltje van Nederlands vernuft en onderdeel van de Zuiderzeewerken. Vanuit haar nog jonge geschiedenis kent de polder een strakke landschappelijke structuur van vaarten, sloten

Verstedelijking en gezonde leefomgeving + Economie

Infrastructuur + Netwerken voor energie en circulaire economie

Water en bodem + Landbouw en natuur

De ontwikkeling van Wieringermeer / Agriport A7 in verschillende lagen. Disclaimer: er is uitgegaan van het regioadvies.

en linten. De grond is één van de vruchtbaarste gronden van Nederland en de landbouw is dan ook de belangrijkste vorm van landgebruik. In de Wieringermeer wordt grootschalig en efficiënt voedsel geproduceerd voor met name Nederland en andere landen in Europa. Dat maakt de polder tot een gebied van nationaal belang, zeker gezien de huidige geopolitieke ontwikkelingen. De agrariërs in de Wieringermeer zijn echte pioniers en voorlopers op het gebied van precisielandbouw en robotisering; hier worden de nieuwste technologieën in agri en data in samenhang in de praktijk gebracht.

Het landschap vormt de basis voor verdere uitbouw van een robuust groen-blauw raamwerk, waarbij we bij alle ontwikkelingskansen rekening houden met het water- en bodemsysteem.

Het is een van de laagstgelegen delen van Nederland, vier tot vijf meter onder NAP, maar het watersysteem is robuust en toekomstbestendig. Op termijn is er vooral in het oosten van de polder kans op verzilting door zoute grondwaterstromen. Er zijn oplossingen die bijdragen aan een toekomstbestendige agrarische bedrijfsvoering.

Versterking van de landschappelijke structuur kan daarbij helpen, blijkt uit het werkboek van Mooi NL, door juist rond vaarten, sloten en linten in te zetten op een stevig groenblauw raamwerk dat ruimte biedt aan de natuur en past bij de identiteit van het gebied. Dit raamwerk kan ook meteen werken als een recreatieve gebiedsstructuur, die aantakt op regionale structuren zoals de dijk, en aansluit op de kernen, waarmee die beter verbonden raken met het landschap.

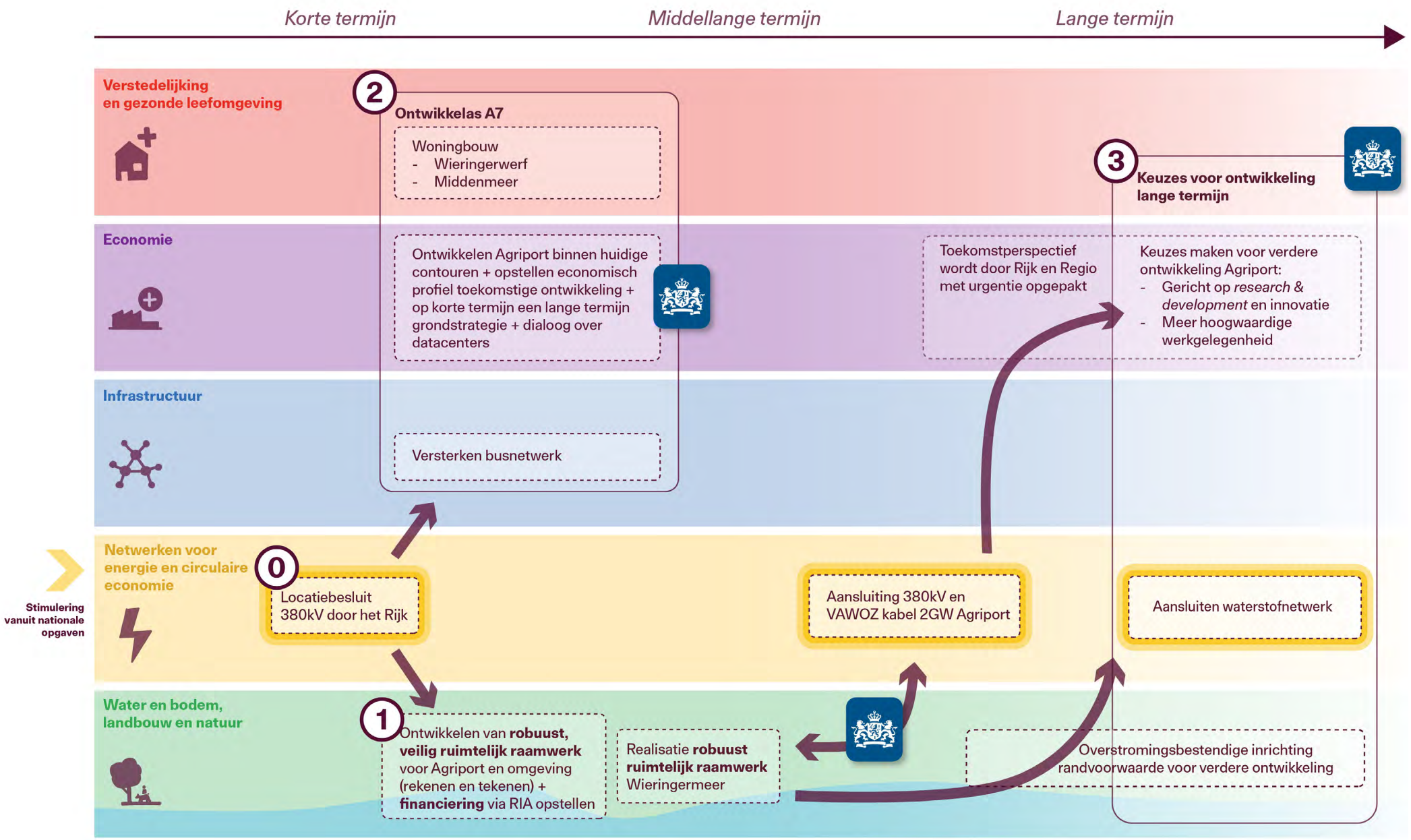
Om de landschappelijke aanpak te financieren, is in de werkplaats Wieringermeer geadviseerd om te werken aan een Regionale Investeringsagenda rond Agriport / Wieringermeer. Door gebiedsinvesteringen van verschillende partijen daarin samen te brengen, worden koppelkansen zichtbaar en ontstaan mogelijkheden voor kwaliteitsverbetering en versnelling. Als onderdeel van de landschappelijke versterking werken Rijk en regio aan een regionale investeringsagenda samen met private partijen om ontwikkelingen rond Agriport op korte en lange termijn meer in balans te ontwikkelen.

Verbeteren van de leefbaarheid

Om de leefbaarheid van de kernen in de Wieringermeer op peil te houden is een aantrekkelijk en beter toegankelijk landschap belangrijk, maar niet genoeg. Ook woningbouw maakt er deel van uit, passend bij de maat en schaal van de kernen. Woningbouw geeft woningzoekenden, met name starters en senioren, meer kans om in de eigen omgeving te blijven wonen. Het helpt ook om de basisvoorzieningen overeind te houden.

De belangrijkste kernen zijn Middenmeer en Wieringerwerf. Beide maken deel uit van de Ontwikkelas A7, waarover Rijk en regio in de Woondeal afspraken over nieuwbouw hebben gemaakt (daar onder de noemer ‘A7-corridor’).

Voor de ontsluiting van deze kernen is versterking van het busnetwerk wenselijk. De economische ontwikkeling van Agriport en het bedrijventerrein Robbenplaat zijn onderdeel van deze Ontwikkelas. Voor een passende werkgelegenheidsimpuls aan het gebied is het belangrijk dat Rijk en regio verkennen hoe méér hoogwaardige werkgelegenheid op het gebied van agri, data & digitale technologie en energie op Agriport kan ontstaan, en alert zijn op kansen die zich voordoen. Hier liggen ook grote kansen voor hoogwaardige werkgelegenheid op het gebied van research & development. Via het opstellen van een economisch profiel door de regionale overheden benutten we kansen op synergie met agri- en foodbedrijven die op en rond Agriport actief zijn en een versterkende impuls geven aan de agrarische sector daaromheen. Zo’n perspectief sluit ook aan op het NPVR, waarin het Rijk de toezegging heeft gedaan aan de Kop van Noord-Holland om langjarig samen te werken om de brede welvaart in de Kop van Noord-Holland te versterken.

Korte termijn
Middellange termijn
Lange termijn
Verstedelijking en gezonde leefomgeving
Economie
Infrastructuur
Netwerken voor energie en circulaire economie
Water en bodem, landbouw en natuur
Stimulering vanuit nationale opgaven
2
Ontwikkelas A7
Woningbouw
- Wieringerwerf
- Middenmeer
Ontwikkelen Agriport binnen huidige contouren + opstellen economisch profiel toekomstige ontwikkeling + op korte termijn een lange termijn grondstrategie + dialoog over datacenters
Versterken busnetwerk
0
Locatiebesluit 380kV door het Rijk
1
Ontwikkelen van **robuust, veilig ruimtelijk raamwerk** voor Agriport en omgeving (rekenen en tekenen) + **financiering** via RIA opstellen
Realisatie **robuust ruimtelijk raamwerk** Wieringermeer
Aansluiting 380kV en VAWOZ kabel 2GW Agriport
Overstromingsbestendige inrichting randvoorwaarde voor verdere ontwikkeling
Aansluiten waterstofnetwerk
3
Keuzes voor ontwikkeling lange termijn
Toekomstperspectief wordt door Rijk en Regio met urgentie opgepakt
Keuzes maken voor verdere ontwikkeling Agriport:
- Gericht op *research & development* en innovatie
- Meer hoogwaardige werkgelegenheid

Even belangrijk voor de leefbaarheid is dat bewoners in de Wieringermeer, die met allerlei grootschalige ontwikkelingen in hun leefomgeving zijn geconfronteerd, worden gecompenseerd door ingrepen die de brede welvaart of leefomgeving verbeteren. De kwaliteit van de polder zit niet alleen in het grote, maar juist ook in het kleine, concludeert de Werkplaats van MooiNL. ‘Beide bewegingen versterken elkaar en hebben elkaar nodig. Het kleine behoeft compensatie vanuit het grote. Het grote kan de vruchten plukken van de kracht van het kleine: identiteit versterkend, vanuit eigen mensen en de kracht van de polder’.

Langetermijnperspectief

Naast een inhaalslag op het gebied van landschap en leefbaarheid is het ontwikkelen van een gedragen toekomstperspectief de derde bouwsteen van de integrale aanpak van Rijk en regio. De komende jaren ontwikkelt Agriport zich door binnen de huidige contouren, maar de komst van nieuwe energie-infrastructuur vraagt om het opstellen van een toekomstvisie over de ontwikkeling van Agriport en Wieringermeer op langere termijn.

Door de komst van de energievoorzieningen ontstaan bij Agriport mogelijkheden voor nieuwe energie-intensieve bedrijvigheid, zoals extra datacenters en een waterstoffabriek (elektrolyser). Agriport is één van de twee plekken in Nederland waar op basis van Rijksbeleid hyperscale datacenters mogen worden gebouwd.[30] Datacenters vormen de digitale ruggengraat die de Nederlandse economie vitaal houdt. Zonder ruimte voor verdere groei van datacenters dreigt Nederland technische kennis en werkgelegenheid te verliezen.[31] Hiermee komt de verdere ontwikkeling van economisch sterke en relevante posities in fintech, cloud en AI onder druk te staan. Om te voorkomen dat Nederland in de toekomst te afhankelijk wordt van het buitenland, liggen investeringen in Europese digitale infrastructuur voor de hand.

Enerzijds ontstaan kansen voor nationale opgaven door de komst van nieuwe energie-infrastructuur. Anderzijds kan verdere ontwikkeling op Agriport alleen wanneer het vraagstuk rond waterveiligheid op een goede manier wordt opgepakt. Een voorwaarde bij verdere ontwikkeling is dat afdoende maatregelen worden genomen om de gevolgen bij een mogelijke overstroming te beperken. Daarbij is het de maatschappelijke vraag hoe eventuele ontwikkeling van Agriport kan bijdragen aan de brede welvaart in de Wieringermeer, en hoe bij nieuwe grootschalige initiatieven leefbaarheid, landschap en klimaatadaptatie kunnen meegroeien.

Deze dilemma’s vragen om een gedragen toekomstperspectief van alle betrokken overheden gezamenlijk: gemeente, hoogheemraadschap, provincie en Rijk. En dat moet snel, want als het Rijk besluit dat Agriport zich kan ontwikkelen als een energieknoop, zullen marktpartijen posities innemen en ontwikkelingen in gang zetten. Rijk en regio zullen deze integrale aanpak daarom met urgentie oppakken op het moment dat het Rijk besluit dat Agriport de locatie wordt voor een nieuw 380 kV-transformatorstation.

4.4 Verstedelijkingsas Regio Alkmaar

Regio Alkmaar is een onlosmakelijk onderdeel van het daily urban system van de MRA en het Stedelijk Netwerk Nederland en fungeert als essentiële schakel in het spreiden van de stedelijke groei. Mede dankzij de Woondeal Noord-Holland Noord levert Regio Alkmaar een forse bijdrage aan de woningbouwopgave. De regio levert daarnaast een wezenlijke bijdrage aan de nationale opgaven rond energie en toekomstig verdienvermogen. Ook deze opgaven willen we integraal benaderen, met het oog op de brede welvaart en het draagvlak voor de groei.

Ruim 20.000 woningen willen we realiseren in de verstedelijkingsas Regio. Vanaf Alkmaar en Dijk en Waard zet deze verstedelijkingsas zich door naar het noorden richting Schagen en Petten, in de regio Kop van Noord-Holland. Er is ook ruimte voor meer bedrijvigheid in deze verstedelijkingsas. Op de lange termijn ligt de ambitie hoger. Het grootste deel van deze woningbouw vindt binnenstedelijk plaats en geclusterd rond de bestaande OV-knooppunten in de verstedelijkingsas. We zetten een ander deel in om de kernen te versterken, om de leefbaarheid te behouden én als invulling van de woningbehoefte.

Het gebied voorziet daarmee in een ruim woningaanbod dat gedifferentieerd en betaalbaar is, in onderscheidende en hoogwaardige leefomgevingen die de identiteit van haar kernen en landschappen weerspiegelen. Deze impuls vormt een vliegwiel voor de versterking van de hele regio, als het gaat om bereikbaarheid, economisch perspectief en de kwaliteit van de leefomgeving. Voor een passende werkgelegenheidsimpuls is het belangrijk dat Rijk en regio verkennen hoe aan meer hoogwaardige werkgelegenheid in de regio kan worden gestimuleerd.

Met de aanwijzing van gemeente Alkmaar als nationale grootschalige woningbouwlocatie erkent ook het Rijk de kansen voor de grootschalige en samenhangende ontwikkeling van complete gebieden waar wonen, werken, mobiliteit en voorzieningen samenkomen, als functionele uitbreidingsruimte voor de MRA. Daarmee versterken we de agglomeratiekracht van de regio.

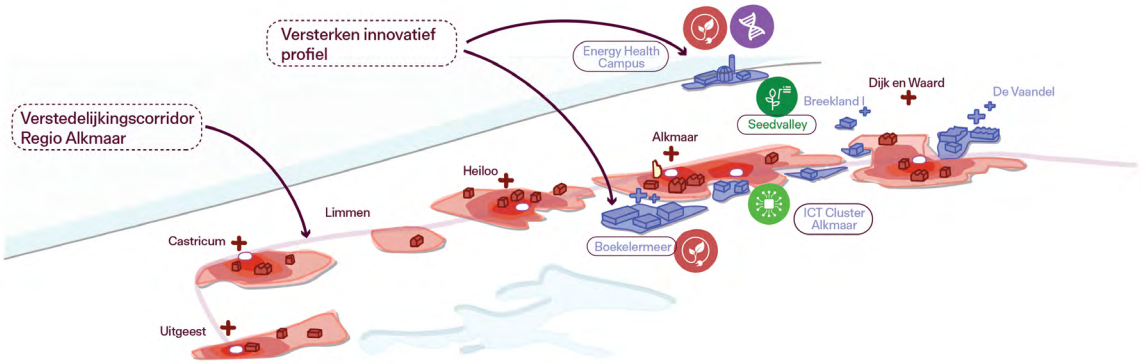
Economie en onderwijs versterken

De nabijheid van het economisch kerngebied MRA biedt kansen voor een gebalanceerde ontwikkeling van wonen, werken en voorzieningen, waarbij vooral de groei in werkgelegenheid verder moet worden

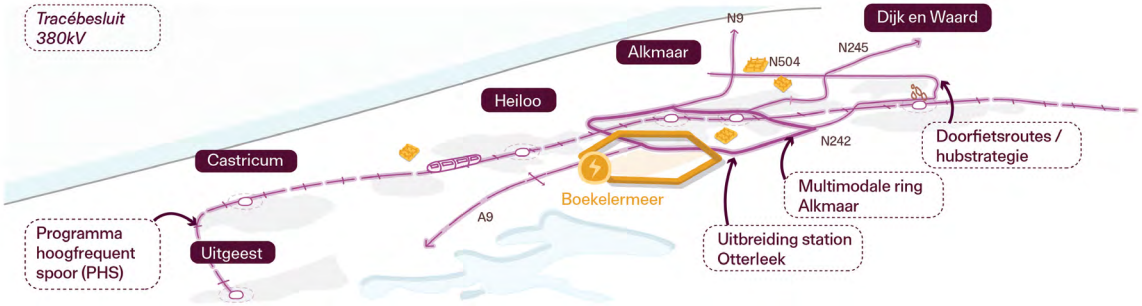

gefaciliteerd. Dit doen we in combinatie met het versterken van het onderwijs en gespecialiseerde kennisinstituten om talent aan de regio te binden en te behouden. Aan de basis van de regionale economie staan unieke, toonaangevende economische clusters zoals het Energie-Innovatie Cluster Boekelermeer en, in de Kop van Noord-Holland, de Energy & Health Campus bij Petten. De verstedelijkingsas is tevens onderdeel van het agrifoodcluster met onder andere Seed Valley (met de locatie Warmenhuizen in de Kop van Noord-Holland) en Greenport NHN, waarin glastuinbouw, landbouw, technologie, machinebouw, kennisinstellingen en voedselketens samenkomen.

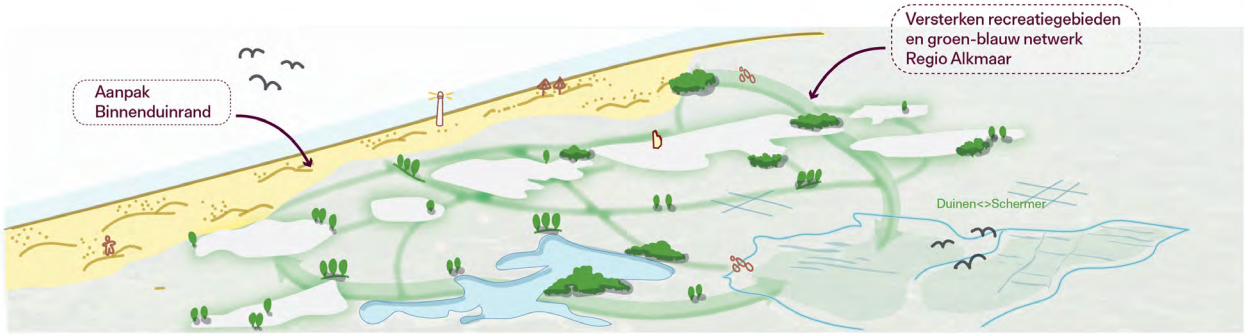
Regio Alkmaar vervult een cruciale rol in de agrarische productie en als stedelijk knooppunt dat de sector ondersteunt door kennis, diensten, arbeid, logistiek en innovatie. Daarnaast ontwikkelt de regio zich tot een groeiende hub voor digitale economie, mede dankzij de nabijheid van de MRA, de aanwezigheid van technisch en beroepsgericht onderwijs en de toenemende digitalisering van sectoren als agrifood en industrie. Dit versterkt het vestigingsklimaat en stimuleert proces en productinnovatie en arbeidsproductiviteit. De rol van 'glocals' (bedrijven en organisaties die lokaal verankerd zijn maar tegelijk opereren in nationale of internationale netwerken) in Regio Alkmaar is relatief groot en kenmerkend voor het economisch profiel. Ze vormen een belangrijk deel van de economische kracht van de regio.

Verstedelijking en gezonde leefomgeving + Economie

Infrastructuur + Netwerken voor energie en circulaire economie

Water en bodem + Landbouw en natuur

De ontwikkeling van de verstedelijkingsas Regio Alkmaar in verschillende lagen. Disclaimer: er is uitgegaan van het regioadvies.

Dat geldt eveneens voor de vrijetijdseconomie vanwege de zeldzame mix van toeristische trekkers, zoals de Hollandse kust (Egmond, Bergen en Castricum), de historische stad Alkmaar, de duinen en het polderlandschap. De regio beschikt bovendien over een breed en vitaal MKB, dat een belangrijke pijler vormt onder een robuuste en veerkrachtige regionale economie.

Om de ontwikkeling van werkgelegenheid in balans te houden met de woningbouw, maken we ruimte voor de groei van bestaande bedrijven en de vestiging van nieuwe bedrijvigheid. Dit doen we door te intensiveren op bestaande bedrijventerreinen, functies te mengen waar mogelijk en door ruimte te bieden aan meer bedrijventerrein.

Om de innovatiekracht van de regio te benutten is het belangrijk dat we talentvolle mensen en bedrijven behouden en aantrekken. Talentvolle jongeren en professionals binden we aan de regio met een afgestemd aanbod van wonen, werken en leven lang ontwikkelen. Dit betekent versterking van formeel en non-formeel onderwijs in de regio, afgestemd op de economische kracht van de regio en in samenwerking met en in aansluiting op het bedrijfsleven (triple helix). Voor de verstedelijkingsas Regio Alkmaar betekent dat concreet versterking van het HBO en het beroepsonderwijscluster in Alkmaar en Dijk en Waard bij de OV-knooppunten, met een focus op techniek, energie, ICT, zorg en agri.

Multimodale bereikbaarheid

Een goede bereikbaarheid, over zowel de weg als het spoor en met een goede bus- en fietsontsluiting, is een belangrijke randvoorwaarde om de regio op het gebied van o.a. wonen, leefklimaat en economie verder te ontwikkelen. De impuls aan wonen, werken en onderwijs in de regio helpt om meer evenwicht te krijgen in de vervoersstromen van en naar de MRA. Wonen, werken en voorzieningen worden zoveel als mogelijk in elkaars nabijheid gerealiseerd en op goed bereikbare plekken. Daarbij zijn alle modaliteiten nodig om de bereikbaarheid en verkeersveiligheid van de hele regio in de toekomst te kunnen blijven garanderen. Dat neemt niet weg dat mobiliteitsknelpunten in en om de verstedelijkingsas om een oplossing vragen. Rijk en regio werken samen aan één samenhangend mobiliteitspakket. Hierin komen drie programma's samen: de aanpak van de multimodale Ring Alkmaar/N242 met de aansluiting A9 bij Heiloo en de vervanging van de BOL-brug en het spoorviaduct over de N242, het Programma Hoogfrequent Spoor en de hub strategie met doorfietsroutes. Daarnaast verdient de bereikbaarheid van de kust aandacht; zeker op dagen waarop het kust- en duingebied veel bezoekers trekt, schiet deze tekort.

Innovatieclusters Boekelermeer en Energy & Health Campus

Bedrijventerrein de Boekelermeer in Alkmaar en Heiloo ontwikkelt zich als vooraanstaand energieknooppunt en dient als proeftuin voor de Europese energietoekomst (Renewable Energy Valley, Hydrogen Valley), waar meerdere duurzame energiedragers (gas, elektra, warmte, waterstof) samenkomen. Grootschalige windmolens, een zonneweide, een bio-energiecentrale en warmtenet worden gecombineerd met slimme batterijopslag om energieproblemen op te lossen. Ook is er een uitgebreid gasnetwerk dat in de toekomst gebruikt kan worden voor waterstof of groen gas. Een deel van het terrein is in ontwikkeling als 'Energy Innovation Park', een gespecialiseerde broedplaats waar bedrijven, overheden en kennisinstellingen samenwerken aan de energietransitie.

Op de Boekelermeer zijn diverse circulaire bedrijven gevestigd, zoals HVC, GP Groot, Sustenso en DOPS Recycling Technologies. De aanwezigheid van deze bedrijven én de combinatie van eigenschappen van de Boekelermeer zoals een goede bereikbaarheid via de weg en het water, de mogelijkheid om bedrijven met een hoge milieucategorie te huisvesten en de aanwezigheid van het energieknooppunt maken dat de Boekelermeer een bijdrage kan leveren aan de nationale doelstelling om in 2050 een circulaire economie te hebben.

Boekelermeer is een ruim opgezet, groen en hoogwaardig bedrijventerrein dat zich richt op ambitieuze en innovatieve ondernemingen. Het bedrijventerrein heeft een cruciale regionale en bovenregionale positie op het gebied van innovatie, bedrijven in hogere milieucategorieën en groeiende bedrijvigheid met volop werkgelegenheid. De strategische ligging met havenfaciliteiten aan het Noordhollands Kanaal en, na aanleg van de nieuwe afslag bij Heiloo, een directe aansluiting op de A9 zorgen voor een uitstekende bereikbaarheid. De Boekelermeer biedt daarnaast ruimte voor de verplaatsing van bedrijven elders uit Alkmaar en omgeving om grootschalige woningbouw mogelijk te maken, en er ligt een ambitie om door te groeien naar een circulaire economie in 2050. Om in de toekomst voldoende bedrijfsruimte te hebben, verkennen gemeenten en provincie de mogelijkheden voor uitbreiding en het economisch en ruimtelijk beter benutten van het bedrijventerrein.

De Energy & Health Campus in Petten (Kop van Noord-Holland) positioneert Noord-Holland Noord als een koploper in de energietransitie én medische innovatie. De locatie in Petten is wereldwijd van groot belang voor de productie van medische isotopen. Daarmee draagt de campus direct bij aan de gezondheid van miljoenen mensen wereldwijd. Tegelijkertijd wordt op de campus gewerkt aan innovatieve toepassingen op het snijvlak van energie, technologie en gezondheid, zoals nieuwe productietechnieken, veilige nucleaire toepassingen en geavanceerde laboratoriumprocessen. Met toonaangevende partijen als TNO (voorheen ECN), NRG PALLAS en Curium vormt de Energy & Health Campus een uniek hightech ecosysteem met grote maatschappelijke en economische impact, waar onderzoek, energie en gezondheidszorg samenkomen en direct bijdragen aan oplossingen van internationaal belang. De Energy & Health Campus staat open voor startups en scale-ups die gebruik willen maken van de hoogwaardige faciliteiten op de campus.

De impact reikt verder dan Petten alleen. De campus versterkt het regionale ecosysteem door een nauwe samenwerking met bedrijven, overheden en onderwijsinstellingen in Noord-Holland Noord en de Metropoolregio Amsterdam. Productinnovaties vinden hun weg naar bedrijventerreinen, waar ze bijdragen aan nieuwe energieoplossingen en economische groei. Door EHC beter te verbinden met de verstedelijkingsas Regio Alkmaar, en het Health cluster rondom Amsterdam, Haarlem en Hoofddorp ontstaat een krachtig netwerk waarin kennis, bedrijvigheid en infrastructuur elkaar versterken. Daarnaast levert de campus hoogwaardige werkgelegenheid en trekt zij talent van nationaal en internationaal niveau naar de regio. Daarmee draagt zij bij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat en een toekomstbestendige economie.

Nieuwe kansen door energie-infrastructuur

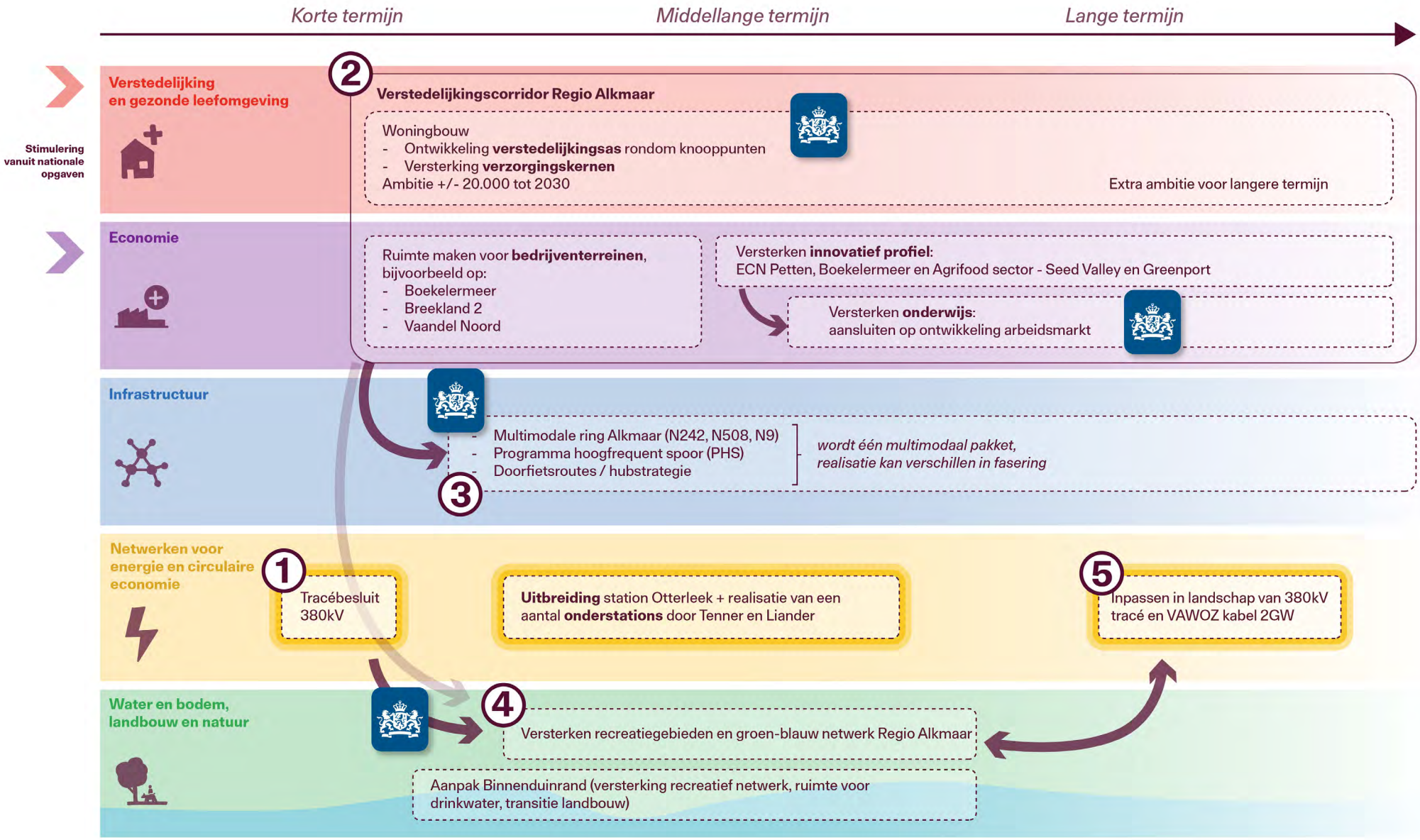
Om de impuls van wonen en economie mogelijk te maken moet de energie-infrastructuur meegroeien. Dit vraagt om ruimtelijke inpassing van nieuwe energie-infrastructuur in de steden en het landschap, zowel boven- als ondergronds. Het gaat onder meer om uitbreiding van het transformatorstation bij Oterleek, realisatie van een 150 kV-station voor Noord-Kennemerland en een groot aantal onderstations.

Dit gebied krijgt mogelijk ook te maken met een nieuwe 380 kV-hoogspanningsleiding. Dat is noodzakelijk om het Noord-Hollands elektriciteitsnetwerk klaar te maken voor de toekomst. Het levert economische kansen voor Noord-Holland Noord op, maar heeft grote en langdurige impact op de leefomgeving van de inwoners en het landschap langs het gehele tracé. Als het Rijk het regioadvies opvolgt, voert de 380 kV-hoogspanningsleiding naar de Wieringermeer door de regio Alkmaar

Landschapsimpuls

De verscheidenheid aan landschappen en het erfgoed zijn in sterke mate bepalend voor de identiteit en herkenbaarheid van Regio Alkmaar. Het landelijk gebied vertegenwoordigt zeer hoge landschappelijke en cultuurhistorische waarde. Dit levert een wezenlijke bijdrage aan de aantrekkelijkheid van de leefomgeving en de brede welvaart in de regio en biedt een diversiteit aan toeristische trekkers. We willen het landschap voorbereiden op de ontwikkelingen vanuit economie, energie en de aanhoudende bevolkingsgroei in deze regio, met behoud van waarden en zorgvuldige inpassing van nieuwe landschappelijke elementen en voorzieningen.

Een impuls voor de landschappelijke kwaliteiten is in de eerste plaats nodig als gevolg van de mogelijke aanleg van de 380 kV-hoogspanningsleiding, die onherroepelijk een negatieve invloed op het landschap heeft. Maar ook de komst van meer inwoners leidt tot een landschapsopgave. De recreatiedruk neemt hierdoor toe. Deze druk concentreert zich nu op de kust- en binnenduinstrook. Dat gebied maakt deel uit van het Natuurnetwerk Nederland en heeft een belangrijke functie voor de drinkwatervoorziening. Het kust- en duingebied zal ook in de toekomst aantrekkelijk blijven voor dag- en verblijfsrecreatie, maar door de oplopende piekdrukte neemt het belang van een evenwichtige spreiding in tijd en ruimte toe. Dit doen we door natuur- en recreatiegebieden en recreatievoorzieningen beter op elkaar aan te laten sluiten met een robuust groen-blauwnetwerk dat meegroeit met de verstedelijking. En door het beter toegankelijk te maken vanuit de verstedelijkte gebieden. Daarnaast willen we de potentie van de minder drukbezochte gebieden en voorzieningen beter benutten voor recreatie, zoals de recreatiegebieden Geestmerambacht, Park van Luna en het Alkmaarder- en Uitgeestermeer, de aantrekkelijke landschappen (bijvoorbeeld de strandvlakten van Noord-Kennemerland, het Oer-IJ, droogmakerij de Schermer en het Rijk der Duizend Eilanden) en pittoreske dorpen. Daarvoor is ook een aantrekkelijk aanbod aan voorzieningen nodig voor dag-, verblijfs- en waterrecreatie.

Korte termijn
Middellange termijn
Lange termijn
Stimulering vanuit nationale opgaven
Verstedelijking en gezonde leefomgeving
2
Verstedelijkingscorridor Regio Alkmaar
Woningbouw
- Ontwikkeling verstedelijkingsas rondom knooppunten
- Versterking verzorgingskernen
Ambitie +/- 20.000 tot 2030
Extra ambitie voor langere termijn
Economie
Ruimte maken voor bedrijventerreinen, bijvoorbeeld op:
- Boekelermeer
- Breekland 2
- Vaandel Noord
Versterken innovatief profiel:
ECN Petten, Boekelermeer en Agrifood sector - Seed Valley en Greenport
Versterken onderwijs:
aansluiten op ontwikkeling arbeidsmarkt
Infrastructuur
- Multimodale ring Alkmaar (N242, N508, N9)
- Programma hoogfrequent spoor (PHS)
- Doorfietsroutes / hubstrategie
wordt één multimodaal pakket, realisatie kan verschillen in fasering
3
Netwerken voor energie en circulaire economie
1
Tracébesluit 380kV
Uitbreiding station Otterleek + realisatie van een aantal onderstations door Tenner en Liander
5
Inpassen in landschap van 380kV tracé en VAWOZ kabel 2GW
Water en bodem, landbouw en natuur
4
Versterken recreatiegebieden en groen-blauw netwerk Regio Alkmaar
Aanpak Binnenduinrand (versterking recreatief netwerk, ruimte voor drinkwater, transitie landbouw)

4.5 Verstedelijkingsas Westfriesland

Westfriesland is een onlosmakelijk onderdeel van het daily urban system van de MRA en het Stedelijk Netwerk Nederland en fungeert het als essentiële schakel in het spreiden van de stedelijke groei. De ambitie is om in de Westfriese verstedelijkingsas ruim 15.000 woningen te realiseren, inclusief ruimte voor meer bedrijvigheid Op de lange termijn ligt deze ambitie hoger. Vanuit de Woondeal Noord-Holland Noord heeft Westfriesland een forse woningbouwopgave gekregen. We zien deze opgave als een impuls om de regio op alle fronten te versterken. Door de agglomeratiekracht te vergroten draagt Westfriesland in de toekomst nog meer bij aan het Stedelijk Netwerk Nederland. De regio werkt daarbij vanuit zijn eigen kwaliteiten. In het bijzonder de nationale opgave van 'Voedselzekerheid en een duurzame voedsel- en agroproductie' is daarmee gediend. Met de agrifood-sector en Seed Valley beschikt Westfriesland immers over innovatieve economische complexen in deze sector.

Versterken van de ruimtelijke structuur

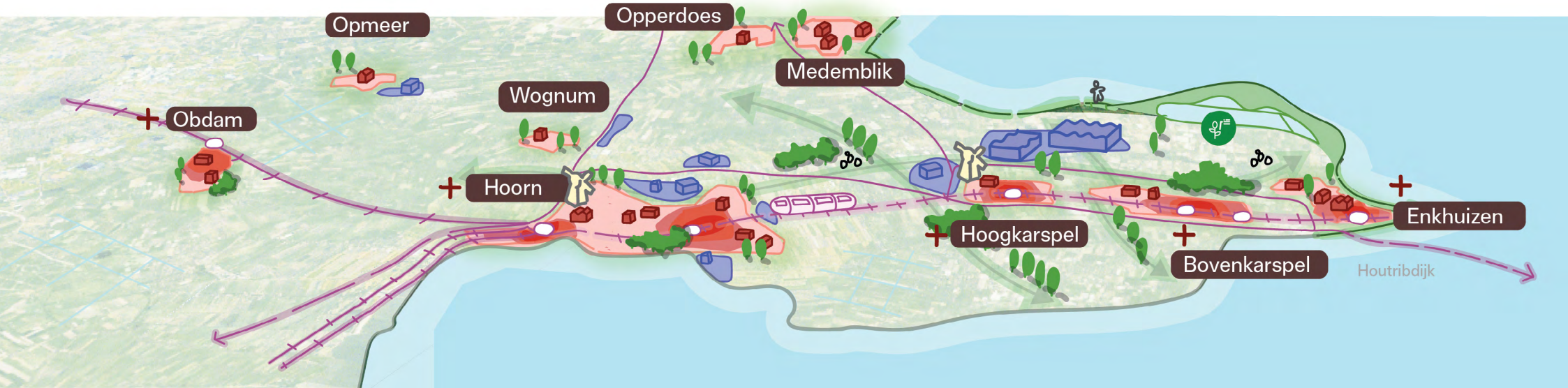
Voorwaardelijk voor het vergroten van de agglomeratiekracht zijn goede verbindingen in een heldere ruimtelijke structuur. Dan komen alle stedelijke, economische en landschappelijke functies het best tot hun recht. Aan de basis staat het model van de bandstad: de verstedelijkingsas van Enkhuizen via Bovenkarspel en Hoogkarspel naar Hoorn (en van daaraf verder naar Dijk en Waard). Deze bandstad willen we verder intensiveren. Woningbouw en ander stedelijk programma concentreren we aan de ov-knooppunten in deze as, waarbij elk knooppunt bijdraagt aan een divers aanbod aan economische activiteiten en voorzieningen.

De kwaliteit van het leefmilieu in deze steden is mede afhankelijk van het omliggende landschap en de toegankelijkheid daarvan. Dwars op de verstedelijkingsas, tussen de stedelijke gebieden in, willen we de landschappelijke verbindingen versterken.

Recreatieve routes over deze verbindingen leiden via een fijnmazig netwerk naar recreatie- en natuurgebieden in het hoofdzakelijk agrarische landschap. Verspreid in dit landschap liggen woonkernen, waarvan we er een aantal ontwikkelen als vitale voorzieningenkern. De regio voorziet daarmee in een ruim, meer gedifferentieerd en betaalbaar woningaanbod in onderscheidende en hoogwaardige leefomgevingen vanuit de identiteit van haar kernen en landschappen.

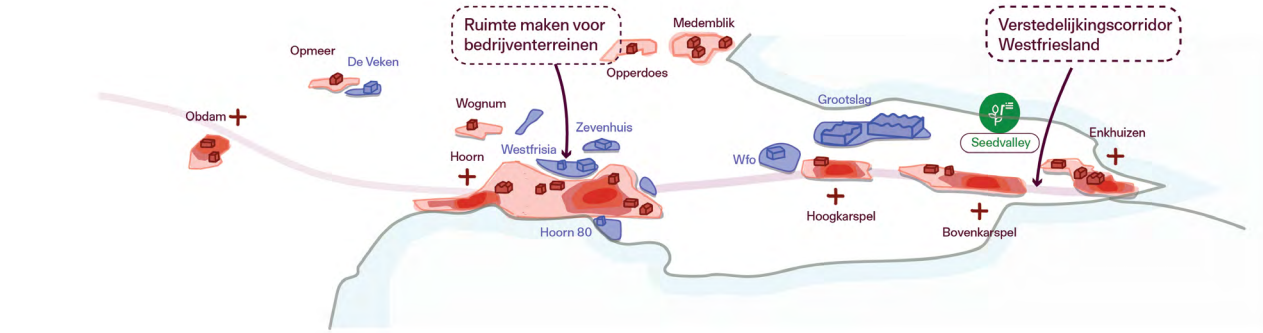
Economie in de pas

Aan de basis van de regionale economie staan unieke, toonaangevende economische clusters zoals Seed Valley, Greenport NHN en de MKB-maakindustrie. Ook de kenniseconomie rondom de knooppunten vervult een belangrijke rol. Met een afgestemd aanbod van wonen, werken en onderwijs willen we talent aan de regio binden.

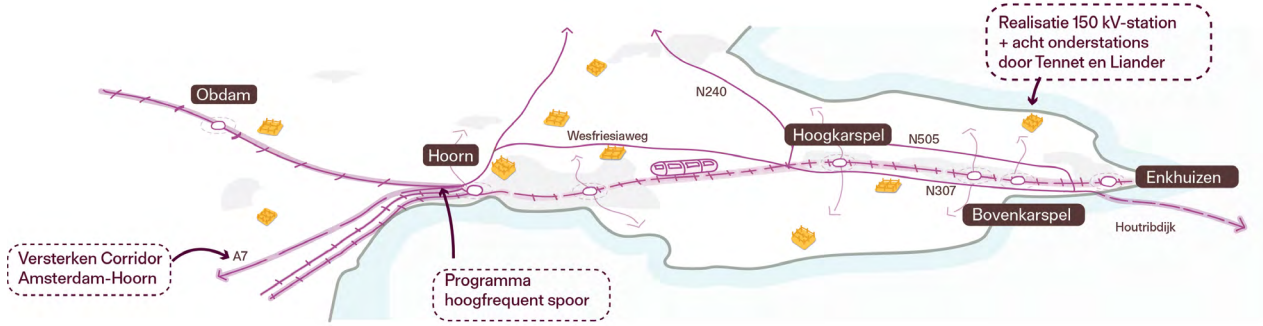

De regio vervult een cruciale rol in de agrarische productie met Seed Valley en Greenport NHN. Vanwege het nationale belang heeft het land- en tuinbouwcluster in Noord-Holland Noord de status van ‘greenport’ gekregen. Greenport NHN werkt aan het toekomstbestendig maken van de regionale agribusiness door te investeren in innovatie, kennisdeling en het verbinden van praktijk en onderwijs. Om het economische ecosysteem verder te versterken, stimuleren we samenwerking in Seed Valley.

Het MKB in de maakindustrie en de agri- en foodbusiness zijn twee sectoren die elkaar versterken. Uitbreiding van het areaal bedrijventerrein is nodig om groei van economische activiteiten te faciliteren en daarmee voldoende ruimte voor bedrijvigheid te bieden. Dit doen we door te intensiveren op bestaande bedrijventerreinen, functies te mengen en door ruimte te bieden op nieuwe bedrijventerreinen. Noord-Holland Noord biedt voldoende mogelijkheden voor uitbreiding van bedrijventerreinen. Keuzes hierover vragen coördinatie op het niveau van de regio of de drie basisregio’s. Gemeenten nemen vervolgens de concrete ruimtelijke besluiten.
Voor een gebalanceerde ontwikkeling van de regio Westfriesland, maken we ook in onze gebiedsontwikkelingen ruimte voor nieuwe economische functies. Dit doen we in combinatie met het versterken van het onderwijs en gespecialiseerde seed-technologische kennisinstituten om talent aan de regio te binden en te behouden. Afgestemd op deze economische kracht en de arbeidsmarkt in

Verstedelijking en gezonde leefomgeving + Economie

Infrastructuur + Netwerken voor energie en circulaire economie

Water en bodem + Landbouw en natuur

De ontwikkeling van de verstedelijkingsas Westfriesland in verschillende lagen. Disclaimer: er is uitgegaan van het regioadvies,

Westfriesland wordt het onderwijsaanbod versterkt. Hiervoor is samenwerking tussen Rijk en regio wenselijk.

Infrastructuur voor mobiliteit en energie

Om deze impuls van wonen en economie mogelijk te maken, moet de infrastructuur voor mobiliteit en energie meegroeien. Westfriesland gaat regionaal voorzien in de toekomstige eigen energievoorziening, het opwaarderen van energienetwerken en het zoeken naar gebiedsgerichte oplossingen. Indien het regioadvies door het Rijk wordt gevolgd betekend een versterking van het stroomnet concreet de komst van een 380 kV-verbinding door Koggenland en langs Opmeer, een 150 kV-transformatorstation nabij Hoorn en een aantal onderstations. De 380 kV-verbinding is noodzakelijk om het Noord-Hollands elektriciteitsnetwerk klaar te maken voor de toekomst. Het levert economische kansen voor Noord-Holland Noord op, maar heeft ook een grote en langdurige impact op de leefomgeving van de inwoners en het landschap langs Opmeer en dwars door Koggenland.

Een goede bereikbaarheid, zowel over de weg, maar ook over spoor en met een goede OV- en fietsontsluiting, is een belangrijke randvoorwaarde om de regio verder te ontwikkelen, leefbaar te houden en leidt samen met de netverstrerking tot een extra meerwaarde. Middelen voor infrastructuur worden zo doelmatiger ingezet en daardoor kunnen verschillende beleidsdoelen tegelijkertijd worden gerealiseerd. Groei van werkgelegenheid en onderwijsaanbod helpen om meer inwoners in de eigen regio te kunnen bedienen en meer evenwicht te krijgen in de vervoersstromen van en naar de MRA. Wonen, werken en voorzieningen worden zoveel als mogelijk in elkaars nabijheid gerealiseerd en op goed bereikbare plekken.

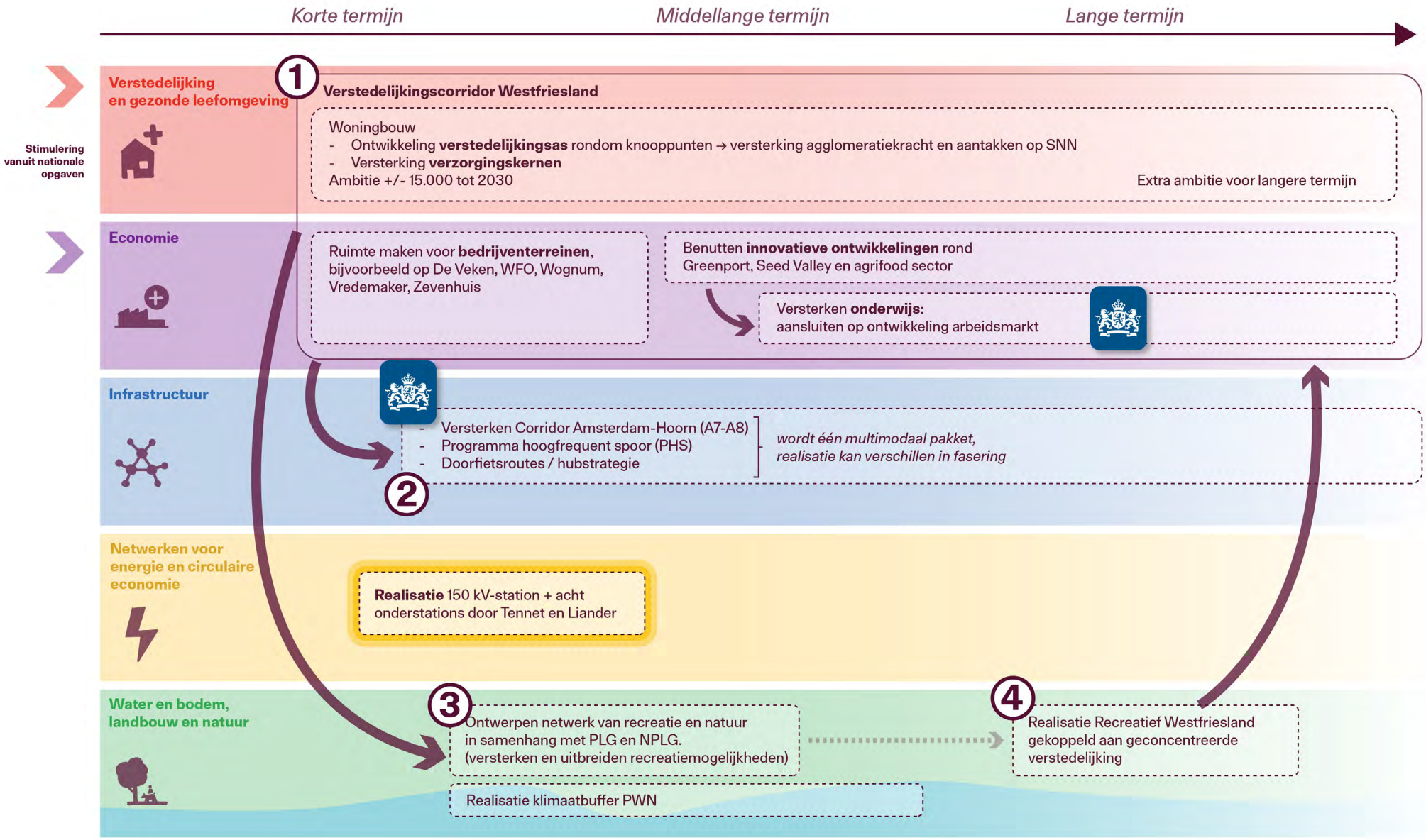
Voor de bereikbaarheid werken Rijk en regio samen aan passende mobiliteitsmaatregelen. Rijk en regio werken aan het versterken van de corridor Amsterdam-Hoorn (A7/A8). De A7 is behalve als noord-zuidverbinding ook belangrijk als aansluitpunt voor de oost-westverbindingen in de regio. Daarnaast verdient de frequentie op het spoor aandacht. Treinen moeten vaker rijden naarmate de verstedelijking groeit en het gebruik van het spoor toeneemt. Hiermee wordt het mogelijk om de reistijd per openbaar vervoer te verbeteren. Om dat gebruik te versterken werkt de regio ook aan verbindingsroutes en doorfietsroutes naar de stations en de ontwikkeling van hubs. De verschuiving naar openbaar vervoer, de fiets en lopen vraagt naast fysieke mobiliteitsmaatregelen ook om gedragssturing.

Recreatief en klimaatadaptief landschap

Het landschap met het fijnmazige netwerk van kernen, vaarwegen en linten vormt de ruimtelijke identiteit van de regio. De landbouw, met name de vollegrondsteelt, veeteelt en de fruitteelt, is beeldbepalend.

Dit landschap kan verder versterkt worden als integraal onderdeel van een gezonde leefomgeving voor mens en natuur en van een omgeving die is voorbereid op de gevolgen van de klimaatverandering. Het watersysteem vraagt aandacht: de zoetwaterbeschikbaarheid voor de landbouw en drinkwater kan in de toekomst bij lange droge zomers een probleem worden. De klimaatbuffer die PWN wil aanleggen in het IJsselmeer bij Andijk heeft een belangrijke rol in een toekomstbestendige drinkwatervoorziening voor een groot deel van Noord-Holland en kan een landschappelijke en ecologische verrijking opleveren.

Waardevolle landbouwgrond blijft zoveel mogelijk in agrarisch gebruik bij de landbouw. De focus in de ontwikkeling ligt op recreatieve routes en ecologische verbindingen in een groen-blauw netwerk, veelal langs herkenbare structuren zoals dijken, vaarten en groene linten. Dit netwerk legt ook de dwarsverbindingen tussen de open landschappen ten zuiden en ten noorden van de verstedelijkingsas. Rondom de kernen wordt geïnvesteerd in toegankelijke natuur en recreatie dichtbij huis – niet alleen rond de nieuwe gebiedsontwikkelingen; ook vanuit bestaande wijken vraagt de recreatieve waarde aandacht. Aanvullend worden op strategische plekken grotere recreatiegebieden ontwikkeld om de regionale recreatiedruk op te vangen.

Korte termijn
Middellange termijn
Lange termijn
Stimulering vanuit nationale opgaven
Verstedelijking en gezonde leefomgeving
1
Verstedelijkingscorridor Westfriesland
Woningbouw
- Ontwikkeling verstedelijkingsas rondom knooppunten → versterking agglomeratiekracht en aantakken op SNN
- Versterking verzorgingskernen
Ambitie +/- 15.000 tot 2030
Extra ambitie voor langere termijn
Economie
Ruimte maken voor bedrijventerreinen, bijvoorbeeld op De Veken, WFO, Wognum, Vredemaker, Zevenhuis
Benutten innovatieve ontwikkelingen rond Greenport, Seed Valley en agrifood sector
Versterken onderwijs: aansluiten op ontwikkeling arbeidsmarkt
Infrastructuur
- Versterken Corridor Amsterdam-Hoorn (A7-A8)
- Programma hoogfrequent spoor (PHS)
- Doorfietsroutes / hubstrategie
wordt één multimodaal pakket, realisatie kan verschillen in fasering
2
Netwerken voor energie en circulaire economie
Realisatie 150 kV-station + acht onderstations door Tennet en Liander
Water en bodem, landbouw en natuur
3
Ontwerpen netwerk van recreatie en natuur in samenhang met PLG en NPLG. (versterken en uitbreiden recreatiemogelijkheden)
4
Realisatie Recreatief Westfriesland gekoppeld aan geconcentreerde verstedelijking
Realisatie klimaatbuffer PWN

4.6 Aanpak landelijk gebied

Een stabiele en betaalbare voedselvoorziening stijgt met stip op de bestuurlijke agenda. 'Voedselzekerheid en een duurzame voedsel- en agroproductie' is een van de nationale opgaven die de Ontwerp-Nota Ruimte noemt. Het kabinet heeft een Strategische Agenda Voedselzekerheid in voorbereiding die zich zal richten op het versterken van de veerkracht van het voedselsysteem, het verminderen van strategische afhankelijkheden en het vergroten van crisisparaatheid. Ook de Europese Commissie beschouwt landbouw en voedsel als strategische sectoren en wil dat het concurrentievermogen en de duurzaamheid van agri & food op lange termijn wordt gewaarborgd, met aandacht voor innovatie en de bescherming van natuurlijke hulpbronnen.[32]

Met zijn traditie van agrarische vernieuwing, is Noord-Holland Noord bij uitstek een regio die hier invulling aan kan geven. Het is van belang om hierop te acteren door de innovatiekracht van het agri- en foodcomplex te benutten en te versterken, en de agrarische ontwikkeling te benaderen in samenhang met de andere opgaven in het landelijk gebied. Een productief en toekomstbestendig landschap vraagt immers ook om ecologische versterking, recreatieve waarde en ruimte voor water; en het landschap is een belangrijke drager van de regionale identiteit.

Natuurherstel kan doorwerken in de randvoorwaarden voor bestaande en toekomstige gebruiksfuncties in het landelijk gebied. Het succes ervan is mede afhankelijk van de aanpak van drukfactoren zoals stikstofdepositie, verdroging, versnippering, slechte waterkwaliteit, verontreiniging, invasieve soorten en recreatiedruk. Rondom kwetsbare of overbelaste natuurgebieden kan dit vragen om een gebiedsgerichte aanpak waarin natuurherstel, landbouwperspectief, water, bodem en ruimtelijke keuzes in samenhang worden afgewogen.

Het landelijk gebied vraagt kortom om een integrale aanpak. De provincie Noord-Holland is de trekker voor deze integrale ontwikkeling.

De Waddenbaai en Waddenkust hebben een bijzondere plaats in het landschap van Noord-Holland Noord. Als kustzone vormt het Waddengebied een van de troeven in de regio en als wereldwijd uniek, relatief ondiep getijdensysteem met grote natuurwaarden is het aangewezen als Unesco Werelderfgoed.

Agrarische innovatie

De landbouw krijgt te maken met sterk veranderende condities. Een toekomstbestendige sector anticipeert op de gevolgen van klimaatverandering en draagt bij aan een goede kwaliteit van bodem, water en natuur. Agrariërs kennen hun land als geen ander en zijn, vanuit de traditie van familiebedrijven, gewend om in generaties te denken. Innoverende agrarische ondernemers in deze regio zijn goed in staat zich aan te passen aan veranderende omstandigheden.

Het land- en tuinbouwcluster in Noord-Holland Noord heeft, vanwege zijn nationale betekenis, de status van 'greenport'. Dit cluster vormt een belangrijk onderdeel van het regionale economische ecosysteem en levert een substantiële bijdrage aan nationale opgaven, zoals voedselvoorziening, innovatie en verduurzaming.

Het agri & foodcomplex in de regio is sterk georganiseerd. Dat bevordert het innovatief vermogen. Greenport NHN speelt een verbindende en aanjagende rol door innovatie te stimuleren, kennisuitwisseling te organiseren en de samenwerking tussen bedrijfsleven, onderwijs en overheid te versterken. Daarmee draagt Greenport NHN bij aan een toekomstbestendige en hoogwaardige agribusiness in Noord-Holland Noord. Een voorbeeld van een regionaal praktijknetwerk is het Fieldlab Bol, dat werkt aan een toekomstbestendige bloembollenteelt. Een ander platform is Vertify, een onderzoek- en kennisnetwerk waarvoor op verzoek van innoverende agrarische ondernemers voor bloemen- en bloembollenteelt en vollegrondgroente nieuwe toepasbare kennis wordt ontwikkeld.

‘Groene’ biotechnologie ligt aan de basis van onze kennisintensieve productielandbouw. Met precisietechnologie, veredeling en duurzamere teeltmethoden wordt onze voedselvoorziening zowel duurzamer als zekerder. Binnen de groene biotechnologie behoren Nederlandse bedrijven actief in de groenteveredeling tot de absolute top. Van de twaalf grootste zaadbedrijven ter wereld komen er twee uit Seed Valley in Noord-Holland Noord: Bejo Zaden en Enza Zaden. Technologische innovaties in deze sector zijn cruciaal.

Niet alleen groene biotechnologie wordt belangrijk, maar ook agrotechnologie, waarbij AI en robotica worden ingezet voor een toekomstbestendig voedselsysteem. Hiermee worden productieprocessen in de land- en tuinbouw efficiënter, duurzamer en minder arbeidsintensief. In Noord-Holland Noord worden deze hoogwaardige technieken al in hoge mate toegepast, bijvoorbeeld met zelfrijdende robots die scannen welk plantje ziek is, en aan een laserstraal of een microdosis gewasbestrijding genoeg hebben om de ziekte te bestrijden.

In de regionale glastuinbouwgebieden Het Grootslag (Westfriesland), Alton (Dijk en Waard) en Agriport (Wieringermeer) hebben ondernemers ruimte voor groei nodig om te kunnen investeren in verduurzaming, automatisering en robotisering. Die ruimte is er niet altijd. Of de regio bereid is om meer ruimte te maken voor de regionale behoefte is onderwerp van gesprek.

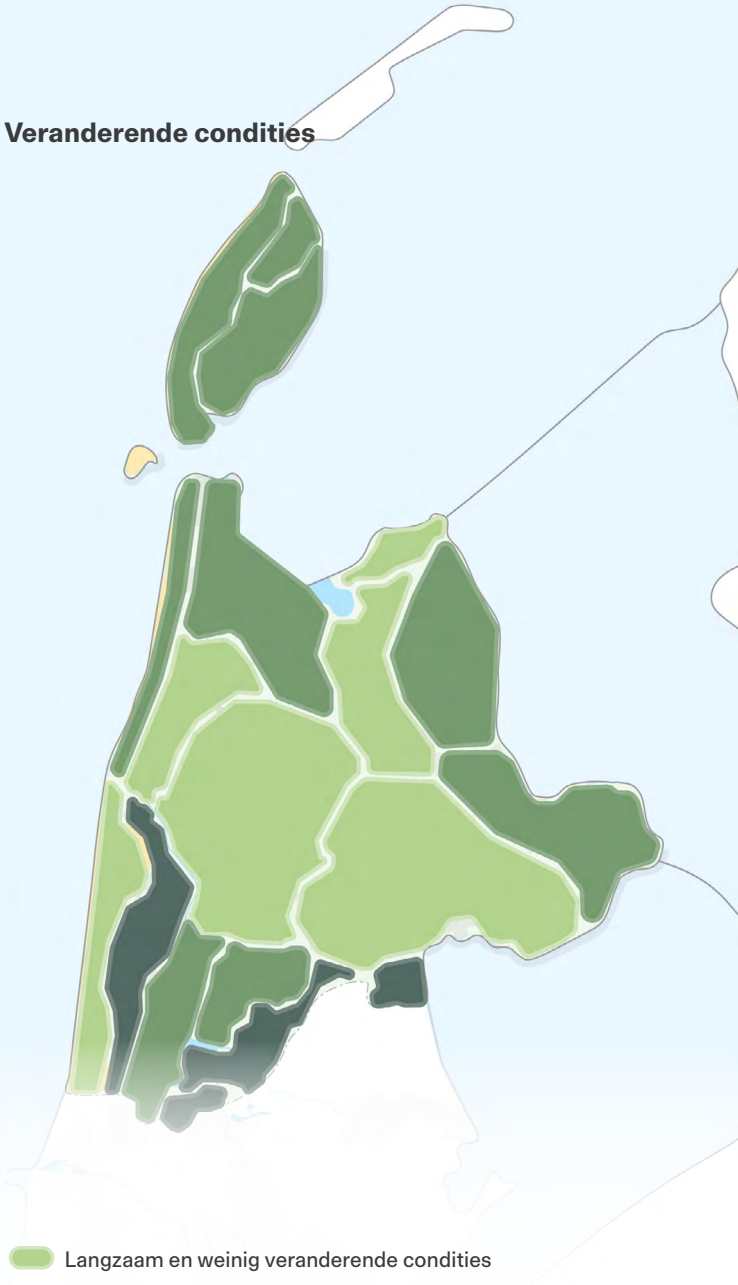
Technologische ontwikkelingen, waaronder in de agritech, gaan vaak sneller dan de wet- en regelgeving die daarvoor ruimte moet bieden. Om het Nederlandse concurrentievermogen – waaronder dat van agrarische ondernemers – te versterken en tegelijkertijd voortgang te boeken op de grote maatschappelijke transities, is in wet- en regelgeving meer ruimte nodig om innovatie te stimuleren in plaats van af te remmen.

De regio wil graag onderzoeken of er ruimte mogelijk is voor meer innovatie en experiment. Daarbij kan gedacht worden aan ruimte voor experimenteerlocaties, zoals op het gebied van water en bodem voor open teelten. Zo kunnen agrarisch ondernemers sneller bijdragen aan maatschappelijke doelen – verdere reductie van de milieubelasting door gewasbeschermingsmiddelen en een betere waterkwaliteit – en werken zij toe naar een duurzaam voedselsysteem.

Gebiedsgerichte aanpak

Het blijft van groot belang dat een voldoende groot areaal landbouwgrond beschikbaar blijft om een stabiele en betaalbare voedselvoorziening te kunnen realiseren. Dat neemt niet weg dat er in het landelijk gebied ook veel andere opgaven liggen, met name op het gebied van natuur, recreatie, bodem, water en landschappelijk erfgoed.

Veranderende condities

Langzaam en weinig veranderende condities

Veranderende condities waar anticipatie nodig is

Snel veranderende condities waar aanpassing noodzakelijk is

Zie Concept Provinciale Omgevingsvisie Noord-Holland

Voor een integrale aanpak van het landelijk gebied werkt de provincie aan het Programma Landelijk Gebied (PLG). Daarbij ligt de nadruk op wettelijke opgaven en haalbare maatregelen op korte termijn op het gebied van:

- natuur en stikstof (verbeteren van Natura 2000 natuurkwaliteit, stikstofdruk verminderen, herstelmaatregelen in natuurgebieden),
- waterkwaliteit (het halen van doelen uit de Kaderrichtlijn Water, het verminderen van nutriënten en vervuiling uit landbouw en het herstel van watersystemen),
- bodem en klimaat (omgaan met bodemdaling in veenweidegebieden, klimaatadaptatie en waterbeheer),
- landbouwperspectief (verduurzaming van landbouw en vrijwillige transitie via innovatie, extensivering, verplaatsing),
- een beleefbaar landelijk gebied (recreatieruimte en erfgoed).

Het PLG kan daarnaast helpen om het Natuurnetwerk Nederland (NNN) sneller of slimmer te realiseren, bijvoorbeeld door natuurontwikkeling te koppelen aan watermaatregelen of landbouwtransitie. Het PLG richt zich in Noord-Holland Noord in het bijzonder op gebieden waar landbouw, water en natuur elkaar raken en waar relatief snel stappen gezet kunnen worden. In de binnenduinrand ligt daarbij een duidelijke prioriteit, met de Weidse Polders bij Bergen als belangrijk voorbeeld. Hier werken provincie, gemeente, hoogheemraadschap en terreinbeheerders samen aan een gebiedsvisie, onder meer gericht op natuurherstel, verbetering van waterkwaliteit, perspectief voor de landbouw en versterking van het landschap en recreatiemogelijkheden. Dit gebied kan uitgroeien tot een voorbeeld van hoe landbouw en natuur elkaar kunnen versterken in een open polderlandschap.

Ook in andere delen van de regio, zoals de Eilandspolder, werken betrokken partijen aan het beschermen van weidevogels (bijvoorbeeld via het Aanvalsplan Grutto) en andere kwetsbare soorten en aan het verbeteren van de kwaliteit van natuur- en landbouwgebieden. Daarbij ligt de nadruk op het versterken van de groenblauwe dooradering van het landschap: meer samenhang tussen sloten, oevers, natuurgebieden en agrarische percelen. Deze verbindingen vergroten de biodiversiteit en dragen tegelijk bij aan waterkwaliteit, klimaatadaptatie en een aantrekkelijk landschap. Ook de overgangen tussen duinen en het achterliggende polderlandschap bieden kansen om natuurgebieden beter te verbinden met het agrarisch gebied en zo het Natuurnetwerk Nederland verder te versterken.

Elders in de regio, buiten de zogenaamde prioritaire gebieden van het PLG, kiezen provincie en de PLG-partners in veel gevallen voor een aanpak die uitgaat van vrijwilligheid en initiatieven uit het gebied. Nieuwe natuur- en landschapsmaatregelen worden waar mogelijk gekoppeld aan andere opgaven, zoals waterbeheer, klimaatadaptatie, recreatie of agrarische bedrijfsontwikkeling. In plaats van grootschalige integrale gebiedsprocessen wordt in veel gevallen gewerkt met een lichtere vorm van samenwerking: gebiedsprocessen ‘light’, waarin overheden, agrarische ondernemers, natuurorganisaties en andere betrokkenen samen zoeken naar kansen die passen bij het gebied. Op die manier ontstaat ruimte voor lokale initiatieven en maatwerk, terwijl tegelijk stap voor stap wordt gewerkt aan een sterker ecologisch fundament onder het agrarische landschap van Noord-Holland Noord.

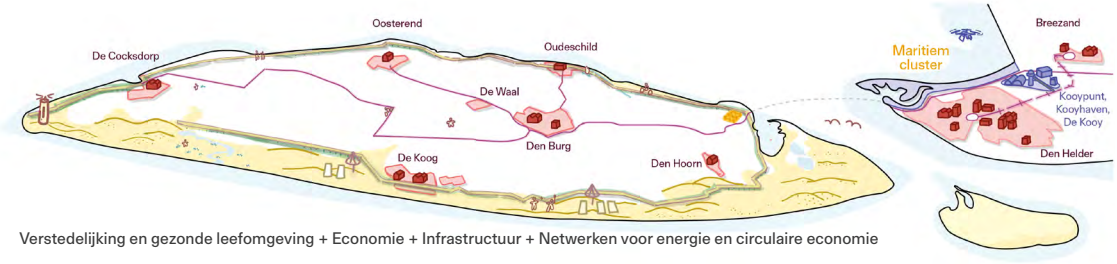
Waddenkust en Waddenbaai

Ook de ontwikkeling van de Noord-Hollandse Waddenkust en Waddenbaai past binnen de bredere regionale koers naar een toekomstbestendig en productief landschap, een gezonde leefomgeving en sterke recreatieve en groenblauwe netwerken. Met het Ontwikkelperspectief geven wij ook richting aan keuzes over recreatie, omgevingskwaliteit, natuur, water en recreatieve verbindingen in dit deel van de regio.

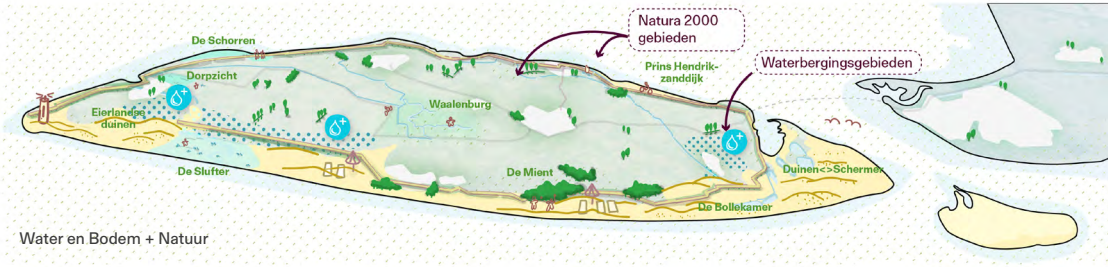
We sluiten onder andere aan op de Agenda voor het Waddengebied 2050. Daarin zijn breed gedragen denkrichtingen en strategieën geformuleerd voor de ecologische, recreatieve en economische ontwikkeling van het gehele Waddengebied. Dat is ook van belang voor de regionale ontwikkeling van

Noord-Holland Noord, omdat hoge regionale ambities voor bijvoorbeeld wonen en werken ook extra inzet vragen op recreatieve en groenblauwe netwerken, natuurontwikkeling en het watersysteem – wezenlijke onderdelen van de kwaliteit van de leefomgeving. Zo verbinden wij de Waddenkust en Waddenbaai sterker met het gezamenlijke verhaal van Noord-Holland Noord.

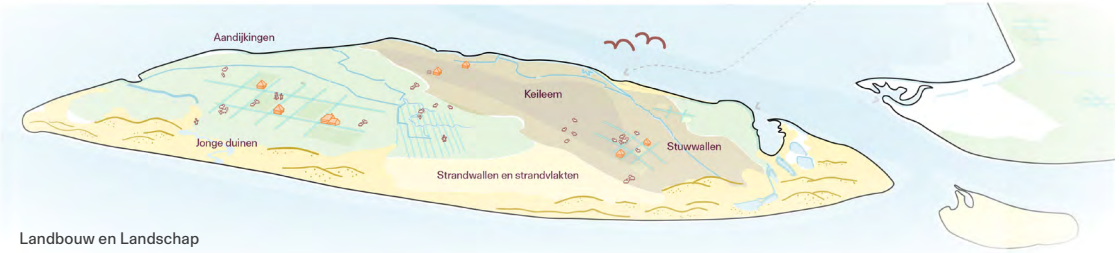
Onder meer via de versterking van ecologische en recreatieve verbindingen langs de Noordboog van Noordzeekust naar Wieringen en het rondje Waddenbaai wordt uitvoering gegeven aan de ambities van Noord-Holland Noord en het Waddengebied.

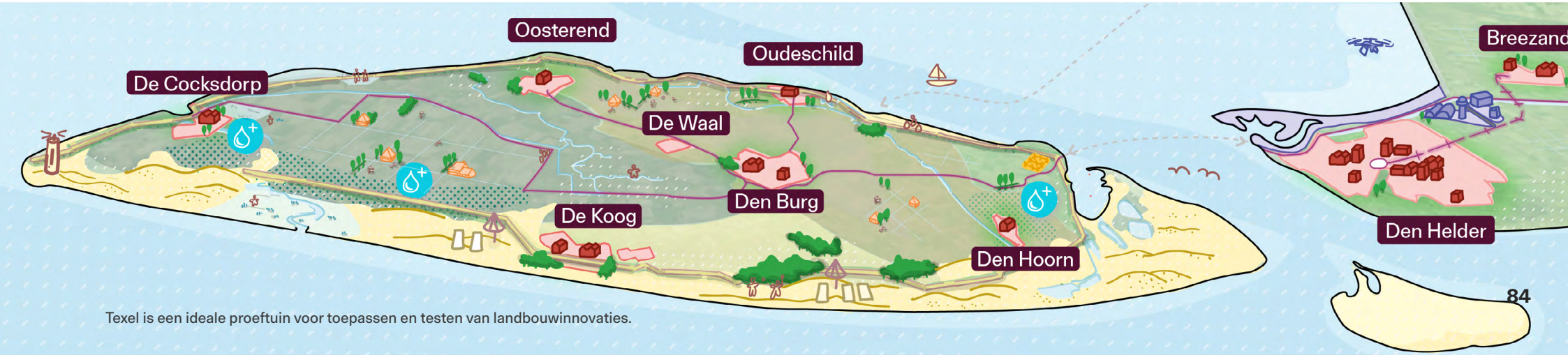
Verstedelijking en gezonde leefomgeving + Economie + Infrastructuur + Netwerken voor energie en circulaire economie

Water en Bodem + Natuur

Landbouw en Landschap

Texel is een ideale proeftuin voor toepassen en testen van landbouwinnovaties.

Hoofdstuk 5

Koers houden en uitvoeren

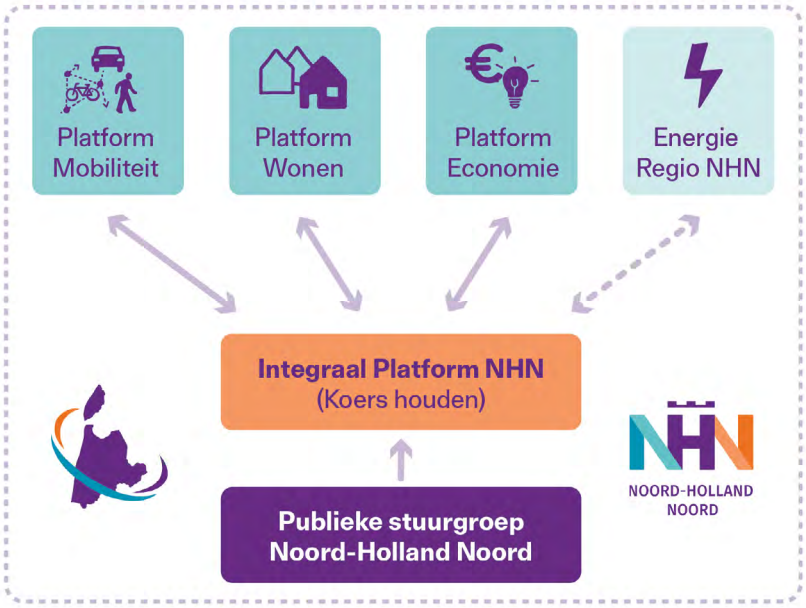
Na het onderschrijven van het Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord beschikt de regio over een gezamenlijke koers voor de ruimtelijke ontwikkeling. Om deze koers de komende jaren vast te vasthouden en gezamenlijk bij te sturen wordt hieronder het advies gegeven om de bestuurlijke samenwerking in NHN te verstevigen met een integraal bestuurlijk platform. De regio NHN werkt op dit moment aan haar regionale samenwerking via het proces van de kwartiermaker. Door een integraal bestuurlijk platform in te richten kunnen de basisregio's samen met de trekkers van de thematische platforms in Noord-Holland Noord de staat van de regio en de ontwikkeling van deze koers bespreken, koers houden en bijsturen waar en wanneer dat nodig is. Tevens wordt geadviseerd om hierbij ook het hoogheemraadschap en het Rijk, t.w. het coördinerende ministerie van BZK/VRO, onderdeel te maken van dit Integrale bestuurlijke platform. Met een integraal bestuurlijk platform als bestuurlijke opdrachtgever kan dit Ontwikkelperspectief NHN concreet worden uitgewerkt in een Uitvoeringsagenda Noord-Holland Noord.

Koers houden

Noord-Holland Noord heeft al enige jaren ervaring in het werken als één gezamenlijke regio. Eind november 2025 hebben de zeventien gemeenten en de provincie een bestuurlijke stap gezet. De regio bestendigt haar samenwerking met een publieke stuurgroep als opdrachtgever. De bestuurlijke samenwerking staat stevig met drie bestuurlijke platforms voor de thema's wonen, mobiliteit en economie. Daarbij kent de regio NHN ook haar eigen energieregio als bestuurlijk platform voor dit thema.

Een integrale koers vasthouden en bijsturen zoals hier beschreven in dit Ontwikkelperspectief NHN vraagt om periodiek bestuurlijk overleg. Daarom wordt geadviseerd om tweemaal per jaar een integraal bestuurlijk platform te organiseren waarbij de trekkers van de thematische platforms samen met wethouders ruimte uit de basisregio's, de gedeputeerde en de hoogheemraad gezamenlijk de 'Staat van de Regio' te bespreken en richting te geven. De thematische platforms zijn onze speerpunten en blijven thematisch verantwoordelijk, maar met een integraal platform kan de regio gezamenlijk sturen op samenhang en integrale aanpak.

In een integraal bestuurlijk overleg gaat het in essentie om de volgende vragen: ligt de regio NHN op koers? Waar staan wij met thema's als woningbouw, mobiliteit, economie en energie?

Figuur: Het advies vanuit dit Ontwikkelperspectief is om de komende jaren integraal koers te houden en bij te sturen met behulp van een Integraal bestuurlijk Platform NHN.

Waar loopt het goed, en waar loopt het vast? En waar moeten wij dan de komende periode extra aandacht aan geven? Dit integrale overleg over de staat van de regio zal bij voorkeur tweemaal in het jaar plaatsvinden. Eenmaal waarin de regio zelf de stand van zaken opmaakt, eenmaal samen met het Rijk om vanuit integraal perspectief deze koers van Rijk en regio levendig te houden en waar mogelijk een impuls te geven aan deze gezamenlijke aanpak en ambitie. Dit advies wordt aangeboden aan de kwartiermaker die verantwoordelijk is voor het proces om met de regio NHN de regionale samenwerking stap voor stap op te bouwen.

Uitvoeren

Om de ambities van dit Ontwikkelperspectief uit te voeren, wordt deze koers voor de komende jaren uitgewerkt in een Uitvoeringsagenda NHN. Deze uitwerking wordt gedaan in samenwerking met de thematische platforms, die met thematische hoofdstukken cruciale bouwstenen leveren voor deze integrale Uitvoeringsagenda NHN.

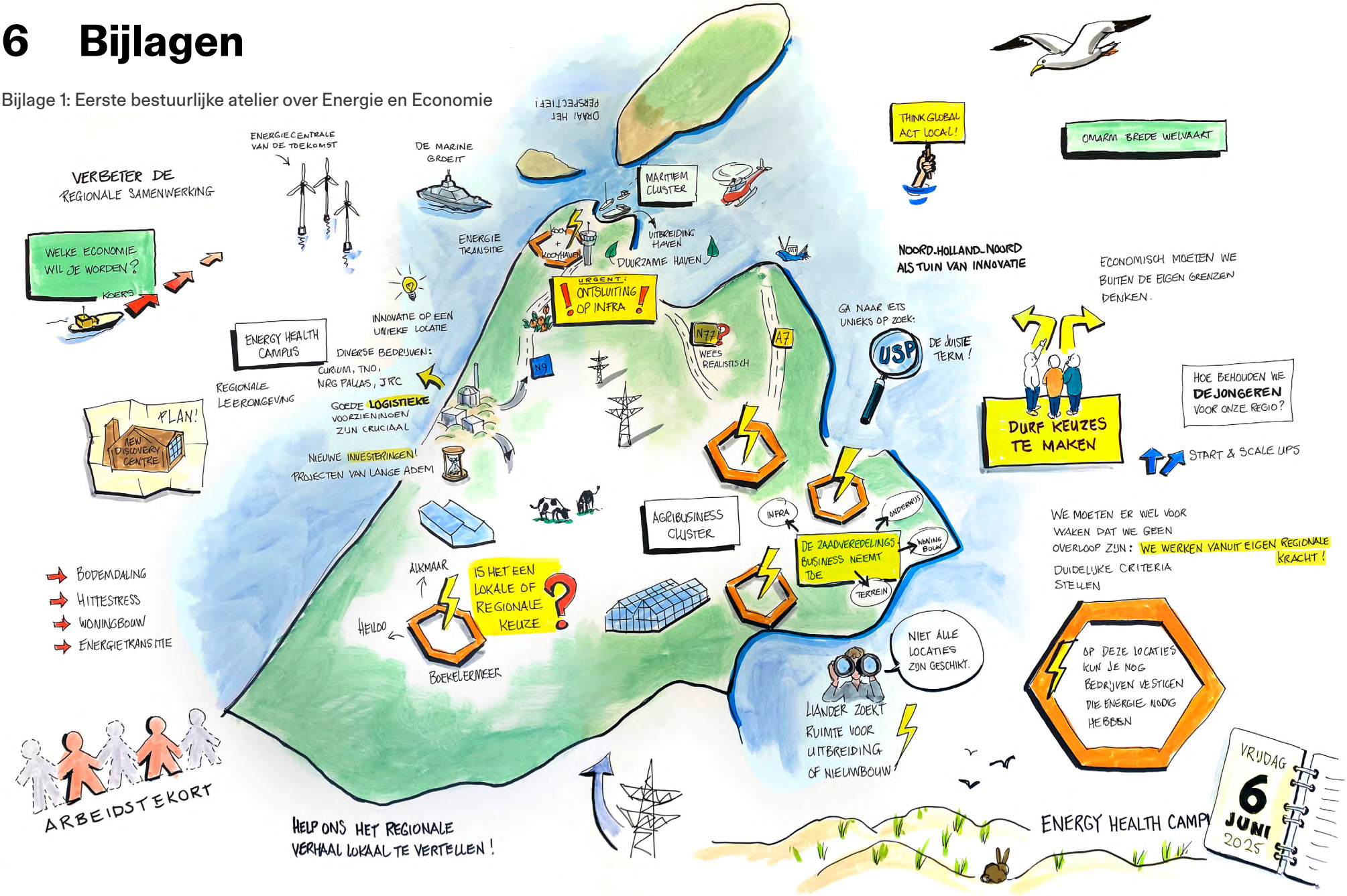
De thema's wonen en mobiliteit hebben de afgelopen jaren al een stevige basis gelegd voor regionaal handelingsperspectief. Voor woningbouw liggen meer dan voldoende plannen klaar die worden uitgewerkt tot project- en investeringsbesluiten. Zodra aan alle voorwaarden is voldaan, kan tempo worden gemaakt in de uitvoering. Vanuit het Platform Mobiliteit kunnen we samen met het Rijk stap voor stap toewerken naar het verbeteren van de bereikbaarheid in Noord-Holland Noord, gebaseerd op reële behoeften en verwachte ontwikkelingen. De Bereikbaarheidsvisie NHN met de bereikbaarheidsagenda, en de kansenkaart uit de 'Analyse regionale weerbaarheid en veerkracht Noord-Holland Noord' leggen daarvoor de basis en met het Ontwikkelperspectief NHN leggen we de stip aan de horizon nog wat verder in de toekomst.

Voor Economie wordt in deze koers een grote ambitie neergelegd, die vraagt om verdieping, uitwerking, en een duidelijke positionering van het economische domein binnen de bredere regionale samenwerking in NHN.[33] Om als regio de ambitie richting meer werkgelegenheid waar te maken, is voor economie een sterkere inhoudelijke agenda nodig waarmee intensief wordt samengewerkt met vele partijen vanuit het (beroeps)onderwijs, de arbeidsmarkt en het bedrijfsleven. Platform Economie is hierin de aanjager en coördinator zoals bijvoorbeeld bij het behouden en ontwikkelen van bedrijventerreinen en werklocaties. Besluitvorming vindt uiteindelijk plaats in gemeenteraden en provinciale staten waar de ruimtelijke bevoegdheden zijn belegd. Het Rijk kan deze richting steunen als zich concrete kansen voordoen, bijvoorbeeld kansen voor het versterken van innovatieclusters of kansen die ontstaan via nationale opgaven. Het Rijk kan bijdragen aan het verzilveren van zulke kansen.

Kortom, het vaststellen van dit Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord is slechts een eerste stap die vraagt om vervolg: enerzijds inrichting van integrale regionale samenwerking met aanhaking van het Rijk, en anderzijds uitwerking van deze koers tot een integrale Uitvoeringsagenda NHN. Daar gaat de regio NHN in 2027 verder mee aan de slag.

6 Bijlagen

Bijlage 1: Eerste bestuurlijke atelier over Energie en Economie

DOZYIMPRESSIONS.NL

ONTWIKKELPERSPECTIEF NOORD-HOLLAND-NOORD
WIE HEBBEN WE NODIG EN WAT HEBBEN WE NODIG?
INZICHTEN EN KENNISOVERDRACHT NODIG
AGRI TECH KAN SNELLER INNOVEREN DAN REGELGEVING TOELAAT.
KAN NHN DEZE SECTOR NIET STIMULEREN ALS EEN STARTUP SECTOR ?
DE OVERHEID MOET ALS PARTNER NAAST DE INNOVATIEVE INITIATIEVEN STAAN.
HOOG KENNISNIVEAU
BELANG VAN DE LANDBOUW IN DE NOORDKOP
GUNSTIG KLIMAAT
BELANGRIJK THEMA: VOEDSELZEKERHEID
HOOG AANDEEL TUINBOUWGEWASSEN
VERWEVENHEID MET KENNISINSTITUTEN EN TOELEVERANCIERS
MEER DAN GEMIDDELD HOGE PRODUCTIEWAARDE PER HECTARE IN NHN
DECISIO
HHNK
WATERSCHAP WAARSCHUWT VOOR DREIGEND WATERTEKORT
EXTREMER WEER:
IN 2050 HEBBEN WE EENS PER 5 JAAR WATERTEKORT. (NU EENS PER 20 JAAR)
DE INVLOED VAN WATERKWALITEIT EN KLIMAATVERANDERING OP DE LANDBOUW
NIKS 20 SCHOON ALS REGENWATER
BUFFER
KUNNEN WE VERDER INPOLDEREN?
DAN AAN DE ZOUTE KANT.
ZEESPIEGEL STIJGING
UITBREIDING DUINEN?
BIOLOGISCH ALS HET KAN, CHEMISCH ALS HET MOET
BOLTHA: WE TELEN STERKERE GEWASSEN DIE MINDER GEWASBESCHERMINGS-MIDDELEN NODIG HEBBEN
GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN MOETEN WORDEN TERUGGEDRONGEN
ALLEEN DE BEDDEN WATER, EN BEMESTING, NIET DE PADEN ⇒ BESPAART VEEL.
ONTTREKKINGSVERBOD: GRASLAND IS SNEL AAN DE BEURT
VAN RUGGENTEELT NAAR BEDDENTEELT
VASTE RIJPADEN
KLAAS SCHENK
ZOETWATERBOER
NU VOOR ONSZELF, MAAR HET PLAN WAS VOOR DE HELE POLDER
AUTONOOM OP WATER
AUTONOOM OP ENERGIE!
EFFICIENTER.
HOGERE DIJKEN!
IS HET MOGELIJK OM HET IJSSELMEER OP DIEPTE TE BRENGEN?
BLUE VAN HET IJSSELMEER AF!
NOORDZEE
BODEMDALING
VOEDINGSTOFFEN
IJSSELMEER
ZOETWATERBEL
LELIES KUN JE IN HET LAB VIRUSVRIJ HOUDEN
WE HEBBEN VISIE EN DAADKRACHT NODIG!
ZOETWATER-BEL
ZOETWATER BUFFER
DE HELFT VAN NEDERLAND GEBRUIKT DIT WATER
WATERTEKORT: ONZE KINDEREN WORDEN 'GETRAKTEERD' OP GIGANTISCH HOGE KOSTEN
LASERWIEDER
€1,5 MLN
OM ONKRUID TE BESTRIJDEN
TE HUUR
GROTERE BEL DRUKT VERZILTING VERDER NAAR BENEDEN
VERZILTING
ZUINIGER GEBRUIK
INNOVATIE IN vollegrondsteelt: met minder water en minder bestrijdings-middelen meer productie
DUURZAMER MODEL VAN HUISVESTING VOOR SEIZOENS-ARBEIDERS
MEER PILOTS!
PATER BROERSE
MET EEN MACHINE VAN EEN NOORSE STARTUP KUNNEN WE 90% MINDER BESTRIJDINGS-MIDDELEN GEBRUIKEN, MAAR DE REGELGEVING BLIJFT ACHTER.
BOER
ZON LICHT
CO2
WATER
GROND
LANDBOUWGROND IS SCHAARS
BALANS TUSSEN ECOLOGIE & ECONOMIE
MEER BEDRIJVEN BEZOEKEN IN DE REGIO. EN NEEM DE AMBTENAREN MEE.
SALTA
ONGELIJKE VERDELING VAN HET WATER IN DE ZOMER EN WINTER
ER ZIJN MOGELIJKHEDEN OM DE VERZILTING TEGEN TE GAAN.
PILOT WATEROPSLAG NODIG
MINDER NUTRIËNTEN
SAMENWERKING
IEDEREEN IN DE KETEN KAN EEN STAPJE DOEN
EXPERIMENT: TEXEL ZIEN ALS 1 ZOETWATERBOERDERIJ. WIE KOMT ONS HELPEN?
TEXEL
LEVEN VAN DE WIND
WIERINGERWERF
VRIJDAG 26 SEPTEMBER 2025
DOZYIMPRESSIONS.NL

ONTWIKKELPERSPECTIEF
NOORD-HOLLAND-NOORD
PROEFTUIN TEXEL
VERZILTING
ENERGIE ONAFHANKELIJK
ONDERZOEK NAAR STIKSTOF
KNOOP-PUNT?
WIERINGERMEER
ENERGIE-KNOOPPUNTEN
DEFENSIE
VOEDSEL
WATER
ENERGIE
DE RUIMTE IS BEPERKT..
WE MOETEN KEUZES MAKEN
VOLDOENDE TALENT: OPLEIDING & ONDERWIJS
ONDERWIJSINSTELLINGEN DIE PASSEN BIJ DE REGIONALE ECONOMIE
MEER DUIDELIJKHEID VOOR DE AGRARISCHE SECTOR!
WIJ ADEMEN OOK MEE MET DE RANDSTAD!
WOON WERK BALANS
WE HEBBEN HET RIJK KEIHARD NODIG, MAAR HET RIJK ONS OOK!
RUIMTE VOOR WEERBAARHEID
UITBREIDING DEFENSIE
LEEFMILIEU VOOR JONG EN OUD!
42000 WONINGEN!
GROEI IMPULS WONEN
AANTREKKELIJK RUIMTELIJK-ECONOMISCH VESTIGINGSKLIMAAT
VERSTEVIGEN VAN DE DUINENRIJ
RUIMTE VOOR (CIRCULAIRE) ECONOMIE
WONINGVOORRAAD DIE GOED AANSLUIT BIJ DE WOONBEHOEFTE
DEN HELDER
DUBBEL SPOOR
ZUUR
ZOET
Honing
NADELEN GLASTUINBOUW: KAN DAT GEBIED ANDERS GEBRUIKT WORDEN?
NATIONAAL BELANG
REGIONALE BEHOEFTE
DEZE REGIO IS TE BESCHEIDEN
ZOETWATERBUFFER
RUIMTE VOOR ENERGIE-HOOFDINFRASTRUCTUUR
OOST-WEST-VERBINDING
DATA CENTER
DATA CENTER
DATA CENTER
DENK NA OVER KLIMAATVERANDERING!
BIZ
ONDERSCHEIDEND
GEBRUIK JE REGIONALE KENNIS ALS ONTWIKKELKRACHT
WE KUNNEN LEREN VAN FOODVALLEY
VITALE NATUUR & RECREATIE-LANDSCHAP
VOEDSELZEKERHEID
KEUZES MAKEN IN BELANGRIJKE AGRARISCHE GEBIEDEN
VEILIGE & ROBUUSTE INFRASTRUCTUUR VOOR PERSONEN EN GOEDEREN
RUIMTE VOOR DIGITALE CONNECTIVITEIT
DEZE REGIO IS WEL EEN BADKUIP, HÈ
VRIJDAG 28 NOVEMBER 2025
Theater COOL Heerhugowaard
DOZYIMPRESSIONS.NL

Congres Krachtig Noord-Holland Noord: “Samenwerken, ruimte maken en aanpoten”

14 november 2025

Op vrijdag 14 november 2025 kwamen bestuurders, politici, ambtenaren en vertegenwoordigers van bedrijven en organisaties bijeen tijdens het congres Krachtig Noord-Holland Noord. Centraal stond de intensieve samenwerking tussen de regio’s Kop van Noord-Holland, Regio Alkmaar, Regio Westfriesland, het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en de provincie Noord-Holland.

Onder het motto ‘samenwerken, ruimte maken en aanpoten’ werden de grote regionale uitdagingen besproken: woningbouw, bereikbaarheid, landbouw, water, natuur, economie, energie en defensie. De uitkomsten van de gesprekken vormen de basis voor het Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord, waarin partijen vastleggen hoe zij de komende jaren samen optrekken.

Keuzes maken
Tijdens de opening schetste Esther Rommel, gedeputeerde van de Provincie Noord-Holland, de urgentie: “Als we alle ambities willen realiseren, komen we 27% aan grondoppervlakte tekort.” Petra Bais, wethouder van Den Helder en voorzitter van de stuurgroep van het Ontwikkelperspectief, benadrukte dat het daarom belangrijk is om keuzes te maken. Dat moet in gezamenlijkheid gebeuren: “Deze opgaven overstijgen gemeentelijke en regionale grenzen. We moeten het samen doen.”

Anja Schouten, burgemeester van Alkmaar en voorzitter van Krachtig Noord-Holland Noord, voegde toe dat democratische borging cruciaal is: “We moeten gemeenteraden en Provinciale Staten goed betrekken bij deze besluiten.”

Cultureel geograaf Lisa Timmerman van Stichting Mooi Noord-Holland wees op de rijke geschiedenis van het gebied. Het uitdagende landschap heeft door de eeuwen heen een cultuur van “lef, inventiviteit en aanpoten” gevormd. Die mentaliteit kan van pas komen bij het aanpakken van de ruimtelijke uitdagingen van nu.

Ugur Pekdemir, coöperatief directeur van de Rabobank Noord-Holland Noord, hield een inspirerend betoog waarin hij de regio’s opriep om de krachten te bundelen. Volgens hem zit de kracht in een combinatie van ‘leiderschap en coalitievorming’ en is het hard nodig om allemaal hetzelfde verhaal te gaan vertellen.

Succesvolle samenwerking
In het afsluitende panel deelden sprekers uit andere regio’s hun ervaringen. Arie Slob, speciaal gezant van de Regio Zwolle, benadrukte dat intrinsieke motivatie de sleutel is: “Je moet echt gemotiveerd zijn om vol voor samenwerking te gaan.” Emiel Reiding, voormalig directeur van de Metropoolregio Amsterdam (MRA), voegde toe: “Gemeenten moeten inzien dat wat goed is voor de regio, ook goed is voor henzelf.”

Lousanne Boeijen, directeur van het programmabureau Noordzeekanaalgebied (NZKG), riep de aanwezigen op om te werken aan een gemeenschappelijk verhaal: “Zorg dat iedereen uit de regio dat verhaal straks kan vertellen, met duidelijke doelen.”

Vervolg
De komende periode gaan de gesprekken verder, met als doel te komen tot een Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord. Dit document zal als leidraad dienen voor de samenwerking in de regio op de grote thema’s. De betrokken partijen blijven in gesprek om de ambities waar te maken.

Congres Energie

Congres Landbouw en Water

Colofon

Dit is een product van de regio NHN, opgesteld, met betrokkenheid van het Rijk, in opdracht van de volgende partijen:

Gemeenten in de Regio Alkmaar:

- Gemeente Alkmaar
- Gemeente Bergen
- Gemeente Castricum
- Gemeente Dijk en Waard
- Gemeente Heiloo
- Gemeente Uitgeest

Gemeenten in de Regio Kop van Noord-Holland:

- Gemeente Den Helder
- Gemeente Hollands Kroon
- Gemeente Schagen
- Gemeente Texel

Gemeenten in de Regio Westfriesland:

- Gemeente Drechterland
- Gemeente Enkhuizen
- Gemeente Hoorn
- Gemeente Koggenland
- Gemeente Medemblik
- Gemeente Opmeer
- Gemeente Stede Broec

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

Provincie Noord-Holland

Met medewerking van:

- PosadMaxwan,
- Bureau Westerlengte,
- MOOI Noord-Holland
- en iedereen die heeft bijgedragen in gesprekken en werkateliers.

Noten

[1]Zie tekst BOL september 2026

[2]Zie tekst BOL september 2026

[3]Een regio in balans is mede van belang vanwege de capaciteit van de verkeersverbindingen naar het zuiden, en dan vooral de tunnels onder het Noordzeekanaal. Het Rijk geeft aan op lange termijn geen middelen te hebben om de infrastructuur richting de MRA te versterken. Vooral rond het Noordzeekanaal zijn dan zeer kostbare investeringen nodig. In het Vista-model van de Ontwerp-Nota Ruimte beschrijft het Rijk Noord-Holland Noord als regio om in de toekomst verder te 'versterken'. Daarin wordt voor woningbouw ingezet op 'passend bij de veranderende demografische omstandigheden en de toekomstige werkgelegenheid'. De regio Noord-Holland Noord betreurt dit, en heeft in haar reactie aan het Rijk gevraagd om ook op langere termijn gestimuleerd te worden volgens de strategie 'stimuleren' van het Vista-model, gericht op 'doorontwikkelen naar meer complete regio's met evenwichtige mix aan wonen, werken, voorzieningen en groen'. In dit Ontwikkelperspectief beslechten wij deze tegenstelling nog niet, maar scharen wij regio en Rijk achter een gemeenschappelijke opgave, het verbeteren van de woon-werkbalans – als noodzakelijke voorwaarde om een toekomstige generatie de keuze te bieden om in de toekomst meer of minder woningen in deze regio te ontwikkelen.

[4]Voor meer inzicht: lees het rapport 'Noord-Holland Noord als tuin van innovatie' (2023) van RaboResearch.

[5]Idem

[6]RaboResearch draagt In het rapport 'Groeien en bloeien in de tuin van innovatie' (2025) het thema weerbaarheid voor als verbindend narratief voor de regio Noord-Holland Noord. In 'Op weg naar een Ontwikkelperspectief voor NHN' maken wij daarin een eerste stap. Deze kan in het definitieve Ontwikkelperspectief NHN nadrukkelijker worden uitgewerkt.

[7]In het rapport-Wennink 'De route naar toekomstige welvaart' (2025) worden vier domeinen genoemd om op in te zetten. Op al deze domeinen beschikt Noord-Holland Noord over sterke innovatieve clusters: Digitalisering & AI (Agriport en regio Alkmaar); Veiligheid & Weerbaarheid (Maritiem Cluster Den Helder); Energietechnologie (Maritiem Cluster, Agriport, Boekelermeer) Life Sciences & Biotechnologie (Energy & Health Campus Petten, en de zaadveredelingsbedrijven verenigd onder de naam Seed Valley).

[8]Zie rapport Raboresearch 'Noord-Holland Noord als tuin van Innovatie' (2023) waarin het MKB wordt beschreven als 'hidden champion' van deze regio.

[9]Gezonde leefomgeving en kwetsbaarheid Noord-Holland Noord: een ruimtelijke analyse, RIVM (december 2024); https://geoapps.noord-holland.nl/app/glo_nhn/documents/glo_Noord_Holland_Noord.pdf

[10]Bij een gezonde leefomgeving hoort ook het veilig gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, zodat agrariërs en omwonenden geen nadelige gevolgen ervaren voor hun gezondheid. In Noord-Holland is onrust ontstaan over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Ten tijde van het opstellen van het RIVM-rapport was er onvoldoende kennis om een relatie te leggen tussen gewasbeschermingsmiddelen en gezondheid op populatieniveau.

[11]TwynstraGudde e.a., 'De spoorlijn Amsterdam - Heerhugowaard als Regionale Ontwikkelingsas' (2024): "Kenmerkend voor de corridor is de asymmetrische belasting: waar in de ochtendspits zuidwaarts de bezetting piekt tussen de 90 en 100 procent, blijft de noordwaartse capaciteit onderbenut met slechts 30 tot 40 procent bezetting." Ook in de richting Hoorn-Enkhuizen is sprake van zo'n asymmetrische belasting.

[12]De Voorzet, Ruimtelijk Economische Agenda voor Holland boven het Noordzeekanaal (2026). Economisch Forum. In deze Voorzet gaan ondernemende partijen dieper in op de economische kansen in deze regio en de randvoorwaarden die daarvoor nodig zijn.

[13]Deze aanpak op meerdere lagen is gebaseerd op 'The New Geography of Jobs' (2013) van Enrico Moretti. Moretti maakt onderscheid tussen werk op basis van verdienvermogen. In innovatiesectoren is het verdienvermogen het hoogst. Het geld dat daar verdiend wordt, creëert de economische basis voor andere sectoren zoals productieve, consumptieve en verzorgende diensten. The New Geography of Jobs verklaart hiermee de magneetwerking van werkgelegenheid in gebieden met grote innovatiekracht van de nieuwe economie. Voor regio's die meer werkgelegenheid willen aantrekken, is daarom innovatie en daarmee verdienvermogen een startpunt voor een economische strategie.

[14]Voor meer achtergrond over creatieve wijken zie: Ruimte voor de Economie van Morgen, gemeente Amsterdam (2017).

[15]Behoefteraming werklocaties NHN. Stec groep (2025).

[16]In deze kaart worden Bedrijventerreinen getoond waar de komende jaren uitbreiding kansrijk is, of besproken kan worden. Het is niet de taak van een regionaal document om hierin te besluiten, dat besluit is aan gemeenteraden. Vandaar dat deze kaart alleen een overzicht van mogelijke kansen toont, die via regionale afstemming voor lokale besluitvorming kunnen worden voorgedragen.

[17]Scenexus en Arup, Knelpunten infrastructuur en bereikbaarheid, analyse regionale weerbaarheid en veerkracht Noord-Holland Noord. Definitief rapport, 5 juni 2026.

[18]https://www.westfriesebedrijvengroep.nl/kansenkaart-voor-bestuurders-sed-gemeenten/

[19]Bereikbaarheidsvisie Noord-Holland Noord (2025).

[20]Witteveen + Bos, CLM en Decisio, Economisch onderzoek landbouw Noord-Holland Noord (2025).

[21]Witteveen + Bos, CLM en Decisio, Economisch onderzoek landbouw Noord-Holland Noord (2025).

[22]Deze wettelijke verplichtingen vloeien voort uit regelgeving waarover op Europees niveau afspraken zijn gemaakt, bijvoorbeeld aan de Natuurherstelverordening, de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn.

[23]De provinciale Leidraad Landschap en Cultuurhistorie (2018) geeft gebiedsgerichte en ontwikkelingsgerichte beschrijvingen en biedt daarmee toepasbare informatie over de manier waarop ruimtelijke ontwikkelingen kunnen bijdragen aan de kwaliteit van de leefomgeving.

[24]Bijvoorbeeld het Natuurnetwerk Nederland, de Bijzondere Landschappen in het provinciale beleid en de Unesco-werelderfgoedstatus van de Waddenzee.

[25]RaboResearch, Groeien en bloeien in de tuin van innovatie (2025).

[26]Versterken en uitbouwen van het innovatief ecosysteem van het Maritiem Cluster naar analogie van andere clusters in NL vraagt om meer diversiteit aan bedrijvigheid én om een betere samenwerking met alle onderwijslagen. Dit vraagt de komende jaren om verdere verdieping en uitwerking.

[27]In het najaar wordt hiertoe een bijlage toegevoegd van het mobiliteits-onderzoek ‘weerbaarheid en veiligheid’

[28]Regioadvies Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ) & 380 kV Netuitbreiding Noord-Holland-Noord (december 2025), opgesteld door provincie Noord-Holland in afstemming met gemeentes en waterschap. Het hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier heeft het advies niet onderschreven en heeft aangegeven de locatiekeuze voor de Wieringermeer onverstandig te vinden vanuit het perspectief van Water en Bodem. Ook de gemeente Alkmaar heeft het advies niet onderschreven, en de gemeente Hollands Kroon heeft één onderdeel ervan niet onderschreven.

[29]Werkboek Wieringermeer – werken aan een handelingsperspectief voor de polder, Werkplaats Wieringermeer MooiNL, 2025.

[30]Besluit Kwaliteit Leefomgeving, par. 5.1.7.7.

[31]Zie rapport-Wennink ‘Ruimte naar toekomstige welvaart’ (2025).

[32]Zie https://agriculture.ec.europa.eu/overview-vision-agriculture-food/vision-agriculture-and-food_nl#about-the-vision

[33]Zie reactie Ambtelijk Overleg Economie op hoofdstuk 5